

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Jan Géryk

**Otázka rasy v hnutí za volební právo pro ženy
v USA a dílo Elizabeth Cady Stanton
a Susan B. Anthony**

Bakalářská práce

Praha 2013

Autor práce: **Jan Géryk**

Vedoucí práce: **PhDr. Jitka Gelnarová**

Rok obhajoby: 2013

Bibliografický záznam

GÉRYK, Jan. *Otázka rasy v hnutí za volební právo pro ženy v USA a dílo Elizabeth Cady Stanton a Susan B. Anthony*. Praha: Univerzita Karlova. Fakulta sociálních věd. Institut politologických studií, 2013. 91 s. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Jitka Gelnarová.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá otázkou rasy v diskurzu představitelk hnutí za volební právo pro ženy v USA. Jejím cílem je vyzkoumat, jak bylo využíváno rasové tematiky při snaze žen získat volební právo, přičemž hlavní zaměření je na diskurz Elizabeth Cady Stanton a Susan B. Anthony jako vedoucích postav amerického feminismu a sufražismu bělošských žen střední třídy. Práce využívá metody kritické diskurzivní analýzy a pokouší se zjistit, jak byli při kampani za volební právo autorkami prezentováni černošští muži a černošské ženy, popřípadě bělošské ženy samotné za účelem srovnání s jinými skupinami obyvatelstva.

Velmi důležitý pro práci je vztah text-kontext, vztah článků či projevů autorek a společenských podmínek dané doby. Proto se práce věnuje i širším souvislostem diskurzu autorek, zejména právnímu vývoji v oblasti volebního práva a historii ženského hnutí. Práce postupuje od doby před americkou občanskou válkou, přes dynamické období Rekonstrukce, kdy byly přijaty důležité dodatky k federální ústavě, přes 70. a 80. léta až po konec 19. století, kdy byla na Jihu přijímána nová omezení volebního práva. Cílem práce je tedy také sledovat linii vývoje diskurzu Stanton a Anthony vzhledem k popsaným ústavněprávním změnám a změnám uvnitř hnutí za volební právo pro ženy.

Abstract

This bachelor thesis deals with the question of race in the discourse of representatives of the woman suffrage movement in the USA. Its goal is to find out how was the theme of race used in the effort of women to achieve the right to vote, where the main focus is on the discourse of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony as the leading figures of white middle class American feminism and suffragism. The thesis uses the method of

critical discourse analysis and tries to find out how were black men, black women, or white women themselves (in order to compare themselves with other groups of people) presented by the authors during the campaign for the voting rights.

Very important for the thesis is the relation text-context, the relation between speeches or articles of the authors and social conditions of the period. That is why this thesis deals with the wider context of authors' discourse, especially with the history of voting rights in the USA and the history of woman rights movement. The description in the thesis starts before the American Civil War, then it goes through the Reconstruction period, when the important constitutional amendments were passed, through 1870s and 1880s, to the end of the 19th century, when the Southern states introduced new limitations of the voting rights. The aim of the thesis is therefore also to be focused on the evolution of the discourse of Stanton and Anthony considering described constitutional changes and changes in the woman suffrage movement.

Klíčová slova

Elizabeth Cady Stanton, Susan B. Anthony, hnutí za volební právo pro ženy, volební právo, rasa, Spojené státy americké, 19. století, diskurz

Keywords

Elizabeth Cady Stanton, Susan B. Anthony, woman suffrage movement, voting rights, race, the United States of America, 19th century, discourse

Rozsah práce: 212 413 znaků s mezerami

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Novém Jičíně

25. července 2013

Jan Géryk

Poděkování

Děkuji PhDr. Jitce Gelnarové za ochotu, vstřícnost a cenné rady při psaní bakalářské práce.

Taktéž děkuji svým rodičům za podporu po dobu studia.

Projekt bakalářské práce

Vymezení tématu

V USA poloviny 19. století můžeme rozlišit (vedle původního indiánského obyvatelstva) několik početných skupin lidí, které jsou vyloučeny z účasti na veřejné moci, zbaveny volebního práva – černošští muži, jejichž velká většina je stále ještě otroky, bělošské ženy a černošské ženy, které podléhají rasovému (resp. statusovému na základě otroctví) i genderovému vyloučení. Na tomto místě tedy zdůrazníme, že ač bývají, často i v antidiskriminačních souvislostech, pro zjednodušení stavění černoši a ženy jako samostatné skupiny, je třeba mít na paměti černošské ženy spadající do obou kategorií. Již před občanskou válkou však začínají posilovat snahy o nápravu těchto omezení, aby se pak po ní naplno projevíly zrušením otroctví, 14. dodatkem udělujícím všeobecné občanství a 15., který přiznal volební právo černošům/mužům (1868, resp. 1870). Založeny byly i dvě hlavní organizace, které usilovaly o volební právo pro ženy.

Vidíme tedy, že nejprve byla odstraněna překážka volebního práva daná rasou. I díky tomu, že v občanské válce šlo z velké části (otázka otroctví) o postavení černošů, dostali přednost pouze černošští muži, neboli nejprve nastala the Negro's Hour. Bělošské i černošské ženy tedy musely ve svém boji za volební právo pokračovat. Ještě v průběhu 19. století se jim to podařilo v několika státech Unie, federálního dodatku však dosáhly až roku 1920. Na Jihu však nastal ještě jeden obrat. V 90. letech 19. století zde byla přijata různá omezení volebního práva, která zase odsunula mimo proces účasti na volbách drtivou většinu obyvatel afrického původu.

Právě tato časová rozdílnost mezníků, které vyloučeným skupinám přiznávaly či znovu odpíraly volební právo, naznačuje nejen to, že vládnoucí skupina (rozumějte bílí muži) přikládala přípuštění jedné z nich k většímu množství občanských práv za více či méně důležité, ale i to, že vyloučené skupiny¹ nevystupovaly jednotně, jako jediná skupina

¹ Je třeba podotknout, že pokud budeme mluvit o zastáncích práv černého obyvatelstva, budeme tím, alespoň při popisu počáteční fáze zkoumaného období, z podstatné části mít na mysli bělošské abolicionisty (muže i

vyločených, avšak každá o jeho zisk usilovala ze svých pozic. Nutně tedy muselo docházet podle situace buď ke střetu, anebo spolupráci obou skupin (zde máme na mysli hlavní proudy černošského a ženského hnutí, přičemž černošky/ženy se podílely se svými, do jisté míry specifickými, požadavky na práci obou). Tato práce bude na popsanou situaci nahlížet pohledem hnutí za volební právo pro ženy a jeho dvou předních bělošských představitelk té doby – Elizabeth Cady Stanton a Susan B. Anthony, jejich prohlášeními, dopisy, projevy a jinými texty.

Zdůvodnění výběru a významu zvoleného tématu

Hlavním tématem této práce je střet dvou skupin (s přihlédnutím k na tomto místě nutnému zjednodušení) obyvatelstva, které usilují v podstatě o totéž, ale i přesto si vzájemně svým způsobem konkurují. Otázka rasy v hnutí za volební právo pro ženy v USA a v diskurzu jeho hlavních zástupkyň je pro to vhodným příkladem. V současných společenských vědách je navíc v souvislosti s nástupem různých kritických teorií vztah rasy a genderu, popřípadě třídy, velmi diskutovaným tématem. Velmi zajímavým se v práci bude jevit přístup amerických bělošských sufražistek k černoškám, které reprezentují skupinu podléhající dvojímu vyloučení. Bude tedy použit přístup, který, chápe-li ženu jako vyloučenou, musí zároveň přihlídnout i k její rase (etniku, sexuální orientaci atd.). Ženy/Afroameričanky tedy v mnoha oblastech nemohly volit až do 60. let 20. století.

Právě otázka rasy a genderu a zvláště jejich vzájemný vztah v souvislosti s volebním právem je určitě tématem, kterým je třeba se při studiu americké politiky a historie zabývat. Studium textů Elizabeth Cady Stanton a Susan B. Anthony nám pak pomůže odhalit různé detaily o tom, jakých diskurzivních strategií autorky užívaly v otázce rasy, aby dosáhly volebního práva pro ženy. Ještě zde dodejme, že se, co se týče rasových kategorií, omezíme pouze na obyvatelstvo afrického původu, přičemž nastíníme i obecné chápání pojmu rasa a právní definice rasových kategorií v tehdejších USA.

ženy). Je to dáno logicky otročským stavem většiny černochů, a tedy vyloučením ze vzdělávacího procesu a možnosti domáhat se svých práv.

Rozbor a zhodnocení literatury, tzn. dosavadní debaty

Nástup nových podmínek po občanské válce a přijetí rekonstrukčních dodatků k ústavě jsou v americkém feminizmu a zvláště v mezirasových vztazích s ním spjatých (i když spíše navenek než dovnitř hnutí samotného) velmi důležitými momenty. Nejsou tedy opomenuty v komplexněji pojatých dílech jako *Woman Suffrage & Women's Rights* od Ellen Carol DuBois nebo *Votes for Women : The Struggle for Suffrage Revisited* od Jean H. Baker. Přímý rozbor díla jedné z hlavních postav feminizmu té doby nabízí sborník *Elizabeth Cady Stanton, Feminist As Thinker : A Reader in Documents and Essays*, kde vedle nejdůležitějších dokumentů, se kterými je Stanton autorsky spojena, najdeme také eseje hodnotící její myšlení, včetně těch věnujících se otázce rasy.

Pro srovnání díla Stanton a Anthony s jinými proudy v tehdejší hnutí za práva žen lze poukázat na knihu *New Women of the New South : The Leaders of the Woman Suffrage Movement in the Southern States* od Marjorie S. Wheeler nebo články o Francis Harper od C. C. O'Brien nebo Elizabeth A. Petrino. Nicméně asi největším příspěvkem pro budoucí debatu a studium feministického myšlení Stanton a Anthony jsou sebrané spisy obou autorek vydané státní univerzitou v New Jersey v šestidílné kolekci s názvem *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony*, popřípadě užší výběr zpracovaný Ellen DuBois.

Cíle práce

Cílem této práce bude po popisu ústavního vývoje odstraňování (ale i znovuzavedení) rasových a genderových překážek volebního práva v USA a stanovení důležitých časových mezníků v této oblasti sledování časového vývoje diskurzu Elizabeth Cady Stanton a Susan B. Anthony ohledně otázky rasy právě během širokého časového období jejich bohaté kariéry a zachycení případných změn.² Práce se bude snažit zjistit, nakolik byly snahy těchto představitelk bělošského liberálního feminizmu opravdu univerzální – jak ve vztahu k volebnímu právu černých mužů jako „konkurenční“ skupiny, tak i k černým ženám ve smyslu jejich zahrnutí do hlavního proudu feministického hnutí.

² Elizabeth Cady Stanton (1815-1902), Susan B. Anthony (1820-1906) – jako první větší vstup do společenského života bude v práci označena prezentace Deklarace citů ze Seneca Falls Elizabeth Cady Stanton roku 1848.

Formulace výzkumných otázek

Téma práce vybízí k několika otázkám, které budou směřovat k postojům Stanton a Anthony, jejich přístupům k zahrnutí obyvatelstva afrického původu do kategorie oprávněných voličů. Prvním předmětem zkoumání bude vývoj diskurzu obou autorek³ a případné změny v něm v závislosti na stanovených časových meznících – přijetí 14. a 15. dodatku k ústavě a poté postupné odebírání volebního práva černošům/mužům na Jihu v letech devadesátých. Tato otázka se týká spíše vztahu autorek k černošům/mužům a jejich přednostnímu zisku důležitých občanských práv – v tomto ohledu se lze také zabývat tím, nakolik bylo případné odmítání volebního práva dáno vlivem tehdy běžných rasistických teorií, nebo zda byl faktor spíše čistě politický – odsunutí řešení problému volebního práva žen.

Druhou základní otázkou pak bude začlenění černošek/žen do samotného hnutí za volební právo pro ženy. Z textů se budeme snažit vyčíst, jak fungovala spolupráce s barevnými představitelkami amerického feminismu, zdali Stanton a Anthony prosazovaly uvnitř hnutí spíše prosegregační postoje, a opět, jestli tyto případné postoje byly dány chápáním barevných žen jako méněcenných, nebo nutností vzít v úvahu také politickou situaci zvláště na Jihu USA a učinit kompromis s tamějšími názory za účelem rychlejšího zisku volebního práva alespoň pro bílé ženy.

Metoda zpracování tématu

Co se týče hlavní výzkumné části práce, bude použita metoda (kritické) diskurzivní analýzy (CDA). Užití metody může být zajímavé a platné i přesto, že se v našem případě jedná o skupiny, jež obě nebyly dominantní ve společnosti a teprve občanská práva postupně získávaly. Nicméně metoda bude použita s ohledem na výzkumné otázky, čili v rámci skupiny žen se můžeme snažit vyzkoumat, zda představitelky bělošského liberálního feminismu mohly používat diskurz, který vylučuje z účasti na volbách černošské ženy. V tomto případě lze CDA použít tradičním způsobem a kriticky zhodnotit vztah jazyka a moci uvnitř feministického hnutí. Totéž platí i u možnosti užití pojmů

³ Zde je třeba zmínit to, že obě autorky většinu svého života velmi úzce spolupracovaly, dokonce se lze setkat s označením jejich autorské dvojice jako „Stantony.“ Případné nalezení odlišností v postojích obou autorek může být přínosné, nicméně nepatří mezi hlavní záměry této práce.

symbolizujících nadřazenost ve vztahu ke kritice 14. a 15. dodatku ze strany Stanton a Anthony a u rétoriky týkající se rasy obecně.

Vzhledem ke zkoumání diskurzu Stanton a Anthony v širším časovém období je na místě i diachronní komparativní metoda, tedy snaha o zachycení rozdílů v rétorice autorek v souvislosti s vývojem politické situace v USA, především s ústavními změnami v oblasti volebního práva.

Předpokládaná osnova práce

1. Úvod
2. Vymezení základních pojmů
3. Stručný nástin dějin amerického feminismu 19. století
4. Vývoj volebního práva v USA 19. století – otázka žen a barevných
 - 4.1. – Situace před občanskou válkou
 - 4.2. – Rekonstrukční dodatky
 - 4.3. – Ženy a volební právo
 - 4.4. – Obrat v 90. letech, omezení volebního práva černochů
5. Otázka rasy a diskurz Stanton a Anthony
6. Závěr

Předpokládaný seznam literatury

Knižní zdroje

STANTON, Elizabeth Cady; ANTHONY, Susan B.; GAGE, Matilda Joslyn. *History of Woman Suffrage, Vol. I* (1848–1861). Rochester: Anthony, 1881.

STANTON, Elizabeth Cady; ANTHONY, Susan B.; GAGE, Matilda Joslyn. *History of Woman Suffrage, Vol. II* (1861–1876). Rochester: Anthony, 1881.

STANTON, Elizabeth Cady; ANTHONY, Susan B.; GAGE, Matilda Joslyn. *History of Woman Suffrage, Vol. III* (1876–1885). Rochester: Anthony, 1887.

ANTHONY, Susan B; HARPER, Ida Husted. *History of Woman Suffrage, Vol. IV* (1883–1900). Rochester: Anthony, 1903.

HARPER, Ida Husted. *History of Woman Suffrage, Vol. V* (1900–1920). New York: NAWSA, 1922.

GORDON, ANN D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume one: In the School of Anti-Slavery, 1840 to 1866*. New Brunswick: Rutgers University Press, 1997.

GORDON, ANN D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume two: Against an Aristocracy of Sex, 1866 to 1873*. New Brunswick: Rutgers University Press 2000.

GORDON, ANN D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume three: National Protection for National Citizens, 1873 to 1880*. New Brunswick: Rutgers University Press, 2003.

GORDON, ANN D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume four: When Clowns Make Laws for Queens, 1880 to 1887*. New Brunswick: Rutgers University Press, 2006.

GORDON, ANN D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume five: Their Place Inside the Body-Politic, 1887 to 1895*. New Brunswick: Rutgers University Press, 2009.

GORDON, ANN D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume six: An Awful Hush, 1895 to 1906*. New Brunswick: Rutgers University Press.

BAKER, Jean H. *Votes for Women : The Struggle for Suffrage Revisited*. Cary: Oxford University Press, 2002.

BAUER, Martin W.; GASKELL, George. *Qualitative Researching with Text, Image and Sound: A Practical Handbook*. London: Sage, 2005.

DAVIS, Sue. *The Political Thought of Elizabeth Cady Stanton*. New York: NYU Press, 2008.

DUBOIS, Ellen Carol; SMITH, Richard Cándida. *Elizabeth Cady Stanton, Feminist As Thinker : A Reader in Documents and Essays*. New York: NYU Press, 2007.

FAIRCLOUGH, Norman. *Analysing discourse : textual analysis for social research*. New York: Routledge, 2003.

SEALE, Clive. *Researching society and culture*. London: Sage, 2004.

WOLOCH, Nancy. *Women and the American experience: a concise history*. Boston: McGraw-Hill, 2002.

Periodické zdroje

O'BRIEN, C. C. "The White Women All Go for Sex": Frances Harper on Suffrage, Citizenship, and the Reconstruction South. *African American Review*. Vol.43, No.4, 2009.

POIROT, Kristan. (Un)Making Sex, Making Race: Nineteenth - Century Liberalism, Difference, and the Rhetoric of Elizabeth Cady Stanton. *Quarterly Journal of Speech*. Vol. 96, No. 2, 2010.

SKINNELL, Ryan. Elizabeth Cady Stanton's 1854 "Address to the Legislature of New York" and the Paradox of Social Reform Rhetoric. *Rhetoric Review*, Vol. 29, No. 2, 2010.

Obsah

Úvod	3
Použité zkratky	6
1. Kritická diskurzivní analýza jako teorie a metoda	7
<i>1. 1. Teoretický základ kritické diskurzivní analýzy</i>	<i>7</i>
<i>1. 2. Konkrétní metodologické postupy</i>	<i>9</i>
<i>1. 3. Využití metody v této práci</i>	<i>11</i>
2. Kontext tématu – obecné otázky rasy a genderu v USA	14
<i>2. 1. Rasa, gender a intersekcionalita</i>	<i>14</i>
<i>2. 2. Rasa a gender v USA 2. poloviny 19. století</i>	<i>16</i>
3. Kontext tématu – vývoj volebního práva a jeho omezení na základě rasy a pohlaví v 19. století	21
<i>3. 1. Volební právo v USA před občanskou válkou</i>	<i>21</i>
<i>3. 2. Rekonstrukční dodatky</i>	<i>23</i>
<i>3. 3. Volební právo v 70. a 80. letech 19. století</i>	<i>27</i>
<i>3. 4. Nová vlna omezení volebního práva na Jihu v 90. letech 19. století</i>	<i>30</i>
4. Kontext tématu - Historie sufražismu v USA, strategie, spojení, organizace	34
<i>4. 1. Počátky mezi abolitionisty – 1848-1865</i>	<i>34</i>
<i>4. 2. Od abolitionismu k nezávislým organizacím – 1865-1870</i>	<i>36</i>
<i>4. 3. Dvě nezávislé organizace – 1870-1890</i>	<i>40</i>
<i>4. 4. Sloučení v NAWSA a otázka Jihu – 1890-1906</i>	<i>42</i>
5. Rasa a diskurz Elizabeth Cady Stanton a Susan B. Anthony	46

5. 1. „ <i>The woman has no name</i> “ – diskurz v období před a během občanské války	46
5. 2. „ <i>Go into the kingdom together</i> “ – diskurz v období ústavních změn za Rekonstrukce	52
5. 3. „ <i>I want my sex to have it too</i> “ – diskurz během 70. a 80. let 19. století	60
5. 4. „ <i>Dignify the suffrage</i> “ – diskurz 90. let 19. století	66
Závěr	74
Summary	77
Použitá literatura	81

Úvod

Do druhé poloviny 19. století vstupují americké bělošské ženy jako nerovnoprávné s bělošskými muži, přičemž jedním z práv, které ženy neměly, bylo právo volební. V tomto ohledu bylo další podobně velkou skupinou bez práva volit černošské obyvatelstvo, a to jak na americkém Jihu se statusem otroků, tak i ve většině států Severu, které volební právo dospělého obyvatelstva rovněž různě omezovaly. Již na konci 40. let 19. století však byly slyšet hlasy, které tento stav chtěly změnit. Sílí abolicionismus a rodí se také hnutí za práva žen. S koncem občanské války a zrušením otroctví v roce 1865 se pak otázka volebního práva stává klíčovou.

Avšak všechny hlasy, volající po ukončení omezení volebního práva na základě rasy a pohlaví, mohou být uspokojeny jen tehdy, když padnou oba druhy omezení. Pokud situace nenapovídá tomu, že by se tak mělo stát, jako tomu bylo v období Rekonstrukce po občanské válce, může se zprvu společný zájem různých skupin, v našem případě bělošských žen, černošských žen a černošských mužů, stát předmětem sporů mezi těmito skupinami. I obecně pak platí, že každá skupina, definovaná rasou, pohlavím (popřípadě třídou) a jejich kombinací o volební právo usiluje ze svých vlastních pozic.

V této práci bude zmíněná problematika zkoumána na tématu diskurzu v otázce rasy v hnutí za volební právo pro ženy. Tento konkrétní diskurz je dobrým příkladem pro širší studium vztahů rasy a genderu, popřípadě třídy, kterým se zabývá současná kritická teorie. V této práci bude jako metoda použita kritická diskurzivní analýza.

Záměrem práce je ukázat, jak byla otázka rasy prezentována v diskurzu hnutí za volební právo pro ženy, a jak byla využita rasová tematika v boji o získání volebního práva bělošskými feministkami, které pocházely zejména ze střední třídy. Jako hlavní představitelky diskurzu bělošských feministek byly pro tuto práci zvoleny Elizabeth Cady Stanton a Susan B. Anthony. Obě byly významnými postavami boje za rovná práva, od konce občanské války zejména za právo volební, a to od 40. let 19. století až do svých úmrtí roku 1902 (Stanton) a 1906 (Anthony). Zkoumáním diskurzu obou autorek se budeme snažit odpovědět na otázku, jak byly bělošskými feministkami zobrazeny další skupiny, jež usilovaly o (či i úspěšně získaly) volební právo, a které byly jiné rasy.

V našem případě se zaměříme zejména na černošské obyvatelstvo¹. Otázkou také bude, jestli bělošské feministky užívaly v diskurzu souvisejícím s jinou rasou prvky dominance, jelikož samy v tehdejší společnosti znevýhodněny na základě rasy nebyly.

Velmi důležitý bude rovněž pohled na vývoj diskurzu v čase, s ohledem na jeho kontext. Pokusíme se zachytit, jaký vliv na diskurz autorek měly ústavněprávní změny či změny v organizaci ženského hnutí. V tomto smyslu budeme chápat diskurz Stanton a Anthony jako diskurz hlavního proudu hnutí za volební právo pro ženy, předmětem práce tak není srovnávat autorky mezi sebou. V tomto ohledu ale můžeme zmínit, že autorky pojilo velké přátelství a často pracovaly spolu. Susan B. Anthony o Elizabeth Cady Stanton pronesla následující: *„I want you to understand that I never could have done the work I have if I had not had this woman at my right hand“* [Anthony in Gordon 2009: xxiii]. Podobně mluvila i Stanton o Anthony u příležitosti svých 70. narozenin: *„If there is one part of my life that gives me more intense satisfaction than another, it is my friendship of forty years‘ standing with Susan B. Anthony“* [Stanton in Gordon 2009: xxii]. Jedno jejich srovnání ale přeci jen uvedeme. Bylo zasláno Elizabeth Cady Stanton dopisem od člověka, který znal obě autorky:

„Mrs. Stanton is a fine writer, but a poor executant; Miss Anthony is a thorough manager, but a poor writer. Both have large brains and great hearts; neither has any selfish ambition for celebrity; but each vies with the other in a noble enthusiasm, for the cause to which they are devoting their lives“ [Stanton, Anthony, Gage 1887a: 456].

Jelikož se zabýváme zejména právě diskurzem Stanton a Anthony, časové období, které práce pokryje v rámci ženského hnutí, je doba od počátku jejich kariéry do jejich smrti. Nepokryje tedy závěrečné období amerického sufražismu, kdy ženy konečně dosáhly zákazu omezení volebního práva na základě pohlaví na federální úrovni, a to 19. ústavním dodatkem roku 1920.²

V první kapitole práce bude popsána kritická diskurzivní analýza jakožto použitá metoda. Kapitola se pokusí vysvětlit pojem diskurzu, použité metodologické postupy a také některá

¹ Opomineme tedy například poměrně specifickou problematiku občanství a volebního práva původních obyvatel.

² Oddíl 1 20. dodatku stanoví: *„The right of citizens of the United States to vote shall not be denied or abridged by the United States or by any State on account of sex.“* [Constitution of USA]

normativní a teoretická východiska práce. Druhá kapitola bude zčásti pokračovat v teoretickém základu vysvětlením pojmu intersekcionalita, ale začne se zabývat také historicko-společenským kontextem, který měl vliv na diskurz Stanton a Anthony. Zasazení diskurzu autorek do dobového kontextu je jednou z důležitých součástí analýzy. Proto se budou třetí a čtvrtá kapitola věnovat vývoji volebního práva v USA se zaměřením na rasu a pohlaví, resp. stručné historii hnutí za volební právo pro ženy. Pátá kapitola se zaměří již přímo na diskurz Elizabeth Cady Stanton a Susan B. Anthony, přičemž bude pro lepší spojitost s kontextem vycházet z chronologie kapitol minulých.

Přímé citace v textu jsou některé v českém, jiné v anglickém jazyce. Přeloženy do češtiny jsou tehdy, pokud jde o současnou teoretickou literaturu, popřípadě tehdy, pokud byl některý z dobových výroků převzat z knihy dostupné v češtině. Ostatní citované výroky osob ze zkoumaného období jsou pro větší autenticitu ponechány v angličtině. Například podle Normana Fairclougha by diskurzivní analýza měla zkoumat textové prvky právě v jejich originálním znění, navzdory obtížnosti pro čtenáře [Faircough 1995: 190].

Co se týče použitých zdrojů, samotná diskurzivní analýza se opírá o prameny, tedy projevy, články, dopisy nebo výňatky z deníků Elizabeth Cady Stanton a Susan B. Anthony. Různé druhy dokumentů byly zvoleny za účelem úplnosti analýzy, tedy spojitosti různých druhů textů s různými druhy publika či adresáty, s čímž souvisí i odlišný jazyk v daných typech dokumentů. Zvláště užitečným zdrojem dokumentů byly svazky z šestidílné řady projektu The State University of New Jersey s názvem *Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony* editorky Ann D. Gordon. Ty byly doplněny vybranými svazky *History of Woman Suffrage*, plnými záznamů ze sjezdů sufražistických organizací i dalších projevů osob spjatých s hnutím za volební právo pro ženy, jejichž prvními editorkami byly již právě Stanton a Anthony. Pro pochopení kontextu tématu byly nezbytné také vybrané ústavněprávní dokumenty vztahující se k otázkám rasy, genderu a volebního práva.

Sekundární literatura byla použita metodologická, teoretická i historická. Z bohaté metodologické literatury byly využity především sborník editorů Ruth Wodak a Michaela Meyera *Methods of Critical Discourse Analysis* a kniha Normana Fairclougha *Discourse and Social Change*, které poskytují dobrý úvod jak do teoretických otázek kritické diskurzivní analýzy, tak do konkrétních metodologických postupů. Pro studium teoretických otázek rasy a genderu pak byly velice vhodné kapitoly z obsáhlých sborníků

The Feminist History Reader editorky Sue Morgan a *Theories of Race and Racism: A Reader* editorů Johna Solomose a Lese Backa. Z historické literatury byly pro tuto práci velmi nápomocny monografie přední odbornice na dějiny amerického feminizmu Ellen Carol DuBois *Feminism and Suffrage: The Emergence of an Independent Women's Movement in America 1848-1869* a *Woman Suffrage and Women's Rights*. Obě díla jsou zaměřena konkrétně na historii sufražizmu, podobně jako monografie Susan M. Marilley *Woman Suffrage and the Origins of Liberal Feminism in the United States* a sborník editorky Jean H. Baker *Votes for Women: The Struggle for Suffrage Revisited*. Pro lepší pochopení otázky rasy uvnitř ženského hnutí pak uveďme monografie Rosalyn Terborg-Penn *African American Women in the Struggle for the Vote, 1850-1920* a Louise Michele Newman *White Women's Rights: The Racial Origins of Feminism in the United States*. Faktograficky obsáhlým, avšak velmi čtivým výkladem vývoje volebního práva v USA je pak kniha Alexandra Keyssara *The Right to Vote: The Contested History of Democracy in the United States*.

Použité zkratky

AERA – American Equal Rights Organization

AWSA – American Woman Suffrage Association

CDA – Critical Discourse Analysis

ECS – Elizabeth Cady Stanton

NAWSA – National-American Woman Suffrage Association

NEWSA – New England Woman Suffrage Association

NWSA – National Woman Suffrage Association

SBA – Susan B. Anthony

WCTU – Woman's Christian Temperance Union

WNLL – Woman's National Loyal League

1. Kritická diskurzivní analýza jako teorie a metoda

1. 1. Teoretický základ kritické diskurzivní analýzy

Zvolenou metodou pro tuto práci je kritická diskurzivní analýza (Critical Discourse Analysis – CDA). Kromě metodologie samotné poskytne také část teoretického základu. Sami vědci, kteří se CDA zabývají, ji totiž chápou v obou významech, vzájemně propojených. Například Teun A. van Dijk raději používá termínu Critical Discourse Studies (CDS)³, kritický přístup podle něj není jen jednou z metod diskurzivní analýzy [van Dijk 2009: 62], ale, jak si ještě ukážeme, vychází z určitých teoretických a také normativních základů.

Abychom CDA dobře porozuměli, je třeba si vysvětlit termíny, které název metody obsahuje. Co se týče pojmu diskurz, je velmi obtížné jej definovat, resp. má velmi širokou škálu významů. Vyjít ale lze například z pojetí Geoffreyho Leecheho a Michaela Shorta, podle nichž je diskurz „*jazyková komunikace jakožto transakce mezi mluvčím a posluchačem, interpersonální aktivita, jejíž forma je definována svým společenským účelem*“ [Mills 2004: 3]. Slova mluvčí a posluchač z nabídnuté definice mohou samozřejmě být nahrazena například výrazy pisatel a čtenář. V tomto ohledu se budeme držet širšího významu pojmu diskurz, tedy „*jakékoli jazykové jednotky v komunikativní podobě*“ [Mills 2004: 3]. V praxi je poté ještě lepší rozšířit záběr diskurzivní analýzy na „*studium lidských významotvorných praktik,*“ tedy zahrnout zde i třeba obrazová média [Beneš 2008: 92].

Ve vyznění definice Leecheho a Shorta je však nejdůležitější zasazení diskurzu do společnosti jako interpersonální aktivitu. To zdůrazňuje i Norman Fairclough, který diskurz chápe jako užití jazyka (language use), nezabývá se tedy studiem jazyka samotného jakožto systému [Fairclough 1992: 63]. U Fairclougha pak lze ještě rozlišit dva významy diskurzu. Abstraktní, jako jazykový prvek sociálního života (řád diskurzu – discursive order), a konkrétní, jako zobrazení sociálního světa (zde lze hovořit o soupeření nebo propojování více diskurzů) [Beneš 2008: 102]. Pojetí střetávání více diskurzů lze rozumět tak, že můžeme rozlišit konkrétní diskurzy jako třeba rasistický diskurz, diskurz nezaměstnaných, mediální [Wodak, Meyer 2009: 3].

³ V práci se přidržíme používanější terminologie a pracovat s pojmem kritická diskurzivní analýza (CDA), hovořit o ní budeme jako o metodě, vědomi si teoretických prvků, které budou osvětleny.

Diskurzivní analýza tedy má již z názvu za hlavní předmět svého zkoumání společenské užití jazyka. Všechny její typy mají společné pojetí reality jako sociálně konstruované. Cílem je zjistit, jak je realita konstruovaná skrze jazyk a významotvorné praktiky. Jazyk je zde brán jako svébytný fenomén, je nedílnou součástí politicko-společenské reality, nikoli jen nástrojem k jejímu popsání. Jazyk nemá v popisu světa neutrální význam, realitu pouze nereflektuje, ale sám společenský život konstruuje, organizuje pro nás realitu a formuje sociální identity [Beneš 2008: 93-95; Tonkiss 2004: 246; Gill 2000: 172]. Kritičtí diskurzivní analytici, z jejichž práce vycházíme, to popisují jako dialektický vztah mezi diskurzem a společenskou strukturou, kdy jedno je příčinou i následkem druhého [Fairclough 1992: 66], „*dialektický vztah mezi diskurzivním případem a situacemi, institucemi a sociálními strukturami, které jej rámuje... Diskurz je tedy tvůrčí stejně jako podmíněný*“ [Wodak, Meyer 2009: 5].

Pokud k diskurzivní analýze přidáme přívlástek kritická, bude třeba následovat následující teoretická východiska. Podle vědců řadících se k této škole mohou „*diskurzivní praktiky mít značný ideologický efekt, to jest, mohou pomáhat vytvářet a reprodukovat nerovné mocenské vztahy mezi třídami, pohlavími či etniky skrze způsob, jakým tyto praktiky reprezentují věci a zařazují lidi*“ [Wodak, Meyer 2009: 6]. Hlavním zájmem CDA (CDS) je to, jak je pomocí diskurzu vytvářena, (re)produkována dominance ve společnosti, jak jedny skupiny zneužívají moc a druhé se snaží bránit.⁴ Je zde tedy premisa, že některé formy řeči a textu mohou být nespravedlivé⁵ [van Dijk 2009: 63].

Toto vidění nespravedlnosti vede CDA ke stanovení normativních cílů. Jakožto kritická teorie navazuje na tradici frankfurtské školy, podle které má

⁴ Uznání obranného diskurzu je důležité a odlišuje diskurzivní analýzu od ideologického pohledu. Sara Mills uvádí příklad sexismu. Zatímco ideolog vidí sexismus jen jako index mužské nadvlády a homogenizuje tak ženy jako skupinu, neschopnou čelit procesu, kterým je utlačena, podle teorie diskurzu je sexismus arénou, kde muži mohou prosazovat své, ale také kde ženy mohou proti tomu vystoupit, popřípadě s tím souhlasit [Mills 2004: 39-40]. Ideologický pohled tak úplně nevidí prostor soupeření diskurzů, který bude i v této práci důležitý. Zprvu obranný diskurz může být úspěšný, čehož dokladem je příklad, který uvádí Nancy Fraser, a to prosazení tématu domácího násilí do veřejné diskuze alternativním feministickým diskurzem [Fraser 1990: 71]. Téma se ze soukromého stalo politickým a díky tomu mohla být tato zprvu osobní věc, kterou si ženy dávaly za vinu, chápána jako strukturální problém [Mills 2004: 71].

⁵ Fakt, že se v diskurzivní analýze vychází ze specifických diskurzů, je dán i metodologicky – specifické diskurzy jdou analyzovat lépe než abstraktní struktury. Abstraktní struktury lze navíc vyvodit jen z konkrétních situací [van Dijk 2009: 80].

„společenskovední teorie být založena na kritice a změně společnosti, v kontrastu k tradiční teorii, která se společnost snaží jen pochopit či vysvětlit. (...) Kritické teorie, tedy i CDA, chtějí vyprodukovat a vyjádřit kritické znalosti, které lidem umožní emancipovat se pomocí sebereflexe z různých forem dominance“ [Wodak, Meyer 2009: 6-7].

K neutralitě a objektivitě vědy je CDA skeptická. Kritik za řešení považuje deklaraci normativních cílů své práce se záměrem pochopit, jak společnost dociluje pozitivních a škodlivých efektů, například vyloučení [Beneš 2008: 104]. To vede CDA k orientaci nikoli na teorii, ale na problémy, takže zde mezioborový a eklektický přístup není na škodu. I samotná CDA je odvozena z více teoretických přístupů.⁶ To Ruth Wodak zdůvodňuje tak, že po institucionalizaci disciplín jim hrozí korupce systémem, v tomto případě na znalostech postavenou ekonomikou (Knowledge Based Economy) [Wodak, Meyer 2009: 5].

1. 2. Konkrétní metodologické postupy

Jednou z hlavních charakteristik CDA je nezkoumání textu jako samostatné jednotky, ale vědomí jeho provázání se společností a ostatními texty. CDA je tedy zaměřená na kontext, resp. na vztah text-kontext. Kontext můžeme chápat v několika různých podobách. Většinou se jeho vliv uvádí v termínech objektivních sociálních proměnných jako gender, třída, etnicita a věk.⁷ Podle jiného pojetí, které předkládá van Dijk, však objektivní společenská situace neexistuje. Je zde pouze „*subjektivní definice relevantních vlastností komunikační situace, která ovlivňuje text a promluvu*“, a pro kterou van Dijk používá termín mentální model. Výzkum nelze limitovat na vztah diskurz – struktura společnosti, použití jazyka totiž předpokládá intervenující mentální modely. Rasismus či ideologie jsou pro van Dijka jak společenské, tak mentální fenomény [van Dijk 2009: 65-66; Wodak, Meyer 2009: 14]. Díky van Dijkovu mentálnímu modelu tak můžeme rozlišit tzv.

⁶ Teun A. van Dijk svůj přístup nazývá socio-kognitivním přístupem, Ruth Wodak pracuje s diskurzivně-historickou teorií/metodou. Norman Fairclough více pracuje s dialektikou (Dialectical-relational approach) [Wodak, Meyer 2009].

⁷ Myšlena je jak charakteristika autora textu pomocí těchto proměnných, tak i zkoumání textu s ohledem na cílovou skupinu – jazyk je užit přiměřeně ke společenskému prostředí, snažíme se zjistit, zda a jakými způsoby se autor pokouší učinit text pro adresáty přijatelný.

implicitní vyjádření, což jsou „*ta, která jsou sice součástí mentálního modelu diskurzu, ale v sémantickém vyjádření přítomna nejsou*“ [van Dijk 2009: 77].

Zjednodušeněji řečeno má kontext vliv na to, jaký jazyk k popisu situace či k vyjádření názoru použijeme. I když popisujeme stejnou událost, naše vyprávění se liší při popisu přátelům, policistovi či zaměstnavateli – všechna mohou být správná, každá pouze jinak sedí do kontextu [Tonkiss 2004: 257]. Na tomto příkladu můžeme užít i van Dijkův trojúhelník *discourse – cognition – society*. Na základě našich zkušeností a vlivu společnosti si k dané situaci vytváříme vlastní mentální model, ten je ale skrze vliv společnosti filtrován na konkrétní diskurzivní vyjádření.

Co se týče interpretace konkrétního textu, rozlišuje Fairclough tři dimenze. První je Text, tedy lingvistická a rétorická analýza, kdy si všímáme vnitřních vztahů a struktury textu. Druhou je Diskurzivní praxe (*discursive practice*), kde pracujeme s širší společenským kontextem, mezidiskurzivními vztahy (užití ekonomického diskurzu v jiných oblastech) a s intertextualitou (vztahem k jiným textům). Do druhé dimenze patří i způsoby produkce, distribuce a spotřeby textu. Třetí dimenzí je Společenská praxe (*social practice*). Zde jde o vztah mezi diskurzem, ideologií a mocí, o to, jak pravidla diskurzu regulují lidi a jejich aktivity. Text totiž není vše, diskurzivní praxe nektrastuje s tou společenskou, ale je její součástí [Beneš 2008: 102-103; Fairclough 1992: 71-72].

Fairclough se zřetelem k těmto třem dimenzím navrhuje následující vhodný (ne však nutný) postup interpretace. Dobré je začít od diskurzivních postupů na makroúrovni, zahrnout intertextualitu a interdiskurzivitu, pak přejít na textovou analýzu (mikroúroveň) a nakonec vše zařadit do kontextu společenských praktik, jejichž je diskurz součástí [Fairclough 1992: 231].

Daný text pak interpretujeme dvěma způsoby. Jak zdola nahoru, kdy se význam vyšších jednotek zčásti odvozuje od nižších, tak shora dolů, předpověděný význam vyšší jednotky na začátku interpretace utváří to, jak jsou interpretovány nižší jednotky. V tomto případě kontext pomáhá utvářet interpretaci [Fairclough 1992: 81].

Zároveň je kromě obsahu třeba se soustředit také na formu. Opozice mezi významem a formou je matoucí, neboť obsah je vždy do nějaké formy zasazen. A i tato forma (pořadí slov ve větě, užití trpného místo činného rodu), může být ideologická. Fairclough to ukazuje na příkladu dvou novinových titulků – „*Gorbachev Rolls Back the Red Army*“ a

naproti tomu „*The Red Army is Rolled Back.*“ Obsah je stejný, nicméně například zdůraznění původce děje (Gorbačova) v prvním titulku poukazuje na to, že článek je více o něm, stejně jako činný rod a přítomný čas dodávají rozhodnutí na autoritě [Fairclough 1992: 74-76].

V detailnější textové analýze pak sledujeme výskyt typických rétorických obrátů a argumentace. Hledáme metafory, eufemismy, předpoklady (presuppositions) jako „*We want to set people free...*“, což naznačuje, že svobodní nejsou [Jones, Peccei 2004: 42]. Důležité je i používání zájmen. Jason Jones a Jean Stilwell Peccei to vysvětlují na vyjádření George Bushe: „*We have no choice but to consider retreating combat units. (...) I said that our efforts are on course and on schedule.*“ 1. osobu množného čísla – „*We*“ – používá u více kontroverzních témat, k jednotnému číslu – „*I*“ – přejde u pozitivních věcí, za které rád převezme zodpovědnost a tam, kde si je jistější [Jones, Peccei 2004: 52]. Velmi důležité je pak samozřejmě i to, co v textu nebylo řečeno, jak ukáže následující příklad: V 60. letech se městská politika v Británii často zaměřovala na oblasti, kde je velká koncentrace etnických menšin. Během přímých diskuzí o situaci v těchto čtvrtích se však rasové či etnické hledisko s ohledem na citlivost tématu ve společnosti vůbec nezdůraznilo. Diskurz byl omezen na ekonomická témata. Vidíme, že je tedy nutné znát dobře společenský a kulturní kontext textu [Tonkiss 2004: 258; Gill 2000: 180].

1. 3. Využití metody v této práci

V hlavní výzkumné kapitole práce budou pomocí metody kritické diskurzivní analýzy zkoumány texty a projevy dvou předních bělošských sufražistek, a to Elizabeth Cady Stanton a Susan B. Anthony. Klíčovým problémem bude jejich postoj v otázce rasy. Obě představovaly svým osobním profilem hlavní proud hnutí za volební právo žen, tedy bělošské ženy střední třídy. V práci se budeme zabývat možnými prvky dominance v jejich diskurzu, a to nejen dovnitř ženského hnutí samotného, ale obecně mezi těmi skupinami, které byly v polovině 19. století v USA diskriminovány.

Je faktem, že bělošské ženy byly skupinou znevýhodněnou genderově, což bylo příčinou toho, že neměly volební právo, avšak o přímé rasové znevýhodnění se v případě bělošských autorek jako Stanton a Anthony nejednalo⁸. Proto nás bude zajímat především

⁸ Existovaly však také problémy, kde se gender a rasa prolínaly, a které byly typické pro bělošské ženy.

to, jestli jejich projevy obsahují prvky rasistického diskurzu. A to jak vůči černošským ženám, tak i proti černošským mužům, se kterými je nespojuje příslušnost ani genderová ani rasová a navíc, jak si ještě ukážeme, jim bylo k nelibosti obou autorek uděleno volební právo dříve než ženám.

V souladu s metodologií CDA se budeme ptát, jak byla v diskurzu autorek vysvětlována nutnost udělit volební právo ženám, a to konkrétně ve vztahu k udělení volebního práva černošům-mužům. A z druhé strany, jestli se projevil diskurz rasové dominance v případné argumentaci odmítající udělení volební právo mužské i ženské černošské populaci.

Společenské události a jevy, které mohly mít vliv na postoje autorek, budou v této práci zahrnuty rovněž, protože klíčový zde bude právě vztah text-kontext. Důležité bude srovnání argumentace Stanton a Anthony v závislosti na společenských podmínkách různých období, tedy vývoj diskurzu obou autorek v čase, přičemž tato období budou ohraničena důležitými milníky v ústavním (i zákonném na úrovni států) vývoji USA v oblasti volebního práva. Zkoumané úryvky z textů, pasáže klíčové pro naše výzkumné otázky, budou proto vybrány z různých období jejich kariéry, ale také texty, které se budou lišit jejich adresáty. Bude zajímavé zjistit odlišnosti v argumentaci a použití jazyka u projevů přednesených před ženským publikem a mužským publikem.

Jak bylo naznačeno, CDA má snahu o emancipaci skupin obyvatelstva od různých forem dominance, a proto lze předložit normativní stanovisko. Co se týče této stránky věci, bude pohled v této práci vycházet z toho, že diskurz, odmítající volební právo určité skupiny je v zásadě nespravedlivý. Tedy, že případná argumentace bělošských feministek v neprospěch udělení volebního práva černošům-mužům dříve než ženám není spravedlivá. Zde je však poněkud tenká hranice mezi obranným diskurzem a diskurzem dominance (v tomto případě rasové).⁹ Proto bude nutná detailnější analýza argumentace obou autorek, ve které se budeme snažit tyto dvě formy rozlišit.

Lze říci, že normativně můžeme vycházet z pohledu, který by byl typický pro černošské ženy. Ty byly znevýhodněny jak na základě pohlaví, tak i rasy, a proto jejich cílem, aby na

⁹ Samozřejmě případný diskurz mužské resp. mužské-černošské části obyvatelstva, schvalující udělení volebního práva sobě samým dříve než ženám, a který by v argumentaci používal prvků dominance, by byl nespravedlivý rovněž. Práce je však zaměřena na diskurz jedné části bělošských sufražistek, proto budeme vycházet z používání dominantního diskurzu u nich.

volební právo dosáhly, bylo odstranění obou druhů¹⁰ překážek volebního práva. Proto pro srovnání s diskurzem Stanton a Anthony uvedeme i názory černošských představitelk ženského hnutí, například Sojourner Truth nebo Frances Harper.

¹⁰ V práci bude řeč rovněž o omezení volebního práva testy gramotnosti či volební daní. Tato omezení budeme v práci dávat do úzké souvislosti se znevýhodněním na základě rasy, protože se z velké většiny dotýkala černošského obyvatelstva (poté, co bylo volební právo černochům-mužům ústavně garantováno).

2. Kontext tématu – obecné otázky rasy a genderu v USA

2. 1. Rasa, gender a intersekcionalita

Pokud se zabýváme otázkou rasy v souvislosti s hnutím za volební právo žen, tak pracujeme se dvěma druhy společenského útlaku – rasovým a genderovým – a následně s různými formami odporu proti nim. Cílem této teoretické podkapitoly bude ukázat na rozdíly mezi rasismem a sexismem a vysvětlit možnosti kombinovaného znevýhodnění.

Lze říci, že rasismus a sexismus mají společné prvky. Oba odkazují k přirozeným, biologickým rozdílům, na druhou stranu jsou oba do značné míry sociálně konstruované [Carby 1999: 390]. Zatímco však rasa v současné době ztrácí ve společenském chápání svůj biologický charakter, pochopit gender jako sociální konstrukt je obtížnější. Méně „sociálního“ v pojetí genderu ve srovnání s rasou nebo národností má také za následek rozdíl, že ženy netvoří společné komunity jako třeba Afroameričané nebo židé. Nemají rozpoznatelnou tradici, což ale neznamená, že se více liší, než podobají – to, co sdílí, je společná zkušenost, nicméně z uvedených důvodů odlišná od zkušeností etnických skupin [Hill Collins 1999: 411]. Dalším rozlišením mezi rasou a genderem, rasismem a sexismem, může být to, že rasa je více spojená s třídou. Skrze institut manželství jsou ženy rozprostřeny ve všech třídách, naopak nejnižší třída tvořená z velké části jednou rasou nebývá v různých společnostech výjimkou.

Každý člověk má však identitu obojí, jak rasovou¹¹, tak genderovou. Nelze být pouze ženou či pouze bílý, zkušenosti žen se v mnohém odlišují, pokud jsou různé rasy. Kombinací nám vyjdou čtyři skupiny – bělošští muži, bělošské ženy, černošští muži a černošské ženy. Každá skupina se k otázkám rasy a genderu staví jinak, z vlastní pozice.¹²

Pokud si vezmeme příklad černošských žen, které jsou v patriarchální a většinově bělošské americké společnosti nejvíce znevýhodněné, řekneme, že trpí důsledky rasismu i sexismu.

¹¹ Pokud pomineme možnost existence společnosti, která by dosáhla jakéhosi „ideálu“ barvosleposti. To však není případ zkoumaných USA 19. století. I když se již tehdy pracovalo například s pojmem barvosleposti ústavy, tak můžeme souhlasit spíše s Ronaldem Dworkinem, podle kterého tento pojem znamená, že je ústava na barvu natolik citlivá, že činí institucionální rozlišování dle rasy právně neplatným [Dworkin 2001: 286].

¹² Je však třeba dodat, že nejde úplně o ucelené skupiny, důležitou roli hrají i jiné kategorizace, například třída či sexuální orientace.

Nejde ale jednoduše o jejich složený efekt. Teorie intersekcionality popisuje útlak jako „specifickou konvergenci různých aspektů identity podél os rasy, genderu a třídy“ [Ernst 2010: 3]. Jinak řečeno, černošské ženy pocítují i sexismus samotný jinak než bělošské a rasismus jinak než černošští muži [Spelman 2006: 277]. Jejich specifickou pozici na tomto místě ještě rozvedeme, protože nám to poskytne teoretický základ při zkoumání textů Stanton a Anthony a jejich diskurzu směrem k černošským ženám.

Afroamerická autorka bell hooks¹³ tvrdí, že v rámci feministického hnutí se rasismus projevuje tak, že bílé ženy kladou důraz pouze na čistě feministické problémy a ignorují problémy těch černošských, které pro bílé ženy nejsou specifické. Podobně se zmiňuje o nekonečných analogiích mezi „ženy“ a „černoši“, ze kterých vyplývá, že „žena“ v podstatě znamená „bílá žena“ [hooks 1999: 380-382]. Evelyn Brooks Higginbotham k tomu dodává, že etnocentrismus feministické historie v kombinaci s androcentrismem té afroamerické vede k tomu, že hlas černošských žen často nebyl vyslyšen. Sepětí nejen s genderovým, ale i rasovým znevýhodněním také vede černošské feministky k tomu, že se neztotožňovaly se separatistickou rétorikou radikálních feministek, protože zdůrazňovaly také solidaritu s černými muži [Morgan 2006: 28].

Paradoxně díky svým znevýhodněním a nízké pozici na společenském žebříčku pak mohly černošské členky ženského hnutí do své rétoriky nejnázve zahrnout širší humanitní vize. Příkladem je Anna Julia Cooper a její výrok z roku 1893: „*The colored woman feels that woman's cause is one and universal and that (...) not till race, color, sex and condition are seen as accidents, and not the substance of life (...) not till then is woman's lesson taught and woman's cause won*“ [Cooper in Hill Collins 1999: 414]. Výrok z konce 19. století je trochu odlišný od toho, co tvrdí dnešní černošské feministky jako třeba hooks. Cooper chápala otázku univerzálně, protože reagovala na pokusy o vyloučení černošek z ženského hnutí, silně přítomné zvláště na Jihu od konce 90. let 19. století a dané přímo jejich rasou, zatímco dnes je kladen důraz na specifickou zkušenost černošských žen, která může být při psaní historie amerického feminismu opomíjena. To si lze vysvětlit tím, o co se tehdy bojovalo. Ženy ještě neměly například volební právo, což je věc, která se dá lépe podpořit

¹³ Autorka svůj pseudonym píše záměrně malými písmeny.

univerzalistickým argumentem, kdežto dnes v ženské otázce zbyly problémy, které jsou více rasově specifické.¹⁴

Situace v USA druhé poloviny 19. století byla vůbec velmi odlišná od té dnešní. Problémy spojení rasy a sexuality byly důležitým tématem doby, čtyři skupiny z pohledu intersekcionality rasy a genderu, byly mnohem více oddělené ve smyslu jasně stanoveného místa, které jim bylo určeno dominantním dobovým diskurzem.

2. 2. Rasa a gender v USA 2. poloviny 19. století

Jak již bylo řečeno, dominantní postavení v americké společnosti měl v této době muž-běloch. Pro jeho prospěch byla vytvořena doktrína bělošské nadřazenosti (white supremacy). Ostatní skupiny definované rasovým a genderovým štěpením (bělošské ženy, černošští muži, černošské ženy) měly ve společnosti ovládané touto doktrínou své specifické postavení – podle Masona Stokese bílý muž určoval, kam až smí zajít jejich tělesnost, zároveň byl, fascinován barvou a pohlavím, jejich těly sám definován. [Stokes 2001: 133] Rasismus byl neodmyslitelně spjat se sexualitou, sexismus zase s rasou. Jak píše Robert J. C. Young: „*Rasové teorie 19. století nezahrnují pouze nezbytné rozdíly mezi „my“ a „oni:“ jsou také o fascinaci lidmi majícími sex – nekonečný, cizoložnický, nejistý, zakázaný, mezirasový sex*“ [Young in Stokes 2001: 17].

Popis rozdílů v dominantním diskurzu o bílých a černých ženách můžeme uvést výňatkem z vystoupení Sojourner Truth na ženské konferenci v Akronu v Ohiu 1851:

„Dat man ober dar say dat womin needs to be helped into carriages, and lifted ober ditches, and to hab de best place everywhar. Nobody eber helps me into carriage, or ober mud-puddles, or gibs me any best place! And a'n't I a woman?... I could work as much and eat as much as a man – when I could get it – and bear de lash as well! And a'n't I a woman? (...) Den dey talks 'bout dis ting in de head; what dis dey call it? („Intellect“ whispered some one near) Dat's it, honey. What's

¹⁴ Tímto není zlehčen fakt, že v 19. století udělení volebního práva rasovým menšinám nebylo zdaleka chápáno jako samozřejmé a v termínech, které nezahrnovaly rasu. Nicméně absence volebního práva je problém, pro nějž může černošská feministka použít argumentaci univerzálním lidstvím snáze, než například pro artikulaci problému matek samoživitelek v souvislosti s kriminalitou manželů, což je v dnešní době typicky afroamerická otázka.

*dat got to do wid womin's rights or nigger's rights?*¹⁵ [Truth in Stanton, Anthony, Gage 1887: 116]

V tomto úryvku jsou klíčové dva momenty, které budeme dále rozvíjet. Jde o samotnou otázku „*And a'n't I a woman?*“ a její následné spojení s odkazem na intelekt. Intelekt, tak jak je to podáno v úryvku („*What's dat got to do wid womin's rights or nigger's rights?*“), si v podstatě nárokují jen bílí muži, nicméně černým ženám je podle zkušenosti Truth upřena i ženskost. Lze tedy použít slova Hazel V. Carby, že sexualita a feminita černých žen byla v HISTorii¹⁶ konstruována jako odlišná od kvalit feminity bělošské a byla definována v méně lidských termínech [Carby 1999: 389].

Podobně píše Mason Stokes. Poukazuje na to, že zatímco těla černošských žen jsou místy neovladatelné chlípnosti, těla bílých žen jsou vystavována, chráněna a bojuje se o ně [Stokes 2001: 133]. Bílý muž tak bílou ženu staví na piedestal, ale zároveň ji nepovažuje za úplně rozvinutou osobnost, černá žena není ani stavěna na piedestal [Spelman 2006: 276]. Joël Michel poznamenává ke starému Jihu USA, že si zidealizoval tři figury, které musel chránit – Boha, vlast a ženu jako obraz čistoty a nevinnosti, tato ženská čest se odvíjela od rasového původu, bílá žena byla zbavena smyslnosti. Symbolem smyslnosti jsou i v literatuře spíše tmavé ženy [Michel 2009: 50].

Michel píše o idealizaci na starém Jihu, nicméně podobné tendence jsou viditelné jednak na Jihu po občanské válce, tak i ve stejné době, byť ne tak ostře, i na Severu. Po osvobození otroků se tato idealizace ještě prohloubila. Do roku 1860 byla role bílé ženy víceméně nezávislá na pozdější povinnosti představovat ideál bílé rasy, roli ochránitelky rasy plně získala až ke konci 19. století [Michel 2009: 63]. Osvobození otroků přivádí ve větší míře na scénu postavu černého muže. Ten se stává nezávislým, získává otevřenější

¹⁵ Zajímavé je povšimnout si doslovně fonetického přepisu projevu, který se objevil ve vzpomínkách Frances D. Gage na Sojourner Truth. Je otázkou nakolik jde o snahu přepsat projev tak, jak byl vyřčen, nebo jde spíše o tendenční zobrazení uprchlé otrokyně bez vzdělání.

Přepis do spisovné angličtiny: „*That man over there say that women need to be helped into carriages, and lifted over ditches, and to have the best place everywhere. Nobody ever helps me into carriage, or over mud-puddles, or gives me any best place! And ain't I a woman? (...) I could work as much and eat as much as a man – when I could get it – and bear the lash as well! And ain't I a woman? ... Then they talk about this thing in the headũ what this they call it? That's it, honey. What's that got to do with women's rights or nigger's rights?*“

¹⁶ Zdůraznění popisu historie mužským pohledem (na rozdíl od HERstory).

přístup k bílým ženám, je tedy povinností bílých mužů tomuto zabránit. Tato povinnost začala být po odchodu rekonstrukčních vojsk z Jihu realizována naplno a zahrnovala jak opatření proti černým mužům (segregační zákony, lynčování) i proti bílým ženám. Ty musely uchovat čistotu rasy a za to platily naprostou podřízeností [Michel 2009: 51].

Styk mezi černým mužem a bílou ženou byl naprosto zapovězený, bílý muž si tímto udržoval nad oběma kontrolu. Byl vytvořen mýtus černošského násilníka podporovaný „vědeckým“ diskurzem té doby. Časopis *Medicine* v roce 1903 napsal, že „černoši útočící na bezbranné bílé ženy jednají na základě instinktů vlastních černé rase“ [Michel 2009: 55], což jednak ukazuje násilnosti černých mužů jako fakt, a také jako záležitost instinktů niterně rasově zakotvených, tedy těžko odnaučitelných. Sebemenší útok na důstojnost či čistotu bílé ženy se pak na Jihu rovnal riziku lynčování.

Podřízenost bílé ženy v kombinaci s domnělým násilnictvím černochoů je dobře vidět v románu Thomase Dixona Jr. *The Leopard's Spots* z roku 1905. Tam skupina bílých mužů střelí do hlavy bělošku Annie ohrožovanou černošským násilníkem. Mason Stokes to interpretuje jako signál bílým ženám, že se musí bát nejen černého násilníka, ale i našťvaného bělošského davu, který může shledat nutným její obětování ve jménu rasové čistoty. Zaměření na smrt jako alternativu znásilnění černochem ukazuje ženu ne jako osobu, jako ženu, ale jako abstraktní hodnotu – „Jih“ nebo „jižanskou ženskost“ [Stokes 2001: 145].

Zbývá nám vztah bílého muže a černé ženy. Černošská žena byla brána jako symbol smyslnosti, na rozdíl od nedotčeného ideálu bílé ženy. Navazovalo se na tradici častých styků s otrokyněmi z dob před občanskou válkou. Překročení rasové linie v tomto směru, tedy styk bílého muže s černou ženou, nebyl nijak společensky penalizován, pokud se ovšem nejednalo o déletrvající vztah s výhledem na manželství. Naopak právě styk bělochů s černoškami občas hraničil se znásilněním. Německý historik Egon Friedell by pohled bílých mužů na černošské ženy nazval renesančním pojetím ženy, kdy je žena sice ponížena na pouhý sexuální objekt. Na druhé straně však povýšena v tom smyslu, že bělošská žena, chápána pojetím tzv. středověkým jako nadpozemský objekt, je naproti tomu snížena na panenku a atrapu, stojící mimo život. Toto Friedell sám přirovnává k Americe doby tvorby svých *Kulturních dějin novověku*, tedy 20. let 20. století [Friedell 2006: 93], kdy ještě pohled konce 19. století přetrvával.

Toto vše mělo dopad také na vztahy mezi ženami obou ras. Černošská žena představovala nejen sexuální objekt, ale svou úlohou kuchařky či služky také přebírala povinnosti v domácnostech [Michel 2009: 52]. Existoval strach ze sexuální interakce černošských žen s bílými muži. Tyto styky navíc bělošským ženám připomněly jejich podřízený status oproti bílým mužům – samy totiž neměly volnost styku s černochoy [hooks 1999: 386]. Podle bell hooks hraje roli i to, že při kolonizaci Ameriky byl rasismus přednostní před aliancemi podle pohlaví, což zastínilo jakékoli sblížování mezi bílými a černými ženami. Sexuální diskriminace sice ochránila bílé ženy od toho, aby byly hlavními tahouny bělošského rasového imperialismu, ale ne od toho, aby absorbovaly rasovou ideologii a nestaly se utlačovatelkami (černých žen i mužů) v individuálních situacích [hooks 375-376].

Sílu protičernošského sentimentu v ženských organizacích zachytil jeden dopis bělošského čtenáře do chicagského Tribune:

„Here we have the spectacle of educated, refined and Christian women, who have been protesting and laboring for years against the unjust discrimination practised against them by men, now getting together and the first shot out of their reticules is fired at one of their own, because she is black, no other reason or pretence of reason“ [hooks 1999: 379].

hooks tento fakt komentuje jako stereotyp chápání černošských žen jako nemorálních. Setkávání s nimi by mohlo narušit status bílých žen jakožto dam. [hooks 1999: 379] Pokud bychom se drželi výkladu hooks, tak by to znamenalo, že bílé ženy v podstatě přijímají roli strážkyň morální čistoty, kterou jim bílí muži stanovili. Co je v dopise čtenáře důležité, je přisouzení vlastností bílým ženám čtenářem – *„educated, refined and Christian women.“* Čtenář klade tyto vlastnosti do kontrastu s praktikou vyloučení černošek na okraj hnutí, tedy chápe tyto vlastnosti spíše jako podmínku otevření se všeobecnému přijetí bez ohledu na rasu. Zde se můžeme ptát, nakolik je čtenářem kritizovaný postoj bělošských žen snahou označit svůj status jako privilegovaný z důvodu chápání sebe sama jako opravdu nadřazených, nebo nakolik jde spíše o politický tah získání hlasu těch bělošských mužů, kteří nesympatizují s černošským obyvatelstvem. Tato otázka bude přítomna i v dalších částech práce při zkoumání snah o získání volebního práva.

Artikulace problémů spojení rasy a sexuality byla striktní až hysterická zejména na Jihu USA, nicméně není pravda, že by byl Sever vůči podobným náladám a diskurzům imunní.

Je ale nutno si uvědomit dvě věci. Drtivá většina černošského obyvatelstva žila stále na Jihu, stěhování do velkých měst na Severu je záležitostí až 20. století, první vlna migrace začala před 1. světovou válkou. A pokud na Severu žili, tak fungovala segregace de facto. Například podle C. Vann Woodwarda by byl cestovatel ze Severu překvapen, jak bohaté jsou na Jihu kontakty mezi rasami, což bylo dědictvím otrokářského systému, na Jihu tyto kontakty utlumila až počínající segregace, která však nepřišla ihned po zrušení otroctví [Woodward 1966: 43]. Klíčové je ale to, a proto nás v kontextu tématu zajímá i Jih, že pokud chtěly ženy z převážně severských sufražistických organizací dosáhnout svých práv na širší federální úrovni, byl pro ně důležitý i hlas Jihu. To, co se v rámci ženského hnutí dotýkalo rasové otázky, muselo být zvláště od 90. let 19. století vyslovováno kompromisně s ohledem právě na situaci na Jihu, popřípadě i s případnými rasistickými názory na Severu.

3. Kontext tématu – vývoj volebního práva a jeho omezení na základě rasy a pohlaví

Důležitou součástí zkoumání otázky rasy v hnutí za volební právo pro ženy je i pohled na změny v ústavním právu USA i jednotlivých států. Následující kapitola se bude zabývat vývojem omezení volebního práva právě na základě rasy a pohlaví, důležitými zákony a soudními rozsudky, které měly vliv na argumentaci žen v jejich boji za volební právo. Kapitola je rozdělena na čtyři části, a to chronologicky podle období, jež jsou orámována nejdůležitějšími právními změnami druhé poloviny 19. století. První část se zabývá obdobím před občanskou válkou, druhá situací okolo přijímání Rekonstrukčních dodatků k Ústavě USA, třetí část úspěchy a neúspěchy hnutí za volební právo žen v 70. a 80. letech s důrazem na případ *Minor v. Happersett* a čtvrtá zaváděním nových volebních omezení v ústavách jižanských států v 90. letech 19. století.

3. 1. Volební právo v USA před občanskou válkou

Ve federálním uspořádání Spojených států bylo vždy důležité rozdělení pravomocí mezi federální vládu a jednotlivé státy. A protože Ústava USA, která funguje na principu výslovného uvedení pravomocí federálního Kongresu, zákaz různých omezení volebního práva až do Rekonstrukce nikterak nezmiňovala, bylo před občanskou válkou určení požadavků na osobu voliče kompletně v pravomoci jednotlivých států¹⁷, které mohly stanovit různá omezení, například délku pobytu či bezúhonnost. Nás však budou zajímat především omezení podle rasy a pohlaví a do jisté míry i majetkové, resp. daňové požadavky.

Jediným státem, ve kterém mohly ženy před občanskou válkou volit, bylo New Jersey, a i zde pouze do roku 1807. Jednalo se však pouze o ženy, které vlastnily majetek, což znamená ty, které nebyly právně závislé na muži, tedy například vdovy. Pro vdané ženy i zde platilo Blackstonovo pojetí z 18. století o právní jednotě manželky a manžela v osobě manžela:

¹⁷ Stát však nemohl odepřít volební právo zcela libovolně. Podle článku 4, oddílu 4 mají federální orgány povinnost zajistit republikánskou formu vlády v jednotlivých státech: „*The United States shall guarantee to every State in this Union a Republican Form of Government*“ [Constitution of the USA].

„By marriage, the husband and wife are one person in law: that is, the very being or legal existence of the woman is suspended during the marriage, or at least is incorporated and consolidated into that of the husband; under whose wing, protection, and cover she performs every thing“ [Blackstone in McMillen 2008: 19].

Roku 1807 však bylo přijato i v New Jersey toto ustanovení: *„no person shall vote in any state or country election for officers in the government of the United States or of this state, unless such person be a free, white male citizen“* [Keyssar 2009: 44].

U rasových a majetkových omezení můžeme vidět protichůdné trendy. Zatímco roku 1800 mělo z 16 států Unie pouze 5 přijato rasové omezení a 10 majetkové, roku 1850 bylo volební právo výlučně pro bělošské voliče v 25 z 31 států, kdežto majetkové omezení pouze ve 4 z 31 [Keyssar 2009: 314-32]. Argumentů pro zavádění rasových omezení uvádí Alexander Keyssar několik. Majetková omezení byla pro vyloučení svobodných černochů dostatečná, rasové vyloučení by tak zasáhlo jen velmi málo osob. Postupný ústup od majetkových a daňových požadavků s ohledem na zrovnoprávnění dělníků by však umožnil volit i chudým černochům. To nebylo společensky přijatelné, přičemž roli hrála i obava, že pokud by státy Severu nestanovily rasová omezení, staly by se cílem útěku mnoha otroků z Jihu. Roli pak hrálo i stranictví. Demokraté nesouhlasili s volebním právem pro černošské muže, protože ti by pravděpodobně volili Whigy [Keyssar 2009: 45].

Celkově pak byla přítomná konzervativní obava z uznání možnosti volit jako přirozeného práva. Ti, co schvalovali rozšíření volebního práva na nemajetné bělošské muže, často nesouhlasili s rozšířením na ženy či černošské muže. Pokud by ale volební právo bylo chápáno jako přirozené právo, na jakém základě by se dalo ospravedlnit vyloučení žen? Pojetí volebního práva jako univerzálního by znamenalo otevření Pandořiny skříňky v tom smyslu, že pokud by jej získala jedna skupina obyvatelstva, logicky by musely i ostatní. Proto se používaly spíše jiné argumenty, například zásada *„no taxation without representation“* nebo právo volit pro ty, kdo drží zbraně [Keyssar 2009: 11-12]. Celkově lze říci, že v první polovině 19. století je volební právo v drtivé většině případů přiznáno pouze bílým mužům. Změna přichází až s prodemokratickými tendencemi období Rekonstrukce.

3. 2. Rekonstrukční dodatky

Základem pro Rekonstrukci po občanské válce bylo konečné zrušení otroctví 13. ústavním dodatkem roku 1865. Nicméně samotné osvobození otroků nestačilo k tomu, aby osvobození nebyli utlačováni. Bylo nutné posílit jejich právní status, protože jižanské státy mezitím přijaly tzv. černošské zákoníky, které vytvořily pro černošské obyvatelstvo podmínky od otroctví jen málo odlišné. Proto byl nejprve roku 1866 přijat *Civil Rights Act*. Senátor Lyman Trumbull o jeho návrhu řekl:

„The purpose of the bill under consideration is to destroy all these discriminations, and carry into effect the constitutional amendment. The first section of the bill (...) declares that all persons of African descent shall be citizens of the United States¹⁸, and that there shall be no discrimination in civil rights or immunities among the inhabitants of any State or Territory of the United States on account of race, color, or previous condition of slavery“ [Trumbull 1866 (2009): 3].

Z Trumbullova komentáře lze usoudit, že jeho návrh reagoval spíše na tehdejší situaci nedostatečné úpravy právního postavení osvobozených otroků, než že by byl vyjádřením snahy o univerzální zrovnoprávnění všech obyvatel. Trumbull *Civil Rights Act* pokládá za zákon rozšiřující účinek 13. dodatku, zmiňuje diskriminaci pouze na základě rasy, ženy

¹⁸ Přiznání občanského statusu černošskému obyvatelstvu je reakcí na rozsudek *Dred Scott v. Sandford*, kde Nejvyšší soud USA judikoval, že černoši, byť svobodní, nejsou občany USA. Podle soudu ani občanství jednotlivého státu není zárukou pro občanství Unie. V odůvodnění soud používá historické argumenty pomocí citací zákonů států i Unie (například o zákazu smíšených manželství nebo o členství v domobraně jen pro svobodné bílé obyvatelstvo), ze kterých plyne, že i svobodní černoši jsou oddělenou skupinou, pro kterou nejsou vyhrazeny občanské povinnosti. Soud v rozsudku zmínil i důležitou otázku vztahu občanství a volebního práva:

„Undoubtedly a person may be a citizen, that is, a member of the community who form the sovereignty, although he exercises no share of the political power and is incapacitated from holding particular offices. Women and minors, who form a part of the political family, cannot vote, and when a property qualification is required to vote or hold a particular office, those who have not the necessary qualification cannot vote or hold the office, yet they are citizens. So, too, a person may be entitled to vote by the law of the State, who is not a citizen even of the State itself. And in some of the States of the Union, foreigners not naturalized are allowed to vote. And the State may give the right to free negroes and mulattoes, but that does not make them citizens of the State, and still less of the United States. And the provision in the Constitution giving privileges and immunities in other States does not apply to them“ [Dred Scott v. Sandford 1857].

nezmiňuje. Existovaly však pochyby o ústavnosti zákona, a proto se Kongres rozhodl přijmout 14. dodatek, který na ústavní úrovni uznal občanství černošského obyvatelstva. Jazyk 14. dodatku byl více zastřený, nezmiňoval výslovně například rovnoprávnost černošského a bělošského obyvatelstva. Znění prvního oddílu 14. dodatku je všeobecné:

„All persons born or naturalized in the United States and subject to the jurisdiction thereof, are citizens of the United States and of the State wherein they reside. No State shall make or enforce any law which shall abridge the privileges or immunities of citizens of the United States; nor shall any State deprive any person of life, liberty, or property, without due process of law; nor deny to any person within its jurisdiction the equal protection of the laws“ [Constitution of the USA].

První oddíl dodatku je důležitý především pro občanská práva a právní status osvobozených černochů a o právech politických, zvláště o právu volebním, se příliš nezmiňuje, neboť podle převládající dobové interpretace (kterou zastával i Nejvyšší soud v rozsudku *Dred Scott v. Sandford*) volební právo nepatřilo mezi „*privileges or immunities of citizens of the United States.*“ První oddíl, stejně jako předtím Civil Rights Act, byl terčem kritiky zejména za centralizaci moci v rukou federálních orgánů na úkor státu, která by zničila americkou ústavní tradici lokální samosprávy. *The New York Daily News* takto kritizovaly lídry radikálních Republikánů: „...*instead of being bound by a Constitution, they may claim the omnipotence of the British Parliament, and that all the reserved powers of the people, or of the States, will be swallowed up at their pleasure, by that undefined discretion*“ [Nelson 1988: 108]. Co se však volebního práva týče, je klíčový druhý oddíl:

„Representatives shall be apportioned among the several States according to their respective numbers, counting the whole number of persons in each State, excluding Indians not taxed. But when the right to vote at any election for the choice of electors for President and Vice President of the United States, Representatives in Congress, the Executive and Judicial officers of a State, or the members of the Legislature thereof, is denied to any of the male inhabitants of such State, being twenty-one years of age, and citizens of the United States, or in any way abridged, except for participation in rebellion, or other crime, the basis of representation therein shall be reduced in the proportion which the number of such male citizens shall bear to the whole number of male citizens twenty-one years of age in such State“ [Constitution of the USA].

Zde už lze vidět určitou záruku volebního práva pro černošské muže, byť pouze nepřímou skrze snížení počtu zástupců státu, jenž volební právo omezí, v dolní komoře Kongresu podle počtu vyloučených mužských obyvatel starších 21 let. Tato úprava tedy úplně nevylučovala možnost jednotlivých států potenciální černošské voliče vyloučit. To se týkalo především severních států, kde byl počet afroamerického obyvatelstva nízký, a kde byly obavy z imigrace z Jihu. Mezi lety 1863 a 1870 byly odmítnuty návrhy na zrušení rasových omezení, zpravidla v podobě výslovného udělení volebního práva pouze bělošským mužům, v 15 severních státech a teritoriích, většinou v referendu¹⁹ [Keyssar 2009: 72)].

Konzervativní kritika 14. dodatku byla založena na nesouhlasu se schopností černošských mužů být kvalifikovanými voliči. Argumentace v této otázce byla velmi různorodá. Můžeme souhlasit s Williamem E. Nelsonem v tom, že pokud vynecháme některá otevřeně rasistická prohlášení založená na pseudovědecké argumentaci, nelze účastníky debaty dělit rámcem rasismus/antirasismus, zlo/dobro. Podle Nelsona jak ti, co byli pro, tak ti, co nesouhlasili s volebním právem pro černošské muže, sdíleli společný předpoklad, že kvalita vlády závisí na kvalitě voličstva [Nelson 1988: 99]. Je třeba si uvědomit, že tato debata se odehrávala jen pár let po zrušení otroctví, za jehož trvání nebyl otrokům povolen přístup ke vzdělání, jak ukazuje projev senátora Waitmana T. Willeyho:

„These freedmen were slaves less than four years ago, the descendents of the slaves (...) coming from the States whose laws forbade them being taught to read, not only the Constitution and history of their country, but also the very oracles of salvation.

¹⁹ Na bývalém otrokářském Jihu byla paradoxně situace v otázce volebního práva pro černošské muže příznivější, a to díky Rekonstrukčním pravidlům v zákoně z roku 1867. Oddíl 5 stanovuje podmínky pro to, aby bývalé státy Konfederace mohly mít zastoupení v Kongresu USA, mezi něž patří především volební právo pro muže bez ohledu na barvu pleti a přijetí 14. dodatku.

„That when the people of any one of said rebel States shall have formed a constitution of government in conformity with the Constitution of the United States in all respects, framed by a convention of delegates elected by the male citizens of said State, twenty-one years old and upward, of whatever race, color, or previous condition (...) and when said State, by a vote of its legislature elected under said constitution, shall have adopted the amendment to the Constitution of the United States, proposed by the Thirty-ninth Congress, and known as article fourteen and when said article shall have become a part of the Constitution of the United States said State shall be declared entitled to representation in Congress“ [Reconstruction Act of 1867].

(...) *Are such beings as these the safe depositories of the political power of any community?*“ [Willey in Nelson 1988: 100]

Podobné hlasy zaznívaly občas i z feministického tábora, a to zvláště v reakci na slovo „male“ ve 14. dodatku, díky němuž, podle tehdejšího převažujícího výkladu, dodatek nepočítá s žádnou sankcí pro stát, pokud tento stát vyloučí ženy z řad voličstva. Tyto nesouhlasné reakce chtěly ženy, ty vzdělané ze střední a vyšší třídy, prezentovat jako kvalifikované voličky, lépe připravené pro volební právo než bývalí otroci. To zvláště poté, co se ukázalo, že Rekonstrukce je tzv. „negro’s hour“, a že s argumentací rámcem univerzálních práv bude velmi těžké uspět, i když se ženy pokusily, slovy Elizabeth Cady Stanton, *„to avail ourselves of the strong arm and the blue uniform of the black soldier to walk in by his side“* [Stanton in Keyssar 2009: 143].

Ještě větší vlna nesouhlasu se pak mezi ženami snesla proti přijetí 15. dodatku, a to v následujícím znění oddílu 1: *„The right of citizens of the United States to vote shall not be denied or abridged by the United States or by any State on account of race, color, or previous condition of servitude“* [Constitution of the USA]. 15. dodatek byl prvním výslovným ústavním zákazem určitého typu omezení volebního práva na federální úrovni se všemi jeho důsledky, tedy zvláště neplatností možných zákonů států, které by z řad voličů vyloučily občany na základě rasového kritéria. Nutnost přijetí dodatku se ukázala poté, co některé státy navzdory 14. dodatku měly rasová omezení. Nicméně 15. dodatek je, jak tvrdí Henry Adams, důležitější pro to, co v něm není, než pro to, co v něm je. Mlčí jak o možnosti zastávat volené pozice, tak o jiných způsobech omezení volebního práva [Dailey 2009: xvii]. Zde šlo právě především o omezení podle pohlaví, ale i o vzdělanostní či majetkové požadavky.

Podle Alexandra Keyssara se Republikáni přijatou verzí 15. dodatku²⁰ vyhnuli prezentaci volebního práva jako univerzálního. I většina Republikánů totiž chtěla mít ženy mimo pomyslnou Pandořinu skříňku voličstva. Proto se spíše zdůrazňovalo hrdinství černošských vojáků za občanské války, slovy generála Williama Tecumseha Shermana: *„when the fight is over, the hand that drops the musket cannot be denied the ballot“* [Sherman in Keyssar

²⁰ Mezi návrhy byly i verze, které vztahovaly zákaz omezení volebního práva i na další kritéria, například návrh Henryho Wilsona: *„among the citizens of the United States in the exercise of the elective franchise or in the right to hold office in any State on account of race, color, nativity, property, education or creed“* [Wilson in Keyssar 2009: 76].

2009: 69]. Tento diskurz vojenských zásluh byl velmi účinný při vyloučení žen z elektorátu a dokazoval, že prodemokratické tendence hrály jen menší roli při přijímání Rekonstrukčních dodatků. Jak napsaly v březnu 1869 *The New York Times*, změny v oblasti volebního práva „*have sprung not from any conviction of injustice and unfairness (...) but from the new emergencies created in the progress and by the results of the civil war*“ [Keyssar 2009: 81].

3. 3. Volební právo v 70. a 80. letech 19. století

15. dodatek byl pro hnutí za volební právo pro ženy porážkou. Ukázalo se, že změny ve volebním právu byly spíše reakcí na poválečnou situaci než vzednutím nové demokratické a univerzalistické vlny. Ženské hnutí muselo zkoušet další strategie, jak dosáhnout volebního práva. V 70. a 80. letech to byly tři základní snahy – pokus o přijetí 16. federálního dodatku, snaha o postupné změny ústav jednotlivých států a pokus o samotnou volbu na základě interpretace 14. dodatku, podle které ženám volební právo zaručil právě 14. dodatek.

Nový samostatný ústavní dodatek byl tím, co se ženám logicky nabízelo po přijetí 15. dodatku, který vylučoval pouze rasové omezení volebního práva. A to přesto, že ještě před přijetím 15. dodatku například Elizabeth Cady Stanton vystupovala proti rozdělení obou otázek v neprospěch obecné ideje rovnoprávnosti. Pokud by se podle Stanton obě otázky rozdělily, „*then both will be defeated. The moment you do that, you create an antagonism between the rival parties struggling for enfranchisement and raise all the latent prejudice in woman's soul against the negro*“ [Stanton 1869 (2000): 201-202]²¹. Nakonec však nezbývalo než podpořit návrh 16. dodatku, který podal George W. Julian:

„*The Right of Suffrage in the United States shall be based on citizenship, and shall be regulated by Congress: and all citizens of the United States, whether native or naturalized, shall enjoy this right equally without any distinction or discrimination whatever founded on sex*“ [in: Stanton 1869b (2000): 236].

²¹ První letopočet bude u dokumentů ze *Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony* udávat vznik dokumentu, letopočet v závorce vydání daného svazku sebraných spisů.

Pro takový velmi progresivní, na občanství založený návrh však nebyla vhodná doba již ani na počátku 70. let. Vzrůstající konzervatismus a silná podpora práv jednotlivých států znamenaly jeho neúspěch. Nicméně ženy se o přijetí federálního dodatku zasazovaly i později, návrhy byly adresovány skoro každému nově zvolenému Kongresu.

Nová strategie ženského hnutí se pak nazývala New Departure. Byl to jeden z posledních pokusů podložit otázku volebního práva univerzalistickými argumenty rovných občanských a politických práv. Hlavní myšlenkou byl takový výklad ústavy, podle nějž ženy volební právo již mají na základě 14. dodatku a mohou tak jít volit. V lednu 1871 přednesla Susan B. Anthony rezoluci, přičemž jeden z jejích bodů zněl takto:

„Resolved. That it is the duty of American women in the several States and in the District of Columbia to apply for registration at the proper times and places for registration of voters, and in all cases, when they fail to secure registration, that suits be instituted (...) to secure adjudication of their right (...)“ [Resolutions 1871 (2000)].

Roku 1872 pak Susan B. Anthony a dalších 15 žen úspěšně odvolily, nicméně následovalo jejich zatčení, protože porušily federální právo volbou bez volebního práva [DuBois 1998: 100]. Z následných vyšetřování a soudních líčení jsou známé proces se Susan B. Anthony a především případ Virginie Minor, který se dostal až k Nejvyššímu soudu USA (*Minor v. Happersett*). Susan B. Anthony se podle neoficiálních záznamů o svém procesu ve své obhajobě věnovala především otázce boje proti nespravedlivým zákonům. Na prohlášení soudce Hunta: *„The Court must insist the prisoner has been tried according to the established forms of law,“* odpověděla následovně:

„Yes, your honor, but by forms of law all made by men, interpreted by men, administered by men, in favor of men, and against women; and hence, your honor's ordered verdict of guilty, against a United States citizen for the exercise of ‚that citizen's right to vote,‘ simply because that citizen was a woman and not a man. (...) As then, the slaves who got their freedom must take it over, or under, or through the unjust forms of law, precisely so, now, must women, to get their right to a voice in this government, take it; and I have taken mine, and mean to take it at every possible opportunity“ [Anthony 1873].

Zatímco Anthony ve svém vyjádření směřovala svou kritiku spíše na aplikaci práva a v podstatě svým odsouzením zákonů jako špatných přijala to, že tyto zákony neberou ženy jako voličky, případ *Minor v. Happersett* řešil více konkrétnější ústavní otázky v oblasti občanství a jeho vztahu s volebním právem. Výsledek nedopadl pro ženy příznivě, Nejvyšší soud USA rozhodl, že 14. dodatek neudělil ženám občanství nově:

„She has always been a citizen from her birth, and entitled to all the privileges and immunities of citizenship. The amendment prohibited the State, of which she is a citizen, from abridging any of her privileges and immunities as a citizen of the United States; but it did not confer citizenship on her“ [Minor v. Happersett 1875].

Otázkou pro soud bylo tedy spíše to, zda je volební právo jedním z privilegií plynoucích z občanství. Soud došel k závěru, že tomu tak není, a to jak za pomoci historické argumentace zákony a ústavami různých států z raného období USA, tak zmínkou o slově „male“ ve 14. dodatku a přijetím 15. dodatku, který se zabýval pouze rasou: *„If suffrage was one of these privileges or immunities, why amend the Constitution to prevent its being denied on account of race?“* [Minor v. Happersett 1875]

Nejvyšší soud v případě *Minor v. Happersett* držel konzervativní argumenty podobné rozhodnutí *Slaughterhouse cases* (83 U.S. 36 (1873)), kdy Nejvyšší soud tvrdil, že 14. dodatek nezakládá nové národní občanství, které je nadřazené občanstvím jednotlivých států. [DuBois 1998: 105] Soud také v tomto případě nepoužíval výklad za hranicí textu ústavy, nebyla zde vůle pro stanovování demokratických principů: *„Our province is to decide what the law is, not to declare what it should be. (...) If the law is wrong, it ought to be changed; but the power for that is not with us“* [Minor v. Happersett 1875].

Kromě toho, že nepřiznal ženám možnost volit na základě 14. dodatku, měl případ *Minor v. Happersett* nepřímé důsledky i v oblasti rasy. Rozhodnutí, že volební právo není nutnou součástí národního občanství, umožnilo jižanským státům de facto omezit volební právo černošských mužů skrze majetkové a vzdělanostní požadavky. V rámci ženského hnutí pak prohraný spor znamenal opuštění diskurzu univerzálních práv a zaměření čistě na zákaz diskriminace podle pohlaví. Absence zmínek o právu byla méně demokratickou a umožnila bělošským středostavovským sufražistkám včlenit do svého diskurzu prvky vystupující proti nižším třídám či černošskému obyvatelstvu [DuBois 1998: 106-107]. Podobně nový návrh federálního dodatku byl rovněž pouze o zákazu diskriminace na základě pohlaví. To

však bylo problematické právě pro černošské obyvatelstvo, kterému by prospěl spíše univerzální dodatek o volebním právu [Terborg-Penn 1998: 41].

Za částečný úspěch lze považovat přiznání volebního práva bez ohledu na pohlaví v teritoriích Wyoming a Utah v letech 1869 a 1870. Nicméně v těchto málo lidnatých teritoriích nebyl zisk volebního práva pro ženy důsledkem široké kampaně sufražistek, ale spíše specifických podmínek obou teritorií. Podle Nancy Woloch potřeboval Wyoming nalákat stále usedlíky, protože zvláště těžažské osady neměly dobrou pověst. Jedním z lákadel pro příchod celých rodin tak bylo i volební právo pro ženy. V Utahu potřebovali zase získat mormoni převahu nad nemormony, převážně muži. V jiných oblastech však volební právo neprošlo, i když tamější legislativy souhlasily s jinými reformami příznivými pro ženy, například v majetkových právech [Woloch 1984: 333].

V jiných státech a teritoriích se však ženy volebního práva v 70. a 80. letech nedočkaly. Referenda kromě důležité kampaně v Kansasu roku 1867 selhala také v Coloradu o deset let později, v 80. letech potom v Jižní Dakotě, Nebrasce, Oregonu a Washingtonu. Rebecca Edwards tak nesouhlasí s argumentem Fredericka Jacksona Turnera, podle kterého byly oblasti na Západě demokratičtější, což bylo dáno malými pionýrskými komunitami, kde bylo navíc častější zapojení žen s důrazem na místní společenství. To však nebyl důvod pro větší úspěchy v otázce volebního práva žen, protože například v Oregonu referendum uspělo až na šestý pokus [Edwards 2002: 90-94]. V teritoriu Utah navíc Kongres využil svou pravomoc a utažským ženám od roku 1887 do roku 1896, kdy se stal Utah státem, zákonem volební právo odebral, a to poté, co svými hlasy podpořily udržení polygamie v teritoriu [Edwards 2002: 93].

3. 4. Nová vlna omezení volebního práva na Jihu v 90. letech 19. století

Lze říci, že již ke konci 70. let s odchodem rekonstrukčních vojsk z Jihu a po rozsudcích v případech *Minor v. Happersett* a *Slaughterhouse Cases*, které se přiklonily k úzkému výkladu 14. dodatku a přiznaly značné pravomoci jednotlivým státům, bylo krátké období rekonstrukční dynamiky pryč. V 90. letech pak byl zvláště Jih USA svědkem další vlny omezení demokracie, když všech 11 států bývalé Konfederace od 90. let přepsalo své ústavy tak, že zredukovaly počet voličů [Dailey 2009: xxiv].

Tato omezení se týkala především černošských voličů. Kvůli zákazu omezení volebního práva na základě rasy v 15. dodatku nemohla být otevřeně rasistická, nicméně byla vytvořena tak, že měla dopad především na černošské obyvatelstvo. Šlo zpravidla o testy gramotnosti či volební daně. Například stát Mississippi, který přišel s ústavní změnou tohoto typu jako první v roce 1890, zakotvil v oddílu 243 své ústavy toto:

„Every male inhabitant of this State, except idiots, insane persons and Indians not taxed, who is a citizen of the United States, twenty-one years old and upwards, who has resided in this State two years, and one year in the election district (...) and who has never been convicted of bribery, burglary, theft, arson, obtaining money or goods under false pretenses, perjury, forgery, embezzlement or bigamy, and who has paid, on or before the first day of February of the year in which he shall offer to vote, all taxes which may have been legally required of him, and which he has had an opportunity of paying according to law (...) is declared to be a qualified elector“ [Constitution of Mississippi 1890].

Speciální volební daň byla oddílem 243 stanovena na 2 dolary, oddíl 244 pak přidává gramotnostní požadavek: *„...every elector shall, in addition to the foregoing qualifications, be able to read any section of the constitution of this State; or he shall be able to understand the same when read to him, or give a reasonable interpretation thereof“* [Constitution of Mississippi 1890]. Tato ustanovení jsou zdánlivě barvoslepá a cílí především na chudinu, což se týká požadavku délky pobytu, jenž je obtížně splnitelný pro námezdní pracovníky často měnící bydliště, nebo požadavku bezúhonnosti, kdy potenciální volič nesměl být z uvedených zločinů nikdy usvědčen. Zvláště účinná však byla daňová a gramotnostní opatření, u kterých lze říci, že měla rasový podtext, jelikož většina chudých a negramotných byla z řad černochoů.²² Registrační úředník pak mohl využít prostoru pro samostatné rozhodování, který mu poskytlo ustanovení o porozumění textu ústavy i přes negramotnost. V takových případech mohl seznat, že bělošský uchazeč o voličskou registraci je výkladu ústavy schopný, kdežto černošský ne. Ještě otevřeněji rasistická byla tzv. grandfather clause, kterou některé státy svá volební ustanovení upravily. Tato klauzule mohla od výše uvedených požadavků osvobodit ty, kdo sloužili

²² Negramotných bylo tehdy na Jihu asi 50% černošského a 15% bělošského obyvatelstva [Keyssar 2009: 89].

vojenskou službu nebo jejichž předkové volili v 60. letech 19. století, což logicky vylučovalo potomky otroků [Keyssar 2009: 90].

Účinnost těchto opatření ukazují následující čísla. Zatímco v legislativě Mississippi zasedalo po roce 1873 64 černošských mužů, po roce 1895 až do druhé poloviny 20. století žádný. Na místní úrovni znamenalo odebrání volebního práva absenci černošských šerifů či hlasů ve školských radách [Dailey 2009: xxvi]. Po roce 1890 bylo v Mississippi registrováno pouze 9000 černošských mužů ze 147000 ve volebním věku. V Louisianě klesl počet černošských voličů ze 130000 v roce 1896 na 1342 roku 1904 [Keyssar 2009: 91].

Ústavnost těchto opatření posvětil i Nejvyšší soud USA v případě *Williams v. State of Mississippi* a pokračoval tak v tradici svých minulých rozhodnutí, která se snažila co nejméně zasahovat do práv států. Soud v odůvodnění tvrdil mimo jiné toto: „*It cannot be said, therefore, that the denial of the equal protection of the laws arises primarily from the constitution and laws of Mississippi; nor is there any sufficient allegation of an evil and discriminating administration of them.*“ V závěru zamítnul diskriminační povahu napadených ustanovení: „*They do not on their face discriminate between the races, and it has not been shown that their actual administration was evil; only that evil was possible under them*“ [Williams v. State of Mississippi 1898]. Soud se sice držel rétoriky rovnosti ze 14. dodatku, když označil diskriminaci jako zlo, nicméně při výkladu ustanovení se přísně držel textu a nebral v úvahu rasově nerovnoměrné důsledky. Federální moc se soud snažil udržet v mezích. Připustil, že zlo ve smyslu rasově hodnotící diskrece úředníků může existovat v rámci těchto zákonů, nicméně tito jednotlivci jsou mimo dosah federálních pravomocí. Zákon jako takový je podle soudu v souladu s ústavou.

Že však uvedené zákonodárství zpravidla mělo rasistický podtext, ukazuje pozdější vyjádření R. L. Gordona na ústavním shromáždění ve Virginii roku 1901: „*I told the people of my county before they sent me here, that I intended (...) to disfranchise every negro that I could disfranchise under the Constitution of the United States, and as few white people as possible*“ [Gordon in Keyssar 2009: 90]. Nicméně tento rasismus měl určitý vývoj, který je nutno propojit s třídními a genderovými kategoriemi.

Omezení volebního práva se neprosadila hned po odchodu rekonstrukčních vojsk, ale až na počátku 90. let, souběžně se vzestupem třetí strany – Populistů. Do té doby podle C. Vann Woodwarda jižanské konzervativní elity sice chápaly černochoy jako méněcenné, nebraly to

však jako důvod pro diskriminaci a orientovaly se spíše třídně [Woodward 1966: 48-49]. A to i přesto, že voliči volili také podle rasové příslušnosti. To si uvědomoval lídr Populistů (People's Party) Tom Watson a ve svém vyjádření řekl:

„As long as the whites remain solidly Democratic, the blacks will remain solidly Republican. As long as there was no choice, except as between the Democrats and the Republicans, the situation of the two races was bound to be one of antagonism. (...) Therefore a new party is absolutely necessary“ [Watson 1892 (2009): 41].

Touto třetí stranou měli být právě Populisté, kteří měli sjednotit černošskou a bělošskou chudinu, která byla mnohem více rasistická než elity, na třídním základě: *„Now the People's Party says to these two men, "You are kept apart that you may be separately fleeced of your earnings. You are made to hate each other because upon that hatred is rested the keystone of the arch of financial despotism which enslaves you both“* [Watson 1892 (2009): 43].

Tato rasově neutrální politika však k omezení volebního práva, které zasáhlo zvláště černošské muže, paradoxně přispěla. Úspěch Populistů přiměl Demokraty, aby do svých volebních kampaní začlenili protičernošskou rétoriku, a to za účelem přilákání chudých bělošských voličů zpět k Demokratům. Černošští muži se tak v tomto sporu stran stali obětním beránkem [Woodward 1996: 79-81]. Například v Severní Karolíně byli Demokraté odsunuti od moci aliancí černošských Republikánů a bílých Populistů. Proto v roce 1898 Demokraté změnilo volební kampaň na referendum o bělošské nadřazenosti – demokratický tisk strašil černošskou dominancí, znásilnění bělošek černochoy spojil právě s černošskou politickou mocí [Dailey 2009: xxii]. Právě tato prohlášení už jsou čistě rasistická a od původního zčásti i třídního štěpení se odchýlila. Zahrnutí diskurzu ochrany bělošských žen je pak částečně antisufražistický argument²³, který staví ženy do pasivní role a starost o ženu nepřenechává jí samotné, ale přisuzuje ji mužům, a to především v oblasti politické. Ženám pak, jak se ukáže v příští kapitole, nezbude než reagovat na tuto situaci tak, že se samy budou prezentovat jako síla, která ve veřejné sféře, pokud bude obdařena politickými právy, bělošskou nadřazenost posílí.

²³ Na Jihu se obecně rozvíjelo sufražistické hnutí pomalu. Nicméně 90. léta nebyla pro ženské hnutí úspěšná ani na Východě a Severu. Jediné státy, které přiznaly v 90. letech ženám volební právo, byly Colorado a Idaho [Edwards 2002: 92].

4. Kontext tématu - Historie sufražismu v USA, strategie, spojení, organizace

Diskurz amerických sufražistek v otázce rasy je nutné rovněž vykládat v kontextu historického vývoje hnutí za volební právo žen. V této kapitole popíšeme, jak se v průběhu druhé poloviny 19. století měnily strategie, spojení a organizace hnutí či k jakým sporům docházelo uvnitř hnutí, které bylo z velké části složeno z bělošských žen střední třídy. Pro tyto účely budeme používat rozdělení na čtyři období: fázi od roku 1848 do konce občanské války; období počátku Rekonstrukce až do vzniku dvou samostatných organizací na podporu volebního práva žen; 70. a 80. léta 19. století; 90. léta a období tzv. jižanské strategie. Toto rozdělení přibližně kopíruje periodizaci podle důležitých změn v americkém právu z předešlé kapitoly.

4. 1. Počátky mezi abolicionisty – 1848-1865

Za počátek hnutí za volební právo pro ženy budeme považovat konání The First Woman's Rights Convention v Seneca Falls roku 1848. Touto událostí také začíná první svazek *History of Woman Suffrage* od editorek Elizabeth Cady Stanton, Susan B. Anthony a Matyldy Joslyn Gage.²⁴ Z názvu prvního sjezdu však plyne, že se zabýval otázkou ženských práv obecně a volební právo bylo jen jedním z mnoha požadavků, které se objevily ve slavné *Declaration of Sentiments* přijaté v Seneca Falls a inspirované *Declaration of Independence* z roku 1776. Však také devátý bod rezoluce, který zavazoval ženy k tomu, ať usilují o volební právo, nebyl jako jediný přijat jednomyslně, protože existovaly obavy, že tento bod převáží a zmaří tak ostatní, které byly více racionální, a učiní tak hnutí za práva žen směšným [Stanton, Anthony, Gage 1887a: 72-73]. Volební právo bylo vedle majetkových práv manželek či práva na rozvod méně důležitým cílem

²⁴ Sjezdu v Seneca Falls v knize předchází ještě popis událostí na The World's Anti-Slavery Convention v Londýně roku 1840, kdy se ženy nemohly účastnit přímo jako delegátky. Tím vyvstala otázka ženských práv také uvnitř abolicionistického hnutí. Elizabeth Cady Stanton k tomu řekla: „*Although, as Abolitionists, they had been compelled to fight both Church and Bible to prove the black man's right to liberty, conscience forbade them to stretch those sacred limits far enough to give equal liberty to woman*“ [Stanton in McMillen 2008: 76; Stanton, Anthony, Gage 1887a: 61]. Odmítnutí ženských delegátek bylo chápáno jako jdoucí proti liberálnímu principu rovných práv jednotlivců a bylo jedním z podnětů sjezdu v Seneca Falls, který se zabýval ženskými právy samostatně.

v celých 50. letech. Vážnost ostatních požadavků a stále přítomné pochybnosti o vhodnosti role ženy-voličky měly za následek chápání volebního práva spíše jako symbolu boje za autonomii než jako hlavního cíle hnutí [Marilley 1996: 58-59].

Absence práv vedla ženy k poukázání na podobnost stavu vdané ženy se situací, ve které se nacházeli otroci. Podle Ellen DuBois není pravda, že by ženy objevily svůj útlak až skrze analogii s otroctvím. Nespokojenost s vlastní pozicí byla spíše příčinou než důsledkem spojení raného feminismu s abolicionismem. V abolicionistickém hnutí našly ženy politický rámec pro své požadavky, únikovou cestu od klerikálních autorit k rovnostářské ideologii [DuBois 1992: 31-32].

Sepětím s radikálnějším proudem abolicionismu okolo Williama Lloyda Garrisona se ženy naučily jak se proti útlaku postavit, jak si budovat hnutí. Tedy alespoň pro začátek, protože jak si později ukážeme, metody abolicionismu a feminismu se nutně lišily. Nicméně i používání abolicionistických metod v otázce ženských práv se v počátečních dobách ukázalo jako přínosné. Důležité bylo zejména osvojení myšlenek rovnosti a nezávislosti, posun z rámce individuálního hříchu k pochopení institucionálního útlaku, kritika instituce otroctví jako celku, ne jen konkrétních brutalit, u žen odpoutání od nutnosti ospravedlňovat své povinnosti v termínech ženské sféry [DuBois 1992: 22; DuBois 1998: 57]. V rámci celého abolicionistického hnutí, tedy i jeho „ženské sekce,“ se také postupně opouštěla Bible jako argumentační autorita. Tou se stala spíše ústava a demokratické principy jako právo na reprezentaci plátců daní [Marilley 1996: 59].

Nicméně je stále nutno mít na paměti, že ženy jako Stanton, Anthony či Lucy Stone nebyly pouze feministkami, které využívaly spojení s abolicionisty, ale samy byly horlivými abolicionistkami. Když bylo třeba, nadřadily důležitost emancipace otroků nad své vlastní záležitosti, jako tomu bylo během americké občanské války. Tehdy ženy přerušily aktivitu v otázkách práv žen a soustředily veškerou činnost na akce pro emancipaci otroků. Kupříkladu Women's National Loyal League vedená Stanton a Anthony zajistila petici pro 13. ústavní dodatek se 400 tisíci podpisy [Dudden 2002: 65].

Jak vidno, ženy-abolicionistky musely ve svém programu pojmut velmi širokou škálu témat²⁵, což bylo důvodem, proč nevládat tolik energie na vytváření organizační soustavy.

²⁵ U jednotlivých členek je třeba připočítat i starost o rodinné záležitosti, u některých také aktivity v jiných reformních hnutích, a to zejména ve hnutí proti alkoholu, z jehož řad pocházela například Susan B. Anthony. Reformistky brojící proti alkoholu však hnutí za práva žen zpravidla nepodporovaly, měly obavy, že hnutí za

Zůstaly tak dobrovolně závislé na abolicionistické organizační struktuře, na sjezdu v Syracuse roku 1852 byla odmítnuta formálnější národní ženská organizace, prosadilo se spíše volnější diskuzní pole, přijat byl jen návrh na vytvoření společností na úrovni jednotlivých států. K tomu, že není třeba umělé organizace, poznamenala Angelina Grimké Weld toto: „*We need no external bonds to bind us together, no cumbrous machinery to keep our minds and hearts in unity to purpose and effort; we are not the lifeless staves of a barrel which can be held together only by the iron hoops of an artificial organization*“ [Grimké Weld in Marilley 1996: 46]. Můžeme dát za pravdu Suzanne M. Marilley, že by pevnější organizační struktura byla pravděpodobně riskantní vzhledem k různým prioritám reformátorek, neshodám uvnitř hnutí a opozici mimo něj. Vše spíše záviselo na přátelství, které drželo hnutí pohromadě navzdory konfliktům o cíle a ospravedlnění [Marilley 1996: 62-63].

S návratem k feminismu po pauze způsobené občanskou válkou se však ženy musí potýkat s jinou politickou situací. Zaměření na agitaci, články, petice, projevy, tedy na krátký kontakt s velkým počtem žen, který měl probudit zájem o otázku ženských práv, a ne na organizaci, to byla technika vhodná spíše pro abolicionismus, který hovoří spíše k těm, které není potřeba emancipovat. Jenže v ženském hnutí je třeba mluvit k ženám samotným [DuBois 1992: 182-183]. I tento rozpor bude důležitý v dalším období, v období přechodu z abolicionistických struktur k samostatným organizacím na podporu práv žen.

4. 2. Od abolicionismu k nezávislým organizacím – 1865-1870

Po skončení občanské války a po emancipaci všech otroků 13. ústavním dodatkem ihned následovala otázka politického statusu osvobozených, otázka jejich občanství a politických práv. To ženy viděly jako skvělou příležitost pro prosazení principu rovných práv pro všechny jednotlivce, a tak do popředí jejich požadavků nastoupilo volební právo. Pokud bylo patrné, že se po občanské válce budou práva přidělovat bez ohledu na rasu, chtěly ženy, aby se tak dělo i bez ohledu na pohlaví, a jejich diskurz se tak zpočátku nesl

práva žen může ohrozit jejich cíle. Vedle těchto dvou můžeme zmínit také snahy některých žen o feminizaci americké kultury, které i když nesouhlasily s podřízeností žen, tak byly velmi klerikální a konzervativní a pracovalo s představou ctnostné ženy v domácnosti [Marilley 1996: 51].

v liberálním individualistickém duchu. Nicméně pokud počítaly s automatickou podporou ze strany svých abolicionistických kolegů, byly na omylu.

Mužští abolicionisté opustili nestrannický postoj typický pro Garrisonovo křídlo (akceptovali tak neúspěch strategie pouhého morálního přesvědčování) a podpořili radikální Republikány v jejich Rekonstrukčních snahách [Marilley 1996: 64]. Proti volebnímu právu pro ženy se vymezili a chápali jej jako břímě, které by nemohli utáhnout, jelikož čelí už tak široké opozici proti volebnímu právu pro černošské muže, zdůrazňovali historickou jedinečnost možnosti udělit volební právo propuštěným otrokům-mužům. Jak řekl Wendell Phillips: „*One question at a time. This hour belongs to the negro*“ [Phillips in DuBois 1992: 59]. Inkluze žen zůstala stranou, protože po válce, kdy černošští muži hojně posilovali armády Unie, se místo univerzality argumentovalo vztahem občan=voják. Pokud ženy potřebovaly, jak se předpokládalo, mužskou ochranu, tak nemohly být politicky nezávislé [Marilley 1996: 69-71]. Elizabeth Cady Stanton riziko odsunu žen na vedlejší kolej vystihla v dopise Susan B. Anthony již 1. 8. 1865: „*I have argued constantly with Phillips and the whole [antislavery] fraternity, but I fear one and all will favor enfranchising the negro without us. Woman's cause is in deep water*“ [Stanton in DuBois 1992: 60].

Strategie feministek spočívala ve spojení volebního práva černošských mužů a volebního práva žen v jednu nerozdělitelnou otázku rovných práv. Za tímto účelem byla v květnu 1866 po feministickém návrhu založena American Equal Rights Organization (AERA), která sdružovala bojovníky jak za černošská, tak ženská práva [Woloch 1984: 328]. Tato strategie byla vcelku příznivá i pro černošské ženy, přístup spojení obou témat se lépe hodí pro ty s obojím znevýhodněním. Však se na ně také na chvíli obrátila pozornost v argumentaci bělošských sufražistek, například Susan B. Anthony prohlásila: „*Mr. Phillips said to us yesterday afternoon that the result we should demand as the price of this war was the equality of races. (...) What to the slave woman is the equality of the races?*“ [Anthony in DuBois 1992: 69]

Nicméně tři měsíce po založení AERA prošel Kongresem návrh 14. ústavního dodatku zvýhodňující muže. To způsobilo, že se ženy v roce 1867 na chvíli stáhly z debat na národní úrovni a zaměřily se na ústavní referenda v některých státech USA. Klíčové pro budoucnost hnutí bylo referendum v Kansasu, kde šlo o návrh na vypuštění slov „bílý“ a

„muž“ z definice občanství²⁶ [DuBois 1992: 65-66]. Během kampaně k tomuto referendu se naplno projeví rozpory uvnitř ženského hnutí, které byly před občanskou válkou potlačeny spoluprací pod hlavičkou abolicionismu. Lucy Stone, jež zůstala více spjatá s abolicionisty, vadilo, že Stanton a Anthony při kampani pro odstranění slova „muž“ hledaly zastání u Demokratů a zvláště u kontroverzní postavy George Traina po tom, co je odmítli podpořit Republikáni. U Traina vadily především jeho rasistické postoje [DuBois 1992: 187].

V období Rekonstrukce se tak ukázaly preference jednotlivých bývalých abolicionistek, které musely vyjít na povrch v okamžiku, kdy začalo být jasné, že během Rekonstrukce bude velmi obtížné prosadit jak volební právo pro černošské muže, tak pro ženy. Abolicionistky si musely vybrat, zdali podpoří připravovaný 15. dodatek o zákazu omezení volebního práva z důvodů rasy, barvy pleti a bývalého otroctví s tím, že na volební právo pro ženy dojde později, nebo zdali 15. dodatek odmítnou s tím, že černošští muži by neměli dostat volební právo dříve než ženy. Názorové rozložení dobře vystihuje například věta Elizabeth Cady Stanton: „*Mrs. Stone felt the slaves' wrongs more deeply than her own – my philosophy was more egotistical*“ [Stanton in Terborg-Penn 1998: 23].

Bývalá skupina okolo Garrisona se rozdělila na tři názorové proudy. [Marilley 1996: 72] První tvořili Charles Sumner či Wendell Phillips, kteří byli nejvíce spjatí s Republikány, lze sem zařadit i třeba Abby a Stephena Fosterovy, kteří podpořili přijetí 15. dodatku v rámci nové organizace – New England Woman Suffrage Association (NEWSA) založené v listopadu 1868. NEWSA byla první organizací, která se starala samostatně o volební právo žen, ale názorově stála za Republikány a zastávala stanovisko nutnosti upřednostnit řešení politického statusu černošských mužů. Na jednom shromáždění NEWSA v tomto duchu promluvil černošský abolicionista Frederick Douglass: „*If the elective franchise is not extended to the negro, he dies (...) Woman has a thousand ways by which she can attach herself to the ruling power of the land that we have not*“ [Douglass in DuBois 1992: 166-167].

Na opačné pozici byla druhá skupina okolo Stanton a Anthony. Ty zdůrazňovaly nutnost zisku volebního práva ještě za Rekonstrukce, společně s černochoy. K tomu Elizabeth Cady Stanton prohlásila: „*The few who had the prescience to see the long years of apathy that always follow a great conflict, strained every nerve to settle the broad question of suffrage*

²⁶ Proběhla dvě referenda, o každém slovu zvlášť.

on its true basis while the people were still awake to its importance“ [Stanton in DuBois 1992: 172]. V tomto se nemohly spolehnout na Republikány, a tak hledaly pomoc jinde. Po zmíněné chvilkové spolupráci s Georgem Trainem, se zkusily obrátit na dělnické ženy. Zjistilo se však, že pracující ženy je těžší organizovat, navíc mají menší zájem o volební právo, a tak zbývala jediná možná cesta – zaměření na sjednocení žen střední třídy [Woloch 1984: 330]. To umožnilo také větší prostor pro více elitářské argumenty při průchodu pocitu rozhořčení z toho, že černošští muži získaly volební právo dříve než bělošské ženy – viz vyjádření Susan B. Anthony:

„What words can express her humiliation when, at the close of this long conflict, the government which she had served so faithfully held her unworthy of a voice in its councils, while it recognized as the political superiors of all the noble women of the nation the negro men just emerged from slavery, and not only totally illiterate, but also densely ignorant of every public question“ [Anthony in Newman 1999: 66].

Rozchod s Republikány a odmítnutí 15. ústavního dodatku pak vyvrcholil odchodem z AERA, která podle Stanton a Anthony sloužila pouze černošským mužům, a založením National Woman Suffrage Association v květnu 1869 [Marilley 1996: 77].

Zřejmě nejdéle kalkulovali s názorem, že je možno skrze osvětu a agitaci dosáhnout volebního práva pro všechny ještě za rekonstrukce, Lucy Stone a její manžel Henry Blackwell [Marilley 1996: 72]. Nicméně měli přeci jen stále bližší vazby k abolicionistům, a tak na založení NWSA reagovali jako na konečné odmítnutí spolupráce a rozpad AERA a přiklonili se k NEWSA, kterou reformovali na American Woman Suffrage Association (AWSA), jejíž první sjezd se konal v Clevelandu v listopadu 1869 [Marilley 1996: 77]. S AWSA také spolupracoval větší počet černošských žen. Z patnácti, které se více angažovaly v ženském hnutí, šest spolupracovalo s NWSA a devět s AWSA. V AWSA byly i Sojourner Truth či k elitářství bělošských žen zvláště kritická Frances Ellen Watkins Harper [Terborg-Penn 1998: 42]. Ta odmítala oddělení pohlaví a rasy: *„When it was a question of race (...) let the lesser question of sex go. But the white women all go for sex, letting race occupy a minor position*“ [Harper in Stanton, Anthony, Gage 1887b: 391].

Do 70. let 19. století tak vstoupily ženy ve dvou nezávislých organizacích, které se po ratifikaci 15. dodatku staraly již jen o ženské záležitosti. Tedy o to, aby se nenaplnila vize Elizabeth Cady Stanton v dopise Gerritu Smithovi z doby debat o 14. dodatku, že: *„If that*

word „male“ be inserted, it will take us a century at least to get it out“ [Stanton in Newman 1999: 62].

4. 3. Dvě nezávislé organizace – 1870-1890

Od 70. let, po udělení volebního práva černošským mužům, tedy ženy usilovaly již jen o volební právo pro sebe samé. Podle Ellen DuBois začaly požadovat volební právo ne jako jednotlivci, ale jako celek. Rozlišení podle pohlaví přestalo být zakrýváno ve prospěch individuálních práv, ale stalo se centrálním [DuBois 1998: 94]. I když v 70. letech, a především s blížícím se 100. výročím *Declaration of Independence*, se stále objevují principy z období americké revoluce; feministky zdůrazňují absence zastoupení žen při povinnosti platit daně. Volební právo se, zvláště do neúspěchu u Nejvyššího soudu USA v případě *Minor v. Happersett* roku 1875, chápe jako něco, co není třeba si zasloužit, ale je každému člověku vlastní. Kupříkladu v prohlášení, které zaslala NWSA Kongresu USA v lednu 1875 se píše toto:

„The Declaration of Independence, the Federal Constitution, the essential elements of republican government are all based on the equal rights of citizens, and opposed to the popular assumption that special legislation is needed to give the citizen the right to vote. The logical conclusion is just the reverse: the right of self-government inheres in the people and the right to vote cannot be denied except on account of age, idiocy, lunacy or crime“ [Memorial 1875 (2003): 141].

Nicméně s postupem času se toto rovnostářství opouští, začíná převládat pohlavní sebevědomí a odlišení se. To sice podle DuBois přilákalo více příznivkyň, ale stalo se slučitelným s více konzervativním myšlením o sociální hierarchii [DuBois 1998: 97-98]. Po krachu volební strategie po rozsudku v případě *Minor v. Happersett* se ženy zaměřily spíše čistě na zákaz diskriminace podle pohlaví a přestaly uvažovat o volebním právu jako přirozením pro všechny, což umožnilo včlenit prvky obracející se proti černochům či nižším třídám [DuBois 1998: 107]. To je dáno i tím, že pokud ženy vyzdvihovaly své odlišné vlastnosti, a ne rovnost, tak šlo především o vlastnosti tehdejší společnosti přisuzované ženám střední třídy, například důraz na vzdělání a morálku. Bylo tak možno do argumentace zahrnout i vzdělanostní cenzus pro volební právo, jako to udělala Elizabeth Cady Stanton v dopise Matyldě Joslyn Gage a NWSA: *„This measure in no way*

conflicts with the popular theory that suffrage is a natural right. An educational qualification does not abolish the suffrage for any class, as the condition is one with which all may comply (...)“ [Stanton 1877 (2003): 310]

Pomalu se tak oslabovaly i možnosti mezirasové spolupráce v boji za volební právo. I 16. dodatek, který byl hlavním cílem NWSA od druhé poloviny 70. let, a který měl zakázat omezení volebního práva na základě pohlaví, byl pro černošské ženy spíše problematický, protože těm by se hodil spíše univerzální dodatek [Terborg-Penn 1998: 41]. Bělošské ženy stále cítily jako velkou nespravedlnost, že černošští muži dostali volební právo jako první. V rezolucích své požadavky ženy často srovnávaly právě s již dosaženými zisky černošských mužů. Podle prohlášení NWSA z ledna 1874 se mají ženy na svou ochranu domáhat u Kongresu takového návrhu zákona, „*that shall secure to them equally with colored men all the advantages and opportunities of life*“ [Memorials 1874 (2003): 33].

Změna přístupu a strategií byla dána i tím, že pouhá ideologie rovných práv není dostatečná pro získání náklonnosti mužských voličů v lidových hlasováních o volebním právu žen, jak se to ukázalo při neúspěšné kampani v Coloradu v roce 1877. A to i přesto, že se ženy prezentovaly jako k volbám způsobilé a připravené k vládě rozumu místo vlády násilí [Marilley 1996: 92, 99]. A to neplatilo jen o mužských voličích, jiné ženské organizace měly v 70. a 80. letech mnohem větší členskou základnu, zvláště Woman's Christian Temperance Union (WCTU). WCTU vedená Frances Willard převzala od sufražistek i podporu volebního práva žen, i když jinak byla mnohem konzervativnější. WCTU dokonce do roku 1898 vložila na podporu kampaní za volební právo pro ženy více peněz než oficiální sufražistické organizace [Banaszak 1996: 8]. I Ellen DuBois připodobnila WCTU v 19. století k armádě, zatímco sufražistky spíše ke guerillové bojůvce. WCTU, která měla ve svém středu i antisufražistické hlasy, v 80. letech podpořila volební právo žen spíše z důvodu jeho využití jako nástroje ochrany žen [DuBois 1998: 38-39].

Dalšími důležitými organizacemi mimo sufražismus byly politické strany. S těmi je to ale různé, zvláště u NWSA, která nebyla spjata z dřívějšíka s Republikány. Však také Susan B. Anthony vysvětluje v dopise Lucy Stone ze srpna 1878 své vyjádření, že „*the Suffragists will go for any party of any name that will give us a suffrage plank,*“ i když zdůraznila, že mluví spíše za svoji osobu. V dopise dále píše:

„It is not that I have no opinions or preferences on the many grave questions that distract and divide the parties; but it is that, in my judgment, the right of self-government for one-half the people‘ is of far more vital consequence to the nation than any or all other questions put together“ [Anthony 1878 (2003): 404-405].

A co se týče odlišností a konkurence mezi NWSA a AWSA, lze vyzdvihnout několik hlavních rozdílů. Zatímco AWSA byla spíše regionální organizací z Nové Anglie, která spočívala na kontaktech z abolicionistických dob, NWSA se snažila mobilizovat členky i na Západě. AWSA se zaměřila na prosazení volebního práva pro ženy v ústavách států, NWSA usilovala spíše o federální dodatek [Woloch 1984: 331]. NWSA byla radikálnější v tom, že pozice v organizaci mohly zastávat pouze ženy, navíc nebrala volební právo jako jediný cíl, ale chtěla také prosadit své požadavky v jiných oblastech. Tento názor zastávala v NWSA zejména Elizabeth Cady Stanton. Však také AWSA směřovala kritiku NWSA k přílišné heterogenosti NWSA, zaměření na široké spektrum otázek ohledně ekonomiky či sexuality, kde NWSA na počátku 70. let spolupracovala s kontroverzní reformátorkou Victorií Woodhull [DuBois 1992: 197]. Nicméně rozdíly ve strategii časem přestávaly být zřetelné a podstatné, takže je celkem překvapivé, že ke spojení obou organizací došlo až roku 1890. Z toho plyne, že svou roli hrály i osobní rozepře mezi Lucy Stone a Stanton s Anthony [Marilley 1996: 82]. Každopádně do poslední dekády 19. století jdou obě organizace společně.

4. 4. Sloučení v NAWSA a otázka Jihu – 1890-1906

Již koncem 80. let se došlo k názoru, že efektivnější bude existence pouze jediné sufražistické organizace. Překlenuly se rozpory a po třech letech vyjednávání se AWSA a NWSA sloučily v jedinou National American Woman Suffrage Association (NAWSA). Její první prezidentkou se stala Elizabeth Cady Stanton, od roku 1892 do roku 1900 pak stála v čele Susan B. Anthony. Poté nastoupila nová generace a do roku 1920 se ve vedení vystřídalaly Carrie Chapman Catt a Anna Howard Shaw [Woloch 1984: 336].

V době po spojení obou organizací se projevil trend snižující se radikalizace hnutí. To bylo dáno jednak kompromisy nutnými pro spojení organizací, trváním tichého spolenectví s WCTU a novou rétorikou, která namísto rovnoprávnosti hlásala nadřazenost žen, která je předurčuje k tomu, aby získaly volební právo. Tato rétorika sice do organizace přilákala

více „respektovaných“ žen, elitářství a nativismus však byly překážkami hlubší spolupráce s ženami dělnické třídy a ženami černošskými [Marilley 1996: 159-160]. Zvláště od začátku 20. století už nešlo o to, co ženy díky volebnímu právu získají, co pro ně udělá vláda, ale čím samy mohou díky tomuto právu přispět, jakými speciálními schopnostmi a zkušenostmi [Kraditor 1981: 66].

Nejjednodušší byl v tomto více elitářském směru tzv. statistický argument. Ten znamená, že hlasy žen (myšleno zvláště bělošských) budou znamenat protiváhu hlasům nechtěných skupin voličů. Tento argument použil již v roce 1867 Henry Blackwell v článku *What the South Can Do: „Consider the result from the Southern standpoint. Your 4,000,000 of Southern white women will counter balance your 4,000,000 of Negro men and women, thus the political supremacy of your white race will remain unchanged“* [Blackwell in Marilley 1996: 162]. V roce 1867 to byl jasný argument pro zvážení rozšíření volebního práva i na ženy v době, kdy pro černošské muže existovala pravděpodobná záruka volebního práva. Od 90. let ale byla realita taková, že jižanské státy přistupovaly k takovým omezením volebního práva, která se dotkla nejvíce právě černochů-mužů. Je tedy otázkou, zda v 90. letech podobné argumenty znamenají pouze opozici antisufražistickému táboru, z nějž zaznívaly hlasy, že je volební právo žen naopak hrozbou bělošské nadřazenosti, nebo zda byla touha po bělošské nadřazenosti mezi sufražistkami opravdu přítomna [Spruill 2002: 103]. Zajímavý je podle Marilley v tomto směru článek listu *Woman's Journal* s názvem *Why Southern Women Desire the Ballot* z roku 1895. Zde 42 dotazovaných žen z Jihu uvádí jako důvody požadavku volebního práva zvláště rovná práva, svou ochranu, omezení dominance cizinců. Přímo k bělošské nadřazenosti mířila pouze jedna odpověď [Marilley 1996: 169].

Rozdíl mezi obdobím Rekonstrukce a 90. lety jde dobře vidět i mezi sufražistkami na Severu, a to v přístupu k neoddělitelnosti volebního práva černošských mužů a volebního práva žen. Zatímco za Rekonstrukce, kdy byly nároky žen přehlíženy, byl názor sufražistek ten, že volební práva pro obě skupiny jdou ruku v ruce, v 90. letech, kdy černošským mužům hrozilo omezení volebního práva, se od této jednoty upustilo, roku 1899 NAWSA souhlasila s tím, že se jedná o oddělené záležitosti. Popřípadě je zřejmá i snaha se rasovým otázkám vyhnout, jak je vidět v reakci Susan B. Anthony na kritiku segregace černošskými sufražistkami: *„We women are a helpless disfranchised class. Our hands are tied. While we are in this condition, it is not for us to go passing resolutions against railroad*

corporations or anybody else“ [Anthony in Stanton 1899 (2013): 303; Kraditor 1981: 169-172].

NAWSA musela názory jižanských sufražistek brát v potaz poté, co se ženy na Jihu USA se zpožděním k požadavkům hnutí za volební právo pro ženy připojily. Jakmile byl učiněn kompromisní souhlas s principem bělošské nadřazenosti, posílily ženy z Jihu národní hnutí za volební právo. Oficiálním potvrzením byl souhlas NAWSA s principem přednosti práv jednotlivých států na sjezdu v New Orleans roku 1903 [Kraditor 1981: 165]. S postupným přesunem zájmu i míst konání sjezdů směrem na Jih se ještě více omezily kontakty s černošskými sufražistkami. Černošské delegátky nebyly připuštěny na zmíněný sjezd v New Orleans, byť se s některými z nich setkala Susan B. Anthony v soukromí. Podobně před prvním sjezdem uspořádaným na Jihu (v Atlantě 1895), požádala Susan B. Anthony Fredericka Douglassa, aby se jej raději nezúčastnil [Spruill 2002: 106-108].

Ze strany černošských žen byly tyto segregáčnické tendence podrobeny kritice, zvláště pokud byly srovnány se vzpomínkami na dřívější dobu, kdy se Sojourner Truth či Mary Ann Cary chápaly jako rovné partnerky zakladatelek hnutí. Mary Church Terrell se vyslovila kriticky ke sjezdu NAWSA 1904 v Baltimoru: *„You will never get suffrage until the sense of justice has been so developed in men that they will give fair play to the colored race. (...) My sisters of the dominant race, stand up not only for the oppressed sex but also for the oppressed race!”* [Terrell in Marilley 1996: 172, 176]

Podobně se u černošských reformátorek setkaly s nesouhlasem i projevy o útlaku černošských žen svými muži, tedy aplikace rétoriky bělošských žen na jejich vlastní rasu, například vystoupení Susan B. Anthony na National Negro Race Conference v roce 1900: *„from that hour colored wife owed service to a husband instead of to a slave-owner, so that legally she simply exchanged a white master for a colored one who controlled her earnings, her children and her person”* [Anthony in Newman 1999: 6]. Podle Louise Michel Newman černošské ženy takovéto argumenty samy neformulovaly často, své muže chápaly jako spojence a ochránce proti rasistické kultuře. Vytvořily si také své organizace, které lépe odrážely jejich specifické problémy, například National Association of Colored Women a National Council of Negro Women [Newman 1999: 6].

Co se týče odlišností mezi bělošskými sufražistkami, je třeba rozlišit mezi explicitním rasismem a požadavkem vzdělanostního cenzu či testů gramotnosti, i když je pravdou, že tyto metody samotné měly rasistický nádech a byly zacíleny především proti černošskému

obyvatelstvu. Vzdělanostní požadavky měly v hnutí za volební právo pro ženy na Severu podporu, a to zvláště od doby, kdy sufražistky opustily rétoriku rovných práv a volební právo (vzdělaných) žen chápaly jako prostředek pro očistu politiky. Nicméně i přes podporu vzdělanostního cenzu Henry Blackwell v roce 1904 tvrdil: „*One thing is certain – insurmountable qualifications of property, nativity, celibacy, race, sex or religious opinions are wrong in principle and unjust in practice*“ [Blackwell in Marilley 1996: 164]. Podobně když v letech 1906-1907 bojovaly jižanské sufražistky za volební právo pouze pro bělošské ženy, tedy když braly ohled pouze na rasu, ne na vzdělání, dala Anna Howard Shaw Lauře Clay z Kentucky najevo svůj nesouhlas. Podle Shaw, i když většina reformátorek souhlasí s bělošskou nadřazeností na Jihu, podpora tohoto konceptu na národní úrovni by znamenala nahrazení úsilí o volební právo úsilím o dominanci bílé rasy. Podobně napsala Lauře Clay Alice Stone Blackwell, podle níž je špatné lpění na vlastnostech jako rasa bez ohledu na vzdělání či charakter [Marilley 1996: 177].

Je tedy vidět, že strategie, metody boje za volební právo, politická spojení i rétorika v otázce rasy se s časem mění. V další kapitole se zaměříme právě na poslední zmiňované téma, a to konkrétně u Elizabeth Cady Stanton a Susan B. Anthony, přičemž zohledníme právě kontext jejich projevů popsany v této a předešlých kapitolách.

5. Rasa a diskurz Elizabeth Cady Stanton a Susan B. Anthony

Po rozboru historického kontextu, v souvislosti se kterým je třeba projevy, články a dopisy Stanton a Anthony číst, je tato kapitola zaměřena právě na jejich diskurz v otázce rasy. Jak bylo popsáno v minulých kapitolách, byla právě omezení volebního práva na základě rasy a na základě pohlaví těmi, která se ve druhé polovině 19. století vztahovala na velký počet amerických občanů a občanek a rovněž vyvolávala velké debaty a kontroverze. Otázkou, kterou si klademe, je, jak byly vztahy mezi bělošským a černošským obyvatelstvem prezentovány dvěma hlavními představitelkami hnutí za volební právo pro ženy – Elizabeth Cady Stanton a Susan B. Anthony. Hlavním záměrem je pak sledovat, jak byla rasová tematika využívána jako nástroj v boji za získání volebního práva, zdali se během skoro šesti desítek let strategie jejího využití měnila. Zmíněn bude i vztah diskurzu k typu publika.

Tato diskurzivní analýza bude kopírovat periodizaci užitou v předchozích kapitolách, bude tedy rozdělena na čtyři hlavní části. Nejprve se zaměříme na období před a během občanské války, kdy bude otázka rasy v diskurzu Stanton a Anthony spojena s problematikou černošského otroctví.²⁷ Ve druhé části bude zkoumán diskurz obou autorek v krátkém, ale dynamickém období Rekonstrukce, kdy proběhly významné ústavněprávní změny. Třetí podkapitola postihne období 70. a 80. let a čtvrtá období 90. let a úplného počátku 20. století, kde budeme především sledovat to, jestli se v projevech Stanton a Anthony odrazí zavádění nových omezení volebního práva na Jihu

5. 1. „*The woman has no name*“ – diskurz v období před a během občanské války

Jak již bylo uvedeno v předešlé kapitole, působení v řadách abolicionistů poskytlo ženám nejen zkušenosti v politické agitaci, ale také jednu ze strategií, jak usilovat o svá práva ve státech Severu, které nebyly otrokářství nakloněny. Touto strategií bylo srovnání situace

²⁷ Je však zřejmé, že otázky rasy a otroctví, kategorie rasismus/antirasismus a schvalování/odmítání otroctví jako instituce nelze mísit. I abolicionista odmítající černošské otroctví může být člověk, který neuznává rovnost ras, naopak člověk, jenž schvaluje otroctví, rasové předsudky mít nemusí.

zejména vdaných bělošských žen střední třídy se situací otroků na Jihu. Velmi dobře toto srovnání popisuje Elizabeth Cady Stanton v dopise pro Mary Ann White Johnson a Ohio Women's Convention ze 7. 4. 1850.

„A married woman has no legal existence; she has no more absolute rights than a slave on a Southern plantation. She takes the name of her master, holds nothing, owns nothing, can bring no action in her own name; and the principle on which she and the slave is educated is the same. The slave is taught what is considered best for him to know—which is nothing; the woman is taught what is best for her to know—which is little more than nothing, man being the umpire in both cases”
[Stanton in Stanton, Anthony, Gage 1887a: 812].

Podobný projev v počátečních letech hnutí za práva žen měl za účel především seznámit ženy s jejich situací v době, kdy ještě doznívala Blackstonova idea právní jednoty manžela a manželky. Ženy si sice uvědomovaly absenci svých práv již dříve, ale v době, kdy na Severu sílily protiotrokářské tendence, se Stanton snažila ukázat, že případ vdaných žen je v mnoha ohledech stejný. Podobnost je v dopise přečteném na konferenci vyobrazena až tak, že manžel je pojmenován jako „*her master*.“ Ženská samostatnost je velmi omezená: „*the woman is taught (...) little more than nothing*.“ Podobně jako otrok vůbec, je žena vzdělávána (trpný rod ještě podtrhuje představu podřízenosti) pouze účelově tak, aby znala své místo („*best for her to know*“). Samozřejmostí je pak označení toho, co ženy a otroci nemohou, jako „*absolute rights*“, což je v boji za rovno-právnost nutností.

O deset let později, 18. 2. 1860, Stanton přednesla projev na obhajobu ženských práv před Výborem pro soudnictví legislativního sboru státu New York, kde provedla obdobné srovnání:

„...some of you who have no slaves, can see the cruelty of his oppression; but who of you appreciate the galling humiliation, the refinements of degradation, to which women (the mothers, wives, sisters, and daughters of freemen) are subject, in this the last half of the nineteenth century? How many of you have ever read even the laws concerning them that now disgrace your statute-books? In cruelty and tyranny, they are not surpassed by any slaveholding code in the Southern States; in fact they are worse, by just so far as woman, from her social position, refinement, and education, is on a more equal ground with the oppressor“ [Stanton in Stanton, Anthony, Gage 1887a: 680].

Z citovaného projevu je zřejmé, že tentokrát šlo o srovnání postavení žen a otroků pro mužské publikum, které mělo za účel otevřít oči členům výboru, aby viděli právní postavení svých manželek, matek či dcer. Stanton zde mluví přímo k jednotlivým členům – „*some of you who have no slaves*“ nebo „*who of you appreciate... the refinements of degradation.*“

V tomto výňatku pak nalezneme další tři prvky diskurzu autorky, nápadněji rozvinuté v další části projevu či jiných textech. Jedná se o ne pouhé srovnání, ale v této pasáži dokonce o snahu o vyzdvižení zákonů, dotýkajících se postavení ženy, jako horších než otrokářské zákony Jihu („*they are not surpassed (...) in fact, they are worse*“). Obecně pak šlo o srovnání diskriminace na základě pohlaví s diskriminací rasovou. To je zdůvodněno druhým diskurzivním prvkem, kterým je prezentace ženy jako nadřazené vzděláním a kultivovaností nad otroky či, jak si ukážeme dále, i svobodné černochoy („*refinement, and education, is on a more equal ground with the oppressor*“). Posledním prvkem, jímž se budeme zabývat, je popis (či ne-popis) černošských žen. Ty jsou podle Stanton spíše otrokyněmi, tedy osobami utlačovanými institucí otroctví, než ženami, o jejichž útlaku mluví Elizabeth Cady Stanton („*the mothers, wives, sisters, and daughters of freemen*“).

Co se týče prvku srovnání útlaku žen s rasovým znevýhodněním, je zajímavá další pasáž ze stejného projevu Stanton před Výborem pro soudnictví:

„The prejudice against color, of which we hear so much, is no stronger than that against sex. It is produced by the same cause, and manifested very much in the same way. The negro's skin and the woman's sex are both prima facie evidence that they were intended to be in subjection to the white Saxon man. The few social privileges which the man gives the woman, he makes up to the negro in civil rights. The woman may sit at the same table and eat with the white man; the free negro may hold property and vote. The woman may sit in the same pew with the white man in church; the free negro may enter the pulpit and preach. Now, with the black man's right to suffrage, the right unquestioned, even by Paul, to minister at the altar, it is evident that the prejudice against sex is more deeply rooted and more unreasonably maintained than that against color. As citizens of a republic, which should we most highly prize, social privileges or civil rights? The latter, most certainly” [Stanton in Stanton, Anthony, Gage 1887a: 681].

Klíčový je hned počáteční „*prejudice against color, of which we hear so much... is no stronger*,“ kdy chce Stanton poukázat na nepoměr prostoru ve veřejné debatě ve srovnání s obdobnou závažností obou předsudků. Předsudky dané pohlavím pak popisuje jako nejen „*more deeply rooted*“, ale také jako „*more unreasonably maintained*,“ přičemž zvláště tento druhý přívlastek v sobě obsahuje náznak autorčina elitismu bělošské ženy střední třídy. Podobně je pochopitelné, že jako cennější než společenská privilegia považuje občanská práva, protože ta byla tím, co ženám schází.

Nicméně co lze v posledním citovaném výňatku velmi dobře pozorovat je právě opominutí černošských žen. Ve větě „*The woman may sit at the same table and eat with the white man...*“ můžeme položit rovnítko mezi „woman“ a „white woman“, protože právě z důvodu rasových předsudků by černošským ženám sedět s bělošským mužem u stolu dovoleno nebylo. Stanton zde obhajuje spíše ženy své třídy a rasy a opomíjí vzájemné propojení genderu a rasy, a tím i problémy černošských žen, které žádná společenská privilegia neměly.

V opačném případě byl zase otrok zobrazován jako muž. Ať už v citovaném dopisu, který psala Stanton pro sjezd v Ohio („*The slave is taught what is considered best for him...*“), kde je otrok popisován v mužském rodě, tak i v další pasáži z projevu před Výborem pro soudnictví, jenž mimo jiné opět srovnává situaci žen a černošů/otroků. Zde je pak příslušník černošského obyvatelstva zobrazován také jako muž: „*The negro has no name. He is Cuffy Douglas or Cuffy Brooks, just whose Cuffy he may chance to be. The woman has no name. She is Mrs. Richard Roe or Mrs. John Doe, just whose Mrs. she may chance to be*”²⁸ [Stanton in Stanton, Anthony, Gage 1887a: 680].

Nicméně s (ne)přítomností černošských žen v diskurzu Stanton a Anthony to není takto jednoduché. Ve svém apelu z roku 1859 na podpis petice pro přijetí zákona zabraňujícímu státu New York vracet na Jih uprchlé otroky zmínila Susan B. Anthony výslovně černošské ženy: „*Especially do I appeal to women to circulate the petition, remembering that one-half the slaves are women, helpless, defenceless creatures, with no law, no religion, no public sentiment to shield them from the sensual Legrees who hunt them*” [Anthony 1859].

²⁸ Rétoricky pak na tomto odstavci zdůrazněme stejnou stavbu vět, která navodí lepší dojem podobnosti případů a zároveň rytmus projevu.

Podobně v dopise, který zaslala v květnu 1863 Woman's National Loyal League (WNLL) prezidentu Lincolnovi, a pod nímž byly podepsány Stanton i Anthony, stojí:

„Our special thanks are due to you, that by your Proclamation two millions of women are freed from the foulest bondage humanity ever suffered. Slavery for man is bad enough, but the refinements of cruelty must ever fall on the mothers of the oppressed race, defrauded of all the rights of the family relation, and violated in the most holy instincts of their nature” [Stanton, Anthony in Stanton, Anthony, Gage 1887b: 68].

Z uvedených ukázek lze vyvodit závěr, že zatímco v projevech k otázkám ženských práv, kde bylo častým jevem srovnání postavení žen střední třídy s otroctvím, se černošské ženy neobjevují, tak v projevech zaměřených proti otroctví se poukazuje právě na ně. To může být dáno výzvou k většímu zapojení žen do abolicionistického hnutí s nadějí, že je přiláká genderová sounáležitost (*„I appeal to women to circulate the petition, remembering that one-half the slaves are women.”*), i vyzdvižením problémů žen-otrokyň (*„the refinements of cruelty must ever fall on the mothers of the oppressed race”*) v dopise mužskému politikovi, u kterého mohla být přítomná tendence k redukci vidění otroků jako otroků-mužů, a to s vidinou posílení řad vojáků Unie osvobozenými otroky.

Posledním diskurzivním prvkem, který zbývá v této podkapitole probrat, je snaha autorek poukázat na vlastnosti, jež byly ve zkoumané době přisuzovány ženám jejich společenského postavení. K otázce rasy je to vztaženo tím, že ženy tyto své vlastnosti porovnávaly s muži, kteří těmito kvalitami neoplývali, a kteří byli podle autorek také černošského původu. Již v *Declaration of Sentiments*, jednom z nejranějších dokumentů amerického ženského hnutí, jehož autorkou byla roku 1848 Elizabeth Cady Stanton se ve výčtu zločinů mužů, podle vzoru americké *Declaration of Independence*, píše: *„He has withheld from her rights which are given to the most ignorant and degraded men—both natives and foreigners”* [Stanton in Stanton, Anthony, Gage 1887a: 70]. Kromě přirozeno-právního diskurzu typického pro obě Deklarace (*„withheld from her rights“*) je patrný nesouhlas s tím, že ženy nemají zakotvena svá přirozená práva, kdežto nevzdělaní muži ano.

Ještě zřetelněji můžeme podobný diskurz vidět v projevu Stanton z roku 1854 před zákonodárným sborem státu New York:

„We are moral, virtuous, and intelligent, and in all respects quite equal to the proud white man himself, and yet by your laws we are classed with idiots, lunatics, and negroes (...) we, who have guided great movements of charity, established missions, edited journals, published works on history, economy, and statistics (...) are denied the most sacred rights of citizens, because, forsooth, we came not into this republic crowned with the dignity of manhood! (...) And here again you place the negro, so unjustly degraded by you, in a superior position to your own wives and mothers” [Stanton in Stanton, Anthony, Gage 1887a: 595-596].

V projevu před vysoce postavenými bílými muži použila Stanton strategii srovnání s nimi (*„in all respects quite equal to the proud white man himself”*) a s tím spojené i na druhé straně vymezení proti idiotům, bláznům a černošům (*classed with idiots, lunatics, and negroes*). Tímto se snažila vyvrátit tehdejší vyjádření, která, například v oblasti volebního práva, ženám možnost volit upírala právě kvůli údajné neschopnosti toto právo vykonávat. Zákonodárcům se vyčítá, že ženám přiznali méně práv, než má černoš, který je sám *„unjustly degraded.”* Jmenování osob blízkých (*„superior position to your wives and mothers”*) je pak taktickým apelem na svědomí zákonodárce jako konkrétního jednotlivce. Každopádně se ale už před občanskou válkou zvláště u Elizabeth Cady Stanton objevuje kombinace diskurzu přirozených práv, která mají být zaručena pro všechny stejně (*„most sacred rights of citizens”*) se zmíněným elitismem s mírně rasistickým nádechem, kdy se černoš objevuje spolu s idiotem a bláznem na úrovni, na kterou žena podle Stanton se svou inteligencí nepatří.²⁹

Pro úplnost je však třeba doplnit, že během občanské války šel elitismus stranou a Stanton a Anthony v čele Woman’s National Loyal League zorganizovaly mimo jiné obrovskou petiční akci pro úplné zrušení otroctví. Jak vyplývá z projevu Susan B. Anthony na sjezdu WNLL, postavily se abolicionistické ženy plně proti přetrvání otrokářství:

„There is great fear expressed on all sides lest this war shall be made a war for the negro. I am willing that it shall be. (...) When that pirate captain landed on the shores of Africa, and there kidnapped the first stalwart negro, and fastened the first

²⁹ Ryan Skinnell ve své interpretaci projevu správně poukazuje na paradox rozdílnosti a odlišnosti. Píše, že i přesto, že se Stanton pravděpodobně snaží získat rovná práva pro všechny znevýhodněné skupiny, svou snahou o zdůraznění podobnosti bělošských žen s bělošskými muži prezentuje černošské muže jako odlišné. [Skinnell 2010: 139]

manacle, the struggle between that captain and that negro was the commencement of the terrible war in the midst of which we are to-day. Between the slave and the master there has been war, and war only” [Anthony in Stanton, Anthony, Gage 1887b: 57-58].

Citovaný odstavec nadčasově poodkrývá roušku zdánlivé rigidity otrokářského systému a nahlíží na vztah dominance pán-otrok jako na dynamický, stále probíhající válečný stav. Podobně popisuje ve druhé polovině 20. století Michel Foucault politiku jako pokračování války jinými prostředky, kdy politická moc nezastavuje válku proto, aby pozastavila její účinky, ale vepisuje tento vztah síly do institucí, ekonomických nerovností i těl [Foucault 2006: 31].

Dále Anthony přidává ještě kritiku do vlastních řad, kterou apeluje na svědomí žen samotných a opět poodkrývá další stránku otrokářského systému, který zde není kompletně určen jen vztahem pán-otrok, ale i tichým schvalováním instituce otroctví veřejností:

„...and the women have been a party in complicity with slavery. They have made the large majority in all the different religious organizations throughout the country, and have without protest, fellowshipped the slave-holder as a Christian; accepted pro-slavery preaching from their pulpit“ [Anthony in Stanton, Anthony, Gage 1887b: 58].

5. 2. „Go into the kingdom together“ – diskurz v období ústavních změn za Rekonstrukce

Zatímco v období před občanskou válkou ženy reagovaly na dlouhotrvající společenskou situaci a jí určené vztahy společenské hierarchie, v období Rekonstrukce, kdy se očekávaly a také proběhly významné ústavní změny, se zaměření žen stočilo na konkrétní návrhy zákonů. Polemizovalo se spíše s konkrétními texty, zákony či jejich odůvodněními než s širokým sociálním kontextem, jelikož ten byl válkou nabourán a čekalo se, že po ní se alespoň do určité míry změní.

Úkolem žen bylo s vidinou právních změn poukázat právě na důležitost držby práv, zejména volebního, a také na jejich přirozený charakter. Jenže co když se toto vidění prosadit nepodaří? Zde je rozpor, který bude v období Rekonstrukce hlavním, a uvidíme jej

přítomný ve většině zkoumaných textů. Rozpor spočívá mezi snahou žen prosadit volební právo jako univerzální občanské právo a reakcí na neúspěch této snahy, která bude obsahovat naopak elitistické až rasistické prvky.

Základem bylo představení volebního práva jako klíčového. To lze dobře vidět v projevu Susan B. Anthony z června 1868, kdy v apelu na důležitost volebního práva využívá ještě doznívající strategie srovnání s otroctvím, a to dokonce před černošským publikem Union League of America:

„And what was the cause of the war? Simply the violation of the great fundamental principles of republicanism. Simply depriving a portion of the people of their inalienable rights. You may say that was done by enslaving them. Yes, but there was a crime, a far greater crime, at the back of their enslavement – and that was the crime of their disfranchisement. If they had not been wronged by (being) disfranchised, no class having the ballot in their hands could possibly have been enslaved” [Anthony 1868a (2000): 144].

Anthony poukazuje na ideu nezcizitelných práv jako na základní princip republikánské vlády. Pokud se chtějí Spojené státy chápat jako republika, musí tuto ideu naplnit. Volební právo je pak z těchto nezcizitelných práv nejdůležitější, protože slouží jako nástroj obrany těch ostatních (*„If they had not been wronged by [being] disfranchised, no class having the ballot in their hands could possibly have been enslaved.”*). Volební právo je tak silnou zbraní, že jeho výkon zabezpečí jedince před zotročením, protože naopak jeho absence připravuje půdu pro zotročení, je *„at the back of their enslavement.”*

Co když ale mužští abolicionisté označili období Rekonstrukce jako *„negro’s hour“*? Reakce feministek počátku Rekonstrukce, reakce na zavedení označení *„negro’s hour“* je příznačná z projevu Susan B. Anthony před Equal Rights Convention v New Yorku 6. 12. 1866:

„Then there are others who say that this is the hour for the establishment only of the equality of races, that is, the black race shall be brought on to a level with the white race. We go beyond this: we believe that this is the hour to establish the equality of every individual who is subject to the government of the United States – not the hour for the races, but the hour for human beings to be established an equality. (...) we have impartial associations all over the country. But in these

impartial and universal associations women are never thought of any more than if the whole heart of this community lived in Lapland. This association is for the express purpose of reminding the American nation that women form a part of the people“ [Anthony 1866 (2000): 1-2].

Přesto, že jsme mohli vidět, že před občanskou válkou i Anthony obhajovala pojetí občanské války jako boje proti otroctví (použila spojení *“a war for negro”* na sjezdu NWLL), ve dvou posledních citovaných odstavcích toto pojetí pomalu opouští. V projevu z roku 1868 bylo příčinou války *„simply the violation of the great fundamental principles of republicanism”*, v projevu z konce roku 1866 prosazuje rovněž univerzální princip rovnosti, který odmítá vztáhnout pouze na rasu, a přibližuje tak pojetí Rekonstrukce své vlastní pozdější interpretaci občanské války jako boje proti porušení republikánských principů (*„not the hour for the races, but the hour for human beings to be established an equality”).* V druhé části výňatku je však konkrétnější a výslovně zmiňuje ženy (*„for the express purpose of reminding the American nation that women form a part of the people”).*

Pozdější vývoj, kdy se vzdaluje vidina zahrnutí žen do rekonstrukčního rozšiřování volebního práva, například zavedením slova „male“ do 14. dodatku, však přináší i další strategii žen vzhledem k vývoji situace, a to nesouhlas s rozšířením voličstva, pokud toto rozšíření nebude zahrnovat i ženy. Volbu mezi plánovaným univerzalismem a ústupem od něj v reakci na opomenutí žen v rámci demokratických reforem výborně vystihuje následující část článku Elizabeth Cady Stanton z 19. 6. 1867 pro *New York Tribune*, který se věnuje situaci ve státě New York:

„Let them [the ablest men] decide whether suffrage is a Natural Right or a gift of Society. If they decide the former, then all class legislation ends in the Empire State, and the whole machinery of government is simplified at once. Women and Negroes will be no longer known in Law or Constitution. They will be buried in the Citizen...

(...) If, however, said Committee decides that suffrage is a gift of Society (...) we would suggest that it would be wiser and safer to enfranchise the higher orders of womanhood than the lower orders of black and white, washed and unwashed, lettered and unlettered manhood. Would the gentlemen of the Convention be willing to stand aside, while boot-blacks, barbers, and ignorant foreigners were placed over their heads to legislate on their interests and those of the State? Certainly not!

Neither are wise and thoughtful women willing to see the lowest orders of manhood placed over their heads... [Stanton 1867 (2000): 72].

Stanton dává na výběr takové možnosti, které obě udělí vzdělaným ženám možnost volit. Prvním plánem je ten, že ústava nebude rozlišovat mezi občany, všechny třídní (rasové, genderové) kategorie budou „*buried in the Citizen*.“ Nicméně je zde možnost, že by se Stanton spokojila s tím, že Výbor neuzná volební právo za přirozené pro všechny občany, a to v případě, že by volily „*higher orders of womanhood*.“ Podobně „*wise and thoughtful women*“ považují za nespravedlivé volební právo pro všechny muže, pokud jej nezískají samy. Stále tak pokračuje potřeba ukázat ženy jako vzdělané a ctnostné, což již samo ukazuje na napětí diskurzu přirozených práv s odkazem na schopnosti pro politiku, což může upozadit požadavky žen, které společnost v té době nepovažovala za vzdělané (ženy nižších tříd, černošské ženy). Tak Stanton mluví i na sjezdu American Equal Rights Association v květnu 1867 v rytmickém tempu uvedení tří vlastností proti třem protikladným: „*we outweigh this incoming tide of ignorance, poverty and vice, with virtue, wealth and education of the women of the country*” [Stanton in Meeting 1867 (2000): 65].

V tomto odstavci ještě napětí mezi bílými ženami a černošskými muži není tak zjevné, důraz na vzdělání a kultivovanost platí pro obě rasy („*lower orders of black and white*“), nicméně z dalších projevů lze vyčíst přímý nesouhlas s udělením volebního práva černošským mužům. Na zmíněném sjezdu AERA Stanton uvedla:

„when Mr. Downing puts the question to me, are you willing to have the colored man enfranchised before the woman, I say, no: I would not trust him with all my rights: degraded, oppressed himself, he would be more despotic with the governing power than even our Saxon rulers are. I desire that we go into the kingdom together, for individual and national safety demand that not another man be enfranchised without the woman by his side” [Stanton in Meeting 1867 (2000): 63].

Zde je Stanton proti rozšíření volebního práva na černošské muže bez jakýchkoli dalších přívlastků, pokud by zároveň nezahrnovalo i ženy. Zde už používá motivy, které mají za cíl vyvolat obavy z nadvlády černošských mužů, což lze chápat jako generalizující rasistický prvek („*degraded, oppressed himself, he would be more despotic*“). Pro oslovení většího počtu lidí dává rozšíření volebního práva bez účasti žen do souvislosti s individuální a národní bezpečností.

V článku s názvem *Manhood Suffrage* z 24. 12. 1868 nacházíme vysvětlení základní obranné strategie žen proti vynechání jejich hlasu z rekonstrukčních dodatků, která spočívá v odmítání 14. a 15. dodatku. Stanton zde vychází z Johna Stuarta Milla:

„in his work on Liberty, [Mill] shows clearly that the condition of one disfranchised man in a nation is worse than that of a whole nation under one man, because in the latter case, if the one man is despotic, the nation can easily throw him off, but what can the one man do with a nation of tyrants over him” [Stanton 1868b (2000): 195].

Proto pak *„a man’s government” is worse than “a white man’s government,” because in proportion as you multiply the tyrants, you make the condition of the subjects more hopeless and degraded”* [Stanton 1868b (2000): 195]. Millova myšlenka v parafrázi Stanton používá pouze statistický argument počtu. Sama o sobě nepracuje s kvalitami voličů, jejich rasou či pohlavím, z odstavce lze vyčíst, že Stanton stále chápe jako ideál všeobecné volební právo. Nicméně jak článek pokračuje, pod pouhé abstraktní jedince ze „Stanton-Millova“ argumentu, podřazuje Elizabeth Cady Stanton konkrétní kategorie:

„Just so if woman finds it hard to bear the oppressive laws of a few Saxon Fathers, of the best orders of manhood, what may she not be called to endure when all the lower orders, natives and foreigners, Dutch, Irish, Chinese and African, legislate for her and her daughters. (...) Think of Patrick and Sambo and Hans and Yung Tung who do not know the difference between a Monarchy and a Republic, who never read the Declaration of Independence or Webster’s spelling book, making laws for Lydia Maria Child, Lucretia Mott, or Fanny Kemble” [Stanton 1868b (2000): 195-196].

Zde Stanton asi neočividněji upouští od liberální rétoriky přirozených práv univerzálního charakteru. Aby docílila většího kontrastu s *„lower orders, natives and foreigners“*, tak nazývá i ty, kdo vytvořili zákony utlačující ženy, *„the best orders of manhood.“* U čtenářek mohla vyvolat pocit, že pokud zákony z hlav nejlepších mužů byly dříve přirovnávány k otrokářským zákonům Jihu, nelze si ani představit, co mohou vytvořit familiérně pojmenovaní *„Patrick and Sambo and Hans and Yung Tung.“* Zmínění *Declaration of Independence* nebo ctnostných jmen ženského hnutí pak může motivovat k obraně republikánských hodnot či vzdělaných žen odmítavým postojem vůči volebnímu

právu pro cizince či černochoy, kdy jejich jednoduché označení křestními jmény může přispět k další generalizaci a chápání všech Němců či Afričanů jako „*lower orders*.“

V článku Stanton je dobře vidět rozčarování, které následovalo po tom, co většina bývalých abolicionistů nepodpořila ženy v jejich snaze získat volební právo. Vystřízlivění v podobě 14. a 15. dodatku, které ženy opomněly, přišlo velmi brzy po poválečné naději, že ženská a černošská část amerického lidu „*go into the kingdom together*.“ Tato rychlá dynamika Rekonstrukce může vysvětlit i to, že Stanton míchá ve svém článku *Manhood Suffrage* tři různé diskurzy. Ze začátku používá diskurz univerzálních práv: „*a government based on the caste and class principle, on the inequality of its citizens, cannot stand (...) whether based on family, nobility, wealth, education, color or sex, it must prove a failure in the future as it has uniformly in the past*“ [Stanton 1868b (2000): 194]. Začínajíc odmítnutím jakéhokoli třídního principu, a to i včetně vzdělanosti, se Stanton dostává k připouštění možnosti trvání „*white man's government*“ na základě statistického argumentu, aby jej poté v dalším odstavci konkretizovala elitářským diskurzem a rasistickou generalizací v linii „*lower orders (...) Partick and Sambo...*“

Existoval však i další způsob, jak se snažit odstraňovat omezení volebního práva pro ženy spolu s odstraňováním omezení pro černošské muže. V souvislosti se strategií zaměření na občanství bez ohledu na rasu a pohlaví byla republikánským lídrům a bývalým abolicionistům vyčítána skutečnost oddělení otázek volebního práva černošských mužů a volebního práva žen, a to zvláště tehdy, kdy některý z oddělených návrhů neuspěl v referendu v rámci jednotlivých států. Na situaci v Kansasu, kde neuspělo volební právo černošských mužů ani žen, reagovala Susan B. Anthony ještě v listopadu 1867 v projevu v Saint Louis:

„*My friends, it was not the woman suffrage question that killed the negro question: it was the Republican leaders – the Republican party leaders, who killed negro suffrage, and woman suffrage, too. Had these men been true and brave, had they been willing to have carried out their principles, and made an application of these principles to women as well as to the black men in the State of Kansas, neither the black man's question nor the woman's question would have been defeated. Both would have triumphed most assuredly*“ [Anthony 1867 (2000): 108].

Velmi podobně se vyjádřila Stanton v dopise Thomasi W. Higginsonovi: „*We demand suffrage for all the citizens of the republic in the Reconstruction. I would not talk of*

negroes or women, but citizens: there is where Wendell Phillips failed (...) & thus losing as he did negro suffrage in all the northern states” [Stanton 1868a (2000): 127]. Obě strategie – jak odmítání 15. dodatku zvýšením počtu ovládajících, tak toto obvinění republikánských lídrů z proher v referendech měly společné vědomí o tom, že ženy jsou v období Rekonstrukce pro většinu Republikánů až druhé v pořadí, a proto pro ně bylo spojení otázek nutné. Projev Anthony ze Saint Louis se pokouší ukázat, že ženy jsou ty, které opravdu lpí na republikánských principech občanství, naproti čemuž oddělení obou skupin, o kterých se v souvislosti s volebním právem diskutovalo, tyto principy nedodrží („*had they been willing to have carried out their principles*”).

Poslední tematikou, o které se v této podkapitole zmíníme, je opět otázka černošských žen. Ta se objevuje často spolu s apelem na černošské muže. Susan B. Anthony toto téma použila ve svém projevu před Colored Men’s Convention státu New York.

„Permit me in behalf of the colored women of the State of New York to urge upon you to extend your demand from the ballot to your wives and daughters – your mothers and sisters. By the laws of the State the grievances of colored women are a thousand fold greater than those of colored men” [Anthony 1868b (2000): 183].

Opět zde můžeme vidět klasické prvky – Anthony stavící se do role zástupkyně černošských žen, poukázání na nespravedlnost zákonů s tím účelem, aby si černošští muži uvědomili strádání černošských žen. Pro posílení apelu pak použila Anthony důraz na osobní vztahy („*your wives and daughters – your mothers and sisters*”). Zajímavější jsou spíše jiná dvě vyjádření Susan B. Anthony, nejprve to z článku z října 1869:

„The Revolution criticizes, ‘opposes,’ the Fifteenth Amendment, not for what it is, but for what it is not. Not because it enfranchises black men, but because it does not enfranchise all women, black and white. It is not the little good it proposes, but the greater evil it perpetuates that we deprecate. It is not that in the abstract we do not rejoice that black men are to become the equals of white men, but that we deplore the fact that two millions black women, hitherto the political and social equals of the men by their side, are to become subjects, slaves of these men” [Anthony 1869 (2000): 272-273].

„*Opposes*“ v uvozovkách relativizuje možné chápání toho, že Stanton a Anthony jsou cele proti 15. dodatku. Stále však v duchu zmíněných obav Stanton o „*individual and national*

safety” je 15. dodatek spíše malým dobrem, které spíše přispěje k uchování většího zla pod jeho povrchem. Toto větší zlo je zde konkrétně uvedeno na srovnání s černošskými ženami, které se jen pár let po osvobození ze sdíleného traumatu stanou otrokyněmi mužů své vlastní rasy. Přípodobnění k otroctví je stále silné a Anthony tím chce navodit vědomí, že s 15. dodatkem přichází místo partnerství černošských mužů a žen spíše antagonismus uvnitř rasy spojený s dominancí jednoho pohlaví nad druhým.

Ještě lépe toto Anthony předjímané odcizení černošských mužů od všech žen vidíme v návrhu rezoluce, který Susan B. Anthony podala na mítinku illinoiské Woman Suffrage Association, tedy před ženským publikem, kde si mohla dovolit být radikálnější: „*the Republican cry of ‘manhood suffrage’ creates an antagonism between the black man and all women, and will culminate in fearful outrages on womanhood, especially in the Southern States*” [Anthony in Meeting 1869 (2000): 215]. Můžeme si všimnout dvou náznaků – jednak jde o obavy z možných pobouření až násilností vůči ženám, které sledují linii obav o bezpečnost s udělením volebního práva černošským mužům. Toto je jedna z věcí, která nejvíce sklouzává k rasovým stereotypům. K již tak utlačujícím zákonům z hlav anglosaských otců, „*the best orders of manhood*“, přijde s černošským mužem ještě násilná dominance nad ženami.

Druhým náznakem je právě vidění možného nepřátelství uvnitř rasy („*antagonism between the black man and all women*”). Anthony usuzuje, že černošské ženy se chápou více jako ženy než jako příslušnice černošské rasy. Zapomíná tak na kontext, kdy černošská rasa jako celek oproti bělošským ženám nemá některá společenská privilegia, čímž se otevírá i prostor pro solidaritu uvnitř rasy. Například černošská spisovatelka Frances Watkins Harper již roku 1866 kritizovala diskurz bělošských žen: „*I tell you that if there is any class of people who need to be lifted out of their airy nothings and selfishness, it is the white women of America*“ [Harper in O’Brien 2009: 605]. V poznámkách o sjezdu AERA roku 1869 pak bylo vystoupení Harper popsáno takto: „*When it was a question of race, she [Harper] let the lesser question of sex go. But the white women all go for sex, letting race occupy a minor position. She liked the idea of working women, but she would like to know if it was broad enough to take colored women?*“ [Harper in Stanton, Anthony, Gage 1887b: 391-392] Tímto se snažila naznačit, že otázky rasy a pohlaví nejsou úplně lehce oddělitelné, přičemž spojovníkem je právě černošská žena.

5. 3. „*I want my sex to have it too*“ – diskurz během 70. a 80. let 19. století

Po úspěšné ratifikaci 15. dodatku končí dynamické období počátku Rekonstrukce plné ústavních změn. Ženy, které zůstaly bez volebního práva, začínají vymýšlet novou taktiku nazvanou *New Departure*, spočívající ve volebních pokusech na základě 14. dodatku. V této době ustupuje diskurz v otázce rasy ve své napjaté formě z konce 60. let do pozadí (ženy se plně soustředí na získání volebního práva bez omezení diskriminací podle pohlaví) avšak stále je v některých prvcích přítomný.

Nadále se objevuje srovnávání (zvláště bělošských) sufražistek s černošskými muži. Například v petici, kterou zaslala NWSA Senátu Spojených států stojí: „*The undersigned respectfully ask that your Honorable body will extend to women the same protection, that colored men now enjoy in the exercise of their right to vote*” [Petition 1874 (2003): 31]. Podobně v usneseních, která přijala NWSA taktéž v lednu 1874 je obsaženo šest bodů, ve kterých mají být ženám zaručeny stejné výhody jako černošským mužům. Například „*That shall compel the medical profession to admit women into all their colleges and societies (...) and in every way recognize them as equals precisely as they do men of color*” [Memorials 1874 (2003): 33]. Žena zde není stavěna na roveň ostatním občanům jako celku, není zde požadavek rovných práv pro všechny, ženy požadují rovnost konkrétně s černošskými muži, což je stále pozůstatkem diskurzu z konce 60. let.

Podobně mluví i Anthony ve svém dopisu Matyldě Joslyn Gage: „*Like Mrs Stanton I do not want to stop the Rebels – nor any more do I the Irishmen or negroes – or drunken vagabonds – for I am glad they all have the right – only I want my sex to have it too*” [Anthony 1875 (2003): 206]. Anthony s diskriminací, ať už podle rasy či pohlaví, nesouhlasí, ovšem po udělení volebního práva černošským mužům a prohraném sporu *Minor v. Happersett*, již lze rozpoznat dva typy argumentace. „*I want my sex to have it too*“ se liší od obecného zdůvodnění z usnesení NWSA pro Kongres, že „*the right of self-government inheres in the people*” [Memorials 1875 (2003): 141]. Požadavek odstranění diskriminace podle pohlaví je v obecné rovině slabším oproti nároku na uznání volebního práva jako přirozeného, jelikož dovoluje přijmout například vzdělanostní požadavky na výkon volebního práva, a to i přesto, že individuálně může autorka jako Anthony tvrdit, že souhlasí i s volebním právem pro „*drunken vagabonds*.“

Kompromisem mezi těmito mírně odlišnými argumenty může být část pozdějšího odstavce ze zmíněného usnesení pro Kongres: „*But as human rights were verified in the case of the black man (...) so shall human rights be again verified in the case of Woman*“ [Memorials 1875 (2003): 142]. Požadavek „*I want my sex to have it too*“ může ve světle tohoto vyjádření tedy znamenat potvrzení obecně lidských práv v případě žen.

Patnáct let po zrušení otroctví je pak i roku 1880 zmíněno srovnání postavení žen bez volebního práva s otroctvím. Susan B. Anthony zaslala v listopadu 1880 dopis prezidentu USA Rutherfordu B. Hayeovi, ve kterém jej žádá o podporu sufražismu:

„...no president has ever mentioned even the fact of our demand for woman's right to a voice in the government to be secured by the National Constitution, precisely as is the negro's right (...) Do this, and you shall make your administration more illustrious, more marked than that of any of your predecessors – not excepting even that of Lincoln – as the freedom of eight – yes ten millions of women from the political slavery that has bound all of womankind from generation to generation, is greater than breaking the chains of four millions chattel slaves” [Anthony 1880b (2006): 18-19].

Anthony se zde snaží Hayesovi naznačit přehlížení otázky volebního práva žen („*no president has ever mentioned*“), která je však velmi význačnou. Hayes může být prvním prezidentem, jenž nároky žen, což jeho administrativu učiní, vzhledem k významnosti otázky „*more illustrious, more marked than that of any of your predecessors.*“ Důležitost je opět podtržena otročskou metaforou „*political slavery,*“ které navíc postihuje tolik osob než otroctví před občanskou válkou.

Dalšími dvěma tématy, přítomnými v diskurzu Stanton a Anthony 70. a 80. let, jsou otázka smíšených mezirasových manželství, kterou se budeme zabývat pro lepší pochopení myšlení Stanton a Anthony o rase a rasismu, a to i ve vztahu k sufražismu, a otázka vzdělanostních požadavků k výkonu volebního práva a její případné souvislosti s rasou, což bude klíčová otázka 90. let. Téma smíšených manželství se objevilo v korespondenci mezi Stanton a Anthony v souvislosti se sňatkem černošského bojovníka za rovná práva Fredericka Douglassa, častého návštěvníka sufražistických sjezdů, s bělošskou ženou roku 1884. Susan B. Anthony na téma reagovala dopisy Stanton z 27. a 29. 1. 1884:

„I do hope you won't put your foot into the Douglass question, of the intermarriage of the races! It has no place on our platform, any more than the question of no marriage at all – or of polygamy! (...) Neither Douglass, nor you, nor I, have the right to complicate nor compromise our question – by first shocking the public sense in any other direction – and if we take the bits in our teeth in another line – we mustn't expect our compeers to follow us there!” [Anthony 1884 (2006): 323-324]

Z dopisu jasně vyplývá, že Anthony má obavy z problematiky smíšených manželství, která byla ve společnosti velmi citlivá („*shocking the public sense*“), protože by mohla ohrozit boj za volební právo. V soukromém dopise, který je charakteristický osobnějším jazykem („*won't put your foot into the Douglass question*“), představuje Anthony NWSA jako organizaci s posláním vybojovat volební právo. Volební právo je tématem, které je jakoby určeno shora a nemělo by být komplikováno jinou tematikou („*complicate nor compromise our question*“), přičemž je mimo schopnosti zainteresovaných osob snížit důležitost boje o volební lístek přidáním dalších okruhů zájmu („*Neither Douglass, nor you, nor I, have the right to complicate...*“).

Druhý dopis pokračuje v přesvědčování Stanton v nepublikování dopisu na Douglassovu podporu. Anthony poukazuje zejména na rostoucí zájem o sufražismus, který by mohl být zásahem do jiné problematiky oslaben:

„I would cut my right hand off before I would thus set back the growing feeling of friendliness toward our cause! If you publish such a letter – I do hope you wont – in justice to truth you should do it as a private person – & disclaim in any sense speaking as Pres. of the National W.S.A. or as representing the rank & file of its members” [Anthony 1884 (2006): 325].

Anthony radí, že v době, kdy je běžné, že se dopisy publikovaly nebo byly určeny k přečtení na sjezdech, by se Stanton měla alespoň distancovat od spojení svého názoru s NWSA. Zde již můžeme vidět jasný posun z abolicionismu a rekonstrukční AERA jako Equal Rights Association na NWSA jako Woman Suffrage Association, kdy se z více obecných otázek rovnoprávnosti přešlo na úžeji vymezené téma volebního práva pro ženy, neboli problém, který je již čistě ženský. Nicméně Stanton radu své přítelkyně neuposlechla a v květnu zasílá Douglassovi následující dopis:

„I wrote two articles sent one to a friend in the New York press and one to Washington, intended as an open letter to you ridiculing this ridiculous prejudice of color. Both parties kept them declaring I should not mix in that controversy on the eve of the Woman suff convention. I did feel strongly about the matter, for just at that time there was another fuss about burying a colored man in a ‘white’ cemetery, and then came Mrs Miller and her little boat on the Mississippi, and I did feel as if I would like to fire ten pounds of dynamite at the heels of all these contemptible prejudices as to sex and color” [Stanton 1884 (2006): 353].

Zde Stanton ukazuje svůj širší záběr i na jiná témata než volební právo. Anthony si možná uvědomila předchozí skutečnost ze 70. let, na kterou poukazuje Lee A. Banaszak, že spojenectví Stanton s propagátorkou „volné lásky“ Victorií Woodhull odradilo případně nové sympatizantky sufražistického hnutí [Banaszak 1996: 8]. Stanton na kritiku ze strany Anthony poukázala a, což je ještě důležitější, vystoupila proti rasovým předsudkům („*fire ten pounds of dynamite at the heels of all these contemptible prejudices*”). Z tohoto dopisu vyplývá, že je možné se přidržet jejich raně rekonstrukčních tvrzení o nesouhlasu s předsudky zakládajícími se na rase a pohlaví. Soudě z dopisu Douglassovi, Stanton odmítá rasismus založený na biologických tvrzeních, hierarchii a segregaci ras, přítomný právě v otázkách pohřbívání černošského obyvatelstva „*in a ‘white’ cemetery*” nebo právě smíšená manželství. Obojí Stanton označuje jako „*ridiculous prejudice of color.*”

Pokud jsme doposud označili některá vyjádření Stanton v otázce rasy za generalizující či přímo rasistická, mělo to své opodstatnění, avšak její argumentace nebyla z oblasti biologických rozdílů, čili například odmítání mezirasových svazků, ale spíše s poukazem na nevzdělanost. A to nás vede k problematice vzdělanostních požadavků pro volební právo. Tato otázka bude palčivější v 90. letech, nicméně Stanton se na toto témat vyjadřuje již v roce 1877. Ve zprávě, jež zaslala Matyldě Joslyn Gage a NWSA, stojí v jejím návrhu rezoluce toto:

„A republican government can live only through the intelligence of the people (...) Resolved, That it is the duty of Congress to submit to the people propositions to so amend the Constitution of the United States as to make education compulsory, and to make intelligence a qualification for citizenship and Suffrage in the United States. (...) this measure in no way conflicts with the popular theory that suffrage is a natural right” [Stanton 1877 (2003): 309-310].

Vzdělanostní požadavky ocenila Stanton v dopisu vysokou hodnotou, neboť by přijetí ustanovení o vzdělání jako podmínce volebního práva mělo být povinností Kongresu a mělo by se stát přímo ústavním dodatkem. Důležitější je však vyjmutí vzdělanostních požadavků z nároků, jejichž zavedení by znamenalo porušení ideje volebního práva jako přirozeného. Takovým vyjádřením otevírá, jak ostatně ještě uvidíme, prostor pro další omezení volebního práva, která může člověk svým úsilím sice překonat (majetkové požadavky), nicméně mohou mít nerovnoměrný dopad vzhledem ke společenským skupinám určeným i dnes skoro nepřekonatelnými charakteristikami jako rasa či pohlaví. Stanton se tímto profiluje jako klasická liberálka 19. století, když kombinuje formální rovnost občanů před zákonem vyloučením diskriminace dle rasy a pohlaví s meritokratickými prvky důrazu na vzdělání a osobní schopnosti.

Apel na vzdělanostní požadavek je však třeba odlišit od vyjádření Stanton z konce 60. let. Když tehdy poukazovala na nevzdělanost některých skupin obyvatel (černocho jako „*degraded, oppressed himself*“), rozlišovala výslovně ženy jako vzdělanou a kultivovanou část obyvatelstva³⁰, kdežto vzdělanostní požadavky z pozdější doby jsou přímo novým typem omezení volebního práva se stejnými nároky na všechny skupiny obyvatel. Rozdíl najdeme také v popisu republikánské vlády závisující na inteligenci lidu („*live only through the intelligence of the people*“), které úplně neladí (byť se zcela nevyklučuje) například s popisem republiky a demokracie v projevu Susan B. Anthony před Výborem pro soudnictví Kongresu. Zde Anthony spojuje republikanismus a demokracii s rovným uznáním, kdy i nevzdělaný kopáč příkopů má stejný hlas jako milionář.

„The opinion of the most ignorant ditch-digger in the country, on election day, counts for just as much as that of the richest and proudest millionaire. It is a good thing, gentlemen; and we women suffragists, believe in the principle of democracy and republicanism, in the equal recognition of all men” [Anthony 1880a (2003): 520].

³⁰ Jak ukazuje C. C. O'Brien, podle tzv. mistress argument byly zahrnuty i černošské ženy, které byly inteligentnější díky častým kontaktům s bílými ženami, když pracovaly jako služebné otrokyně v domácnosti. O'Brien cituje Paulinu Wright Davis: „*The black women are more intelligent than the men, because they have learned something from their mistresses*“ [Davis in O'Brien 2009: 606].

I Anthony však má obavy z nevzdělaných voličů, a to zejména v tom ohledu, že nevzdělaný volič podle ní nebude souhlasit s její kauzou volebního práva pro ženy. V dopise Nancy Hall Allen a WSA v Iowě z roku 1877 se vyjadřuje k situaci v Coloradu:

„The two great powers that are now solidly arrayed against the enfranchisement of woman cannot be overcome at the ballot box of any State, at least for long years to come. These forces are, first, what we term the Whisky Ring (...) And the other power is the ignorant, bigoted, priest-ridden and ruled masses.

In Colorado it comprises the native Mexicans, the negroes, and the Irish and German Catholics, who, with a few noble exceptions, voted a solid “No.” A week before the election I met Gov. Routt, who told me the “three or four hundred negroes of Denver would give a solid vote in favor of woman suffrage.” I said I hope you know whereof you speak, Governor, but I fear. (...) We who worked so many, many years to bring freedom to the black race, must now see the men of it again and again, voting against equality of rights to women” [Anthony 1877 (2003): 328].

Mexičané, černoši, irští a němečtí katolíci jsou Anthony označeni jako *„ignorant, bigoted, priest-ridden and ruled masses.”* Je zde vidět snaha autorky ukázat na spojitost volby proti volebnímu právu žen a neschopností vytvořit si vlastní názor (*„priest-ridden and ruled“*), jež je určena národnostně/rasově/nábožensky. Toto propojení nevzdělanosti s volbou proti ženským právům může být později vnímáno jako argument pro přijetí vzdělanostních požadavků, jelikož to bude pro ženy výhodné. Dodejme však, že výhodné zvláště pro ženy střední a vyšší třídy, které převážně tvořily řady sufražistických organizací. Jak jsme ukázali v kapitole o historii hnutí, měla více členů než NWSA například protialkoholová WCTU, která později podporovala i sufražismus. Je tak možné, že docházelo ke směšování různých ženských organizací mužskými voliči, což vedlo k tomu, že *„Whisky Ring“* hlasoval také proti volebnímu právu žen. Výňatek pak končí politováním nad nevděčností černošských mužů, kteří nepodpořili ženy, které bojovaly za svobodu černé rasy.

Dozvuky tohoto diskurzu můžeme u Susan B. Anthony vidět ještě v 90. letech. V roce 1894 ve svém projevu v Kansasu v podstatě zopakovala historku s guvernérem Colorada a k tomu dodala: *„Do you suppose that men just coming into freedom themselves, just getting out of the clutches of tyranny, are going to vote away their power the next second? No. Intelligent men do not like to vote power out of their hands and ignorant men are less*

willing” [Anthony 1894 (2009): 604]. Zde u černošských mužů není volební právo prezentováno, jak ještě uvidíme v případě argumentů pro volební právo pro ženy, jako nástroj obrany, ale jako nástroj moci, síly, které se nechtějí zbavit umožněním volby i jiným skupinám.

Jednu z reakcí na své projevy tohoto typu si Anthony poznamenala do svého deníku, přičemž klíčové je závěrečné přiznání o nebezpečí zobecňování, které ublíží výjimkám:

„Mrs Colby forwards letter from a colored man – John R. Taliaferro – Amherst Nebraska – who says he drove 16 miles to Kearney to see and hear Miss Anthony – in the autumn of 1882 – and there she said colored men were sure to vote against W.S. – and hurt his feeling. (...) It is too cruel that in stating a general rule one is sure to hurt the exceptions – but so it ever is! with both women and colored men!”
[Anthony 1892 (2009): 448-449]

5. 4. „Dignify the suffrage“ – diskurz 90. let 19. století

Hlavním tématem této podkapitoly o 90. letech budou dva diskurzy, u nichž je otázkou, nakolik jsou protichůdné. Jde o zdůrazňování individuální zodpovědnosti a diskurzu rovných práv oproti požadavku vzdělání pro výkon volebního práva. Tyto zdánlivě barvoslepé diskurzy mají dopad i na rasu, a to vzhledem k tomu, že, jak jsme ukázali v předchozích kapitolách, vzdělanostní požadavky byly zvláště na Jihu prostředkem jak omezit počet černošských voličů. Pro porovnání budou zkoumány také vyjádření Stanton a Anthony na problémy související s rasou přímo.

Roku 1890 došlo ke sloučení AWSA a NWSA v NAWSA. Elizabeth Cady Stanton věnovala prvnímu společnému shromáždění projev, ve kterém jde vidět zdůraznění práv jednotlivců. Svou roli hrálo i to, že se jednalo o projev přednesený před novou organizací po dvou desítkách let konkurence a i osobních sporů mezi představitelkami NWSA a AWSA. I tímto můžeme vysvětlit větší přítomnost idejí rovnosti. Stejně tak je pro podobné velké projevy tradiční návrat k raným ústavám, zákonům a dokumentům původních třinácti kolonií: *„We find no mention of a privileged class of ‘white male citizen,’ in those early documents, we hear only of ‘people’ ‘persons’ ‘inhabitants’ and ‘tax-payers’”* [Stanton 1890 (2009): 254]. Absence jakékoli třídní kategorizace, vymazání tříd ve prospěch *„persons“* je zde klíčovou pro zákonodárství. Naproti tomu NAWSA je představena jako

prostor pro rozdílnost v nové organizaci, kde ženy spolupracují ne na základě jiných identit než té určené pohlavím, ale na základě cíle zisku volebního práva:

„We must manifest a broad catholic spirit for all shades of opinion, in which we may differ and recognize equal rights of all parties, sects and races, tribes and colors. Colored women, Indian women, Mormon women, Christians and Infidels and women from every quarter of the globe have been heard in these Washington conventions and I trust they always will be.” [Stanton 1890 (2009): 259]

„*I trust they always will be*” je nadějí v době, kdy ještě naplno nepropukla rasová segregace na Jihu, a kdy nemusely s tímto faktem činit kompromisy sufražistky, pokud chtěly svůj sjezd uspořádat v některém z jižanských měst v době jejich zájmu o jižanskou podporu. Nicméně Stanton otázku segregace načrtává už ve svém projevu před NAWSA:

„He [freedman] was declared to be a citizen of the United States, with the right to vote in every state in the Union. How comes it then with all these safe guards thrown about him, that the race problem is again up for discussion in Congress and the civil rights bill in our hotels?

Because every fundamental principle by which he was emancipated and enfranchised was immediately denied in its application to woman. (...) We said then that the Republican Party in thus stultifying its own principles was confusing the moral sense of the nation” [Stanton 1890 (2009): 261-262].

Otázka principu je klíčovou. Opuštění principu přirozených práv Republikány, když odmítli podpořit volební právo pro ženy za Rekonstrukce, kterou prohlásili za „*negro's hour*,” bylo jednou z příčin segregace. Stanton zde hovoří v tom smyslu, že uplatnění principu pouze na jednu skupinu podle aktuální situace a zájmů je znehodnocením principu jako takového, což vede ke „*confusing the moral sense of the nation*,” a tedy přeneseně k pozdějšímu zásahu do volebního práva černošských mužů novými omezeními. Nicméně nutno dodat, jak bylo vysvětleno v předchozích kapitolách, že opuštění principu se přizpůsobily i sufražistky samotné postupným zaměřením na vyzdvižení schopností ženy ve veřejné sféře na úkor původní rovnostářské rétoriky, což vedlo k omezení spolupráce bělošských žen s černošskými.

Podobné zdůraznění principu použila Stanton v projevu před World's Congress on Government. Důraz na princip je opět typický pro událost, jako byla tato, kde se potkali

zástupci různých zemí. Stanton neopomněla zmínit principy typické pro americkou revoluci z let 1776 a následujících:

„All the men are created equal,’ ‘All just governments derive their powers from the consent of the governed,’ ‘Taxation without representation is tyranny.’ These are not littering generalities, high-sounding platitudes with no practical significance, but eternal truths, on the observance of which depend the freedom of the citizen and the stability of the State. The right of suffrage is simply the right to govern one’s self, to protect one’s person and property by law” [Stanton 1893 (2009): 540].

Jejich praktickou nutnost podepřela odmítnutím jejich chápání pouze jako vzletných frází (*„high-sounding platitudes with no practical significance“*). Volební právo není v tomto diskurzu nástrojem moci nad druhými, ale důkazem individuální zodpovědnosti (*„govern one’s self“*) a obrany vlastní osoby a majetku. Odmítnutí přiznání volebního práva jednotlivci pak srovnává s odejmutím luku a šípů v době, kdy tyto zbraně byly nástroji ochrany. O konci 19. století tak soudí, že *„it is equally cruel in civilised government to deprive the citizen of the ballot, his only weapon of self-defence“* [Stanton 1893 (2009): 540].

Podobně požaduje Susan B. Anthony v dopise z června 1893 po Fredericku Douglassovi, ať se v očekávaném projevu o rase a volebním právu zaměří na obecné principiální otázky svobodné vlády: *„Now – he (Mr Foulke) – and I too – wishes you to speak on the race question – or race suffrage – but – really – what I want you to do is to write out your strongest statement on Free Government – the whole underlying principle – or the one branch“* [Anthony 1893 (2009): 534]. Obecný projev Douglassa o svobodné vládě se NAWSA hodí více, neboť silné vyjádření čistě k otázce rasy by mohlo vést k další *„negro’s hour.“*

Druhou velkou otázkou je již zmíněná problematika vzdělanostní kvalifikace, v 90. letech stěžejní bod debaty o volebním právu. Elizabeth Cady Stanton k tomuto tématu publikovala celou sérii článků. V tomto nebudeme články analyzovat chronologicky, ale nejprve si ukážeme, jak si vzdělanostní požadavky Stanton představovala a čemu měly zamezit, potom popíšeme jejich ospravedlnění v souvislosti s přirozeno-právním diskurzem.

Takto píše Stanton ve zprávě edici Voice 1. 10. 1891:

„I have always advocated universal suffrage, but in view of the immense number of foreigners every day landing on the shores of the United States, I have come to think seriously of an educational qualification. (...) no person shall be allowed to vote who cannot read and write the English language” [Stanton 1891 (2009): 397].

Ve zprávě edici Woman's Journal o tři roky později uvádí důvodů více:

„There are many good reasons why we should have an educational qualification. 1. It would limit the foreign vote. 2. It would decrease the ignorant native vote by stimulating the rising generation to learning. (...) 3. It would dignify the right of suffrage in the eyes of our people to know that some preparation was necessary for the exercise of so important a duty” [Stanton 1894a (2009): 648].

Pokud se podíváme na souvislost s rasou, požadavky Stanton se ve zdůvodnění (ne však v praktické aplikaci a dopadu) liší od těch jižanských, které jsme zmínili v minulých kapitolách. Stanton jako obyvatelka státu New York se na skupiny s omezenou možností volit kvůli vzdělanostním požadavkům dívá spíše optikou jazyk/občanství než rasa/moc. Jak již bylo vysvětleno, jižanští bělošští muži zaváděli omezení volebního práva, aby černošské muže zbavili moci, což se zasazovalo i do kontextu genderu na příkladu moci černošského muže na bělošskou ženou, přičemž roli hrály i faktory politicko-stranické. Elizabeth Cady Stanton sice tvrdí rovněž výslovně, že jí jde o omezení hlasu cizinců, nicméně ve světle důvodů číslo 2 a 3 z článku z roku 1894, tedy motivace ke vzdělávání a zvýšení hodnoty volebního práva mezi lidmi, je omezení hlasu jednotlivých cizinců viděno jako dočasné. Jinými slovy řečeno, příčinná souvislost není jako na Jihu (chceme zbavit černochoy volebního práva z rasově-mocenských, ne vzdělanostních důvodů, a proto zavedeme vzdělanostní a majetková omezení), je spíše obrácená (dáváme přednost vzdělanému voličstvu, zavádíme proto vzdělanostní omezení – cizince to postihne právě proto, že neznají jazyk).³¹ Z tohoto rozlišení jde vidět, že Stanton, jež nikdy nevolila a

³¹ Stanton si uvědomuje, že je jižanská politika cílena proti černošským mužům přímo, a to i přesto, že Nejvyšší soud v případě *Williams v. Mississippi* roku 1898 rozhodl, jak jsme ukázali v jedné z minulých kapitol, že omezení volebního práva na Jihu není protiústavní ve smyslu zákonné diskriminace proti černochoům. Přesto Stanton roku 1900 v dopise určeném sjezdu NAWSA píše o jižanských omezeních jako o „suicidal policy toward women as well as colored men“ [Stanton in Anthony, Harper 1902: 376]. Stanton tedy ví, že jižanská politika je protičernošská, o té své to netvrdí.

dosažení volebního práva je jejím celoživotním cílem, připisuje volebnímu právu vlastnosti jako hodnota a důstojnost a bod 2 ještě zdůvodňuje takto: „*Children in the street would say to each other: 'You better go to school if you hope to vote when you are twenty-one'*” [Stanton 1894a (2009): 648].

Nicméně na jiných místech obsahuje argumentace Stanton více elitářské prvky, například v článku *Educated Suffrage Justified*, jen o dva měsíce pozdějším, z listopadu 1894:

„*I do not see that the ignorant classes need the suffrage more than the enlightened, but just the reverse. When a vessel is in danger on a stormy sea, we need skill and intelligence on the bridge and at the wheel, to protect those who are ignorant of the science of navigation*” [Stanton 1894b (2009): 657].

I když zde Stanton neuvádí jiné požadavky než čtení, psaní a porozumění angličtině, je toto přirovnání více zaměřeno na speciální schopnosti, které nejsou dostatečně zjistitelné, a mohly by svádět k zobecnění podle jiné než vzdělanostní kategorie. Navíc jde tento diskurz rozdílné potřeby („*I do not see (...) ignorant classes need the suffrage more*”) proti dřívějšímu chápání volebního práva jako prostředku obrany jednotlivce. Volební právo se zde odpoutává od přímé a nezczitelné spojitosti s jednotlivcem, ale je zobrazeno jako prostředek pro řízení celku. Výklad volebního práva jako prostředku obrany je právě opačný. Zde je volební právo důležitější právě pro nevzdělané, chudé a diskriminované, protože to je často jejich jediný obranný prostředek.

Podobně se Stanton o volebním právu vyjadřuje již ve zmíněné zprávě z roku 1891: „*To make the right to vote a prize for some degree of education would not only be a protection against any sudden increase of the foreign vote, but it would dignify the suffrage*” [Stanton 1891 (2009): 397]. Pokud je volební právo prezentováno jako „*prize for some degree of education,*” znamená to opět, že není jednotlivci vlastní, že nestačí být pouze ovládan, aby měl jednotlivec nárok volit.

V článku *Educated Suffrage Again* z ledna 1895 se pak dokonce Stanton vrací k diskurzu konce 60. let, kdy popisuje funkci vzdělanostních požadavků takto: „*That will hold another class at bay, until the best women are enfranchised, and their efforts, united with the best men, have time to make new conditions*” [Stanton 1895 (2009): 666]. Zde už je od jednoduchého kritéria gramotnosti učiněn další krok směrem k „*best women... united with the best men,*“ tedy k většímu elitismu a přiřazení vzdělanosti k jiné kategorizaci. To je

ještě více patrné z jiné části *Educated Suffrage Again*, kdy je tou kategorií ženské pohlaví (žena jako „*the greatest factor in civilization*“): „*I am opposed to the admission of another man, either foreign or native, to the polling-booth, until woman, the greatest factor in civilization, is first enfranchised*” [Stanton 1895 (2009): 665].

Nicméně Stanton se vzdělanostní požadavky snaží ospravedlnit jako příslušející k označení volebního práva jako přirozeného: „*An attainable qualification in no way conflicts with our popular theory of ‘universal suffrage,’ of ‘suffrage a natural right’*” [Stanton 1894a (2009): 648]. Ve zprávě z roku 1891 však používá vylučovací poměr „*I have always advocated universal suffrage, but (...) I have come to think seriously of an educational qualification*” [Stanton 1891 (2009): 397], což není se zmíněným pozdějším vyjádřením v souladu. Je však pravdou, že tento rozpor byl dán, jak píše Ann D. Gordon, velmi silnou opozicí všeobecnému volebnímu právu. Podle Gordon už nešlo využít dřívějších ideologických pák; volební právo omezené vzdělanostními požadavky navíc prosazovali i někteří Afroameričané, například Booker T. Washington [Gordon 2007: 123].

Bližší tento rozpor vysvětluje tak, že nevzdělanost či nízký věk jsou jedněmi z charakteristik, které lze překonat. A to na rozdíl od rasy a pohlaví. Vyloučení rasového omezení jako přičícímu se základním principům republiky je přeci jen diskurz odlišný od motivů omezení volebního práva přijatých jižanskými státy.

„*The minor may come of age. (...) The ignorant may learn to read and write. (...) But for the remaining two classes the disqualifications are insurmountable. Neither time nor effort can change sex or color; hence such disqualification are indeed opposed to every principle of a true republic. Regulating the suffrage is one thing; denying it absolutely is another*” [Stanton 1894b (2009): 656].

Ve vztahu k Jihu pak Stanton používá ještě jedno odůvodnění, kdy se v argumentaci vrací do historie a uvažuje nad spravedlností vzdělanostních požadavků: „*An educational qualification for the colored race in the South, where there were no free schools, and they had been forbidden to read and write, and it was a penal offence to teach them, would have been the height of injustice*” [Stanton 1894c (2009): 664].

Jak potom chápat jeden z nejslavnějších projevů Stanton s názvem *The Solitude of Self* v kontextu těchto zdůvodnění vzdělanostních požadavků? *The Solitude of Self* z roku 1892 je projev výrazný svým individualismem a důrazem na osobní zodpovědnost. Můžeme

však také říci, že se v něm objevují i prvky právě zkoumaného diskurzu o vzdělání jako podmínce pro výkon volebního práva? Stanton píše:

„The strongest reason for giving woman all the opportunities for higher education (...) for giving her the most enlarged freedom of thought and action (...) is the solitude and personal responsibility of her own individual life.

(...) Nothing adds such dignity to character as the recognition of one's self-sovereignty; the right to an equal place, everywhere conceded; a place earned by personal merit, not an artificial attainment, by inheritance, wealth, family, and position. (...) Rich and poor, intelligent and ignorant, wise and foolish, virtuous and vicious, man and woman, it is ever the same, each soul must depend wholly on itself” [Stanton 1892 (2009): 425-430].

Zde je dobře vidět přítomnost prvků liberálního individualismu v myšlení Stanton. Musíme však rozlišit individualismus ve smyslu rovnosti každého jednotlivce bez další kategorizace („*the right to an equal place*”) oproti individualismu s prvky sociálního Darwinismu 19. století („*a place earned by personal merit*”). Zde je vidět rozpor. Pokud totiž máme na rovné místo právo, nemělo by být na jeho potvrzení třeba zvláštního osobního úsilí či schopností. V kontextu vzdělanostních požadavků pak spojení „*intelligent and ignorant (...) each soul must depend wholly on itself*“ znamená, že pokud je individuální zodpovědnost, kterou má mít každá osoba, spojená s možností volby, měl by mít volební právo i nevzdělaný. Diskurz Stanton v 90. letech tak odkrývá rozpor, který můžeme pozorovat u klasického liberalismu obecně – rozpor mezi individuální rovností v přirozených právech a meritokratickým principem.

Pro úplnost na závěr uvedme dvě vyjádření týkající se rasy, která sice nesouvisí s volebním právem, avšak pomohou nám opět osvětlit některé postoje Anthony a Stanton v otázce rasy. Nejprve dopis Anthony Elize Gray Whiting z dubna 1895, kde se vrací k osobě Fredericka Douglassa, který v únoru 1895 umírá. Anthony píše o některých poznámkách ostatních k jeho osobě toto:

„They seem to think nothing, but an endorsement of Miscegenation, in these respectful notices. They are charmingly oblivious of the fact that his bleached out complexion with that of the black faces of the negroes, whom we meet in the streets in the North and South, give evidence that something more than respectful attention

was paid by the Anglo-Saxon men of the nation to the colored women” [Anthony 1895 (2009): 685-686].

Anthony zde kritizuje jednostrannost pohledu bělochů. Ti si totiž všímají pouze smíšeného Douglassova manželství s bělošskou ženou, avšak ne jeho světlejší kůže ve srovnání s jinými černochoy. To naznačuje Douglassovo míšenectví, tedy fakt, že její matka-otrokyně měla s bělošským mužem. Jak bylo vysvětleno v obecné kapitole o rase a sexualitě na konci 19. století, kritizuje Anthony problém, že zatímco svazek černošského muže s bělošskou ženou je široce kritizován, styk v opačném gardu, často vynucený, je přehlížen.

Elizabeth Cady Stanton se pak vyjádřila k problému rasové segregace v dopravě. Ve svém článku z roku 1899 se zabývala reakcemi členek NAWSA na návrh rezoluce předložený černošskou delegátkou Jackson, který zněl: *„Resolved, That colored women ought not to be compelled to ride in smoking cars, and that suitable accommodations should be provided for them” [Stanton 1899 (2013): 303].* Zatímco i Susan B. Anthony zaujala vyhybavé stanovisko, že NAWSA není v situaci, kdy si může dovolit přijímat rezoluce proti korporacím, píše Stanton toto:

„As protests and petitions are the only weapons in the hands of disfranchised classes, why forbid their use in appeals to corporations, rather than to legislatures? (...) one on the wrongs of the colored women of the South would not have been inappropriate on our platform.

What would the sainted Lucretia Mott, Ernestine L. Rose, Lucy Stone and Angelina Grimke, South Carolina’s noble daughter, have said, had they been present when one colored woman stood alone, pleading for her protection of her sex against the coarse speech and manners of ill-bred men?” [Stanton 1899 (2013): 303-304]

Je však zřejmé, že zastání od Stanton směřuje k tomu, že je Jackson žena, ne že má tmavou barvu pleti (*„protection of her sex“*), že je černošská žena, o což šlo v období segregace především. Typické je také připomenutí slavných jmen ženského hnutí, a to zejména v apelu k mladším delegátkám, kterým mají být ukázány jako vzory.

Závěr

Hlavním cílem práce, který jsme více naznačili v úvodu, bylo pomocí kritické diskurzivní analýzy ukázat, jak byla otázka rasy vykreslena v diskurzu Elizabeth Cady Stanton a Susan B. Anthony jakožto představitelk hlavního proudu sufražistického hnutí druhé poloviny 19. století, tedy bělošských žen střední třídy. Ptali jsme se, jak byly v tomto diskurzu prezentovány jednotlivé skupiny obyvatel, dané kombinací rasy a genderu, které do druhé poloviny 19. století vstupovaly bez garance volebního práva, tedy černošské ženy, černošští muži a bělošské ženy. V práci jsme se také snažili zjistit, jak se tento diskurz vyvíjel v čase na základě ústavněprávních změn v USA a na základě změn uvnitř hnutí za volební právo pro ženy.

Využití otázky rasy v boji bělošských sufražistek za volební právo je dobře vidět na příkladu sebe-prezentace bělošských žen. Zde je rovněž patrný vztah diskurzu a společenské struktury. Bělošské ženy střední třídy před občanskou válkou reagovaly důrazem na své vzdělání a ctnosti na strukturu společnosti, v níž byly podle tehdejšího chápání ve veřejné sféře reprezentovány muži, a tedy jim bylo odepřeno volební právo, a v níž měly vdané ženy podle svých slov podobný status jako otroci. Jako vzdělané chápaly své zařazení na stejnou úroveň „*with idiots, lunatics, and negroes*” jako nespravedlivé a genderové předsudky jako „*more unreasonably maintained*” než rasové. Ještě razantněji svou pozici jako „*higher orders of womanhood*” zdůraznily během rekonstrukčního období, chápaného Republikány a mužskými abolicionisty jako „*negro's hour*“. Tento diskurz byl však také sociálně tvůrčí. Formoval realitu v tom smyslu, že jsme se v rámci ženského hnutí setkávali se zjednodušením na „žena = bělošská žena střední třídy,“ přičemž byla často opomíjena intersekcionalita a problémy černošských žen, které byly v drtivé většině stejně jako jejich muži čerstvě propuštěny z otroctví.

Zvláště v období Rekonstrukce se pak prokázalo, že na diskurz bělošských žen měl vliv ústavněprávní vývoj v USA. Ženy byly opomenuty ve 14. a 15. dodatku a nezískaly tak federální garanci volebního práva. Toto vypjaté období zvláště vedlo k tomu, že se diskurz Stanton a Anthony pohyboval na tenké hranici mezi obranným (zvýšení počtu mužů s volebním právem oddálí šanci žen volební právo získat také) a dominantním (spojení mužů, kteří volební právo nově získali, s jejich rasou a národností, poukazování na jejich nevzdělanost a ohrožení individuální a národní bezpečnosti). V období Rekonstrukce tak dobře vycházejí na povrch rozporné momenty v diskurzu Stanton a Anthony. Můžeme

stále vidět jejich důraz na princip rovných práv, a to například v souvislosti s kritikou Republikánů. Ta spočívala ve spojení neúspěchu referend o volebním právu černošských mužů s opuštěním principu všeobecné rovnosti. Ten měli Republikáni opustit v okamžiku, kdy na počátku Rekonstrukce oddělili otázky volebního práva černošských mužů a volebního práva žen. Nicméně tento princip zavedení univerzálního volebního práva je opouštěn i autorkami samotnými, když tvrdí, že by měly díky své inteligenci dostat volební právo dříve než jiní muži.

Dalším rozporem, kterého si práce kriticky všímá, je jiný náhled na volební právo, pokud je v rukou černochoů, a pokud je v rukou žen. Pokud Stanton a Anthony obhajují volební právo pro ženy nebo všeobecné volební právo jako demokratický princip, prezentují jej individualisticky jako nástroj sebe-obrany a důkaz individuální zodpovědnosti; pokud prosazují vzdělanostní požadavky, chápou volební právo jako prostředek řízení společnosti jako celku, což je nutno přenechat inteligentním. Volební právo v rukou černošského muže je pak mocenským nástrojem, přičemž černošský muž se této moci nechce zbavit, a proto nehlasuje pro volební právo žen.

Co se týče vývoje diskurzu Elizabeth Cady Stanton a Susan B. Anthony v otázce rasy v čase, je třeba také říci, že prvky diskurzu častěji užívané v pozdějších obdobích mají zároveň prokazatelně kořeny již v dřívějším diskurzu. Nejlépe to můžeme vidět na příkladu vzdělanostních požadavků. Ty sice především Stanton prosazovala hlavně v 90. letech, avšak jeden z návrhů pocházel již z roku 1877. Stopy podobného diskurzu však nalezneme i v projevech přednesených před občanskou válkou a během Rekonstrukce, kdy se bělošské ženy sebe-prezentovaly jako inteligentní a kultivované za účelem svého srovnání s černošskými muži, cizinci a nevzdělanými bělochy, přičemž z aktivit, které se ženám připisovaly lze usoudit, že pod slovem žena se skrývala zvláště bělošská žena ze střední třídy.

Nakolik však právě příklad vzdělanostních požadavků obsahoval rasistické záměry a ne „pouze“ nerovnoměrné důsledky pro skupiny obyvatelstva s nižším procentem gramotnosti, jsme ukázali na srovnání diskurzu Stanton a Anthony s diskurzem jižanských bělošských mužů. Přímým záměrem jižanských politiků bylo zbavit volebního práva černošské obyvatelstvo, k čemuž sloužily vzdělanostní, majetkové a jiné požadavky jako prostředek. Naproti tomu cílem Stanton bylo učinit volební právo hodnotnějším, volební právo se mělo stát prostředkem ke zkvalitnění politického života, a to bez ohledu na rasu a

pohlaví. S omezeními volebního práva podle rasy a pohlaví autorky nesouhlasily, což můžeme vidět na snaze sloučit vzdělanostní požadavky a chápání volebního práva jako univerzálního a přirozeného. Podobně lze nesouhlas Stanton s vulgárním rasismem vidět při podpoře smíšeného manželství Fredericka Douglassa a při zastání se černošské sufražistky v debatě o segregaci.

I tento nesouhlas s rasismem však měl svá omezení. Z projevů je patrné, že o co šlo sufražistkám především, byla jejich vlastní kauza dosažení volebního práva pro ženy. Musely tedy činit různé kompromisy pro přijetí většího množství sympatizantek a souhlas širší veřejnosti. Proto Susan B. Anthony v otázce Douglassova manželství nesouhlasila s otevřením rasové problematiky na půdě sufražistického hnutí, proto byla zdrženlivá i v podpoře protisegregační rezoluce, jelikož bylo od 90. let třeba počítat s hlasem jižanských sufražistek, které pocházely ze společnosti, kde byl rasismus více zdůrazňován. Podobně se také v otázkách rasových problémů a vztahů zdůrazňoval především genderový prvek. V kritice otroctví i segregace byl zdůrazňován právě genderový aspekt útlaku černošských žen jakožto žen, bez většího zdůraznění typicky rasových problémů.

Závěrem lze diskurz Stanton a Anthony v otázce rasy zhodnotit tak, že k rasismu se přibližuje zvláště ve vypjatých momentech debat o 14. a 15. dodatku. Avšak diskurz rovných práv či liberálního individualismu je stále přítomný, a to i později v 90. letech vedle apelu Stanton na přijetí vzdělanostních požadavků. V případě autorek se tedy nejedná o vývoj směrem od abolicionismu k nativismu a elitismu, rovnostářské prvky a abolicionistické dědictví jsou přítomny během celé jejich kariéry. Spíše lze sledovat směsici různých argumentů, které se vcelku pragmaticky přizpůsobují výhodnosti pro kauzu, za kterou autorky v dané chvíli bojují, přičemž je nutno sledovat i to, pro jaké publikum jsou jejich projevy adresovány. Jde například o výklad příčin občanské války z „*war for the negro*“ v době vrcholu boje za zrušení otroctví, který byl po občanské válce se snahou o zapojení žen do veřejné sféry změněn na obecnější „*violation of the (...) principles of republicanism.*“

Nicméně je faktem i to, že autorky svým zaměřením na odstranění diskriminace podle pohlaví podceňovaly intersekcionalitu a útlak černošských žen, který obsahoval i specificky rasové prvky. Selektivním vyzdvižením aktivit a vlastností, jež byly v té době společností přisuzovány bělošským ženám střední a vyšší třídy, se diskurz Stanton a Anthony stával v některých okamžicích vůči černošskému obyvatelstvu dominantním.

Pokud vyjdeme z jasného cíle dosažení volebního práva pro ženy, lze diskurz autorek charakterizovat jako kombinaci lpění na demokratických principech a zároveň přizpůsobivosti argumentace dané politické situaci, což může mít za následek přítomnost prvků elitismu či rasismu. To může působit na první pohled protichůdně, takže je třeba mít na paměti výrok Ann D. Gordon o Stanton, že „*citovat Elizabeth Cady Stanton selektivně je riziková záležitost.*“ [Gordon 2007: 117]

Summary

The main aim of this thesis, as we have described it in the introduction, was to show (by critical discourse analysis) how was the question of race presented in the discourse of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony as representatives of white middle class women, who were understood as the mainstream of the woman suffrage movement in the second half of the 19th century. Our question about this discourse was, how the groups of people, determined by the combination of race and gender, which entered into the second half of the 19th century without voting rights – black women, black men and white women – were presented. In the thesis, we have tried to study the evolution of this discourse over time, considering changes in the constitutional law and changes within woman suffrage movement.

We could see white suffragists using the question of race on the example of self-presentation of white women. Here, we can also see the relation between discourse and the structure of society. Before the Civil War, white middle class women responded, by the emphasis on their education and virtues, to the structure of society in which they were understood as represented by men in the public sphere, so they did not have voting rights, and in which married women had, according to their own words, similar status as slaves. As educated, they understood placing of them on the same level „*with idiots, lunatics, and negroes*” as unjust, and they understood prejudices against sex as „*more unreasonably maintained*” than prejudices against race. They stressed their position as „*higher orders of womanhood*” even more visibly during the Reconstruction period which was understood by Republicans and abolitionist men as „*negro’s hour*”. But this discourse was also socially constitutive. It formed the reality in the sense, that within the women suffrage movement there was a simplification „*woman = white middle class woman*”;

intersectionality and the problems of black women, who just had been freed from slavery, were left out.

It was evident especially during Reconstruction that the development of American constitutional law had an influence on the discourse of white women. Women were left out in 14th and 15th amendment and they did not achieve federal guarantee of the right to vote. This tense period led to the fact that the discourse of Stanton and Anthony was moving on the thin line between defensive (the increase in the number of men with voting rights will move the possibility to achieve voting rights for women further to the future) and dominant (the connection between new voters with their race or nationality; highlighting their ignorance and the threat to individual and national safety). The contradictions in the discourse of Stanton and Anthony are evident during the Reconstruction period. We can see the stress on the principle of equal rights in the feminist critique of the Republican Party. This critique was based on the connection of the failure of referenda for black men's voting rights with abandoning the principle of the universal equality. Republicans supposedly abandoned it, when they divided the questions of black men's voting rights and women's voting rights. But the principle of universal voting rights was left by women themselves, when they told that they should get voting rights earlier than other men because of their intelligence.

The next contradiction, which the thesis critically deals with, is the contradiction in the conception of the right to vote when it is hold by black men and by women. When Stanton and Anthony defend the right to vote for women or the universal right to vote as democratic principle, they present it in an individualist way as a means of self-defence and as an evidence of individual responsibility; when they argue for educational qualifications, they understand the right to vote as a means of governing society as a whole, so it is necessary to let it to intelligent people. And the right to vote in hands of a black man is the means of power. He does not want to get rid of the power and that is why he is against voting rights for women.

Considering the evolution of the discourse of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony in the question of race over time, we have to say that some discourse elements which are used more often during later periods have their roots in earlier discourse. We can see it well on the example of educational qualification. Especially Stanton promoted it in 1890s, but one of her proposals is from 1877. But we can find some elements of this

discourse in the speeches presented before the Civil War and during Reconstruction, when white women presented themselves as intelligent and cultivated in order to compare themselves with black men, foreigners and uneducated white men. From activities which were attributed to women we can say that under the word “woman” we can find mostly white middle class woman.

But in the comparison with the discourse of Southern white men, we showed to what extent the example of educational qualification included racist aims and not “only” unequal consequences for the groups with lower literacy rate. The clear goal of Southern politicians was to disfranchise black people, and educational, property and other qualifications were means how to achieve it. On the other hand, Stanton’s goal was to make the voting rights more valuable without concern with race or sex; voting rights should had become the means to improve the quality of political life. Authors disagreed with limitations of voting rights according to race and sex – this disagreement is evident in the effort to put together educational qualifications and the interpretation of the right to vote as universal and natural. In similar way, we can see Stanton’s disagreement with vulgar racism in the support of Frederick Douglass’s interracial marriage and in the support of a black suffragist in the debate about segregation.

But this disagreement with racism also had its limitations. From their discourse, it is evident that suffragists struggled mostly for their own cause, for women’s right to vote. They had to make compromises in order to have more supporters and the consent of wider public. That is why Susan B. Anthony disagreed with opening the debate about Douglass’s marriage in the field of women suffrage movement; that is also why she was reserved in the question of support of the resolution against segregation, because since 1890s they needed to count with the voice of Southern suffragists who came from the society where racism was more rooted. In a similar way, gender element was highlighted in the issues of racial problems and relations. Gender element of the oppression of black women as women was also highlighted in the criticism of slavery and segregation, without stressing typically racial problems a lot.

To conclude, we can review the discourse of Stanton and Anthony in a way that it is closer to racism especially during the tense moments of the debates about 14th and 15th amendment. But the notion of equal rights or liberal individualism is still present in their discourse even during 1890s, when Stanton argues for the educational qualification. In the

case of the authors, it is not the evolution from abolitionism to nativism and elitism; egalitarian elements are present during their whole career. We can rather see the mix of different arguments which pragmatically adapt to the favourableness of the case which the authors fighting for in the particular period. It is also necessary to have in view what kind of public the particular speech is addressed for. For example the explanation of the causes of the Civil War goes from „*war for the negro*” in the peak of the abolitionist struggle to the more general „*violation of the (...) principles of republicanism*” after the Civil War when the effort of feminists was to move women to the public sphere.

But the fact is that the authors, with their concern with the elimination of the discrimination against sex, underestimated intersectionality and the fact of the oppression of black women which included also specifically racial elements. The discourse of Stanton and Anthony was in some moments becoming the dominant one towards black people because of the selective emphasizing on activities and qualities which were attributed to white middle class or higher class women. If we start with the clear goal of the right to vote for women, we can characterize the discourse of the authors as the combination of insisting on the democratic principles with the adaptability of argumentation on the particular political situation which can cause the presence of the elements of elitism or racism. It could look contradictory for the first time, so we have to keep in mind what Ann D. Gordon writes about Stanton that „*quoting selectively from Elizabeth Cady Stanton is a risky business.*” [Gordon 2007: 117]

Použitá literatura

Primární prameny

ANTHONY, Susan B. *Send in the Petitions*. (1859) Dostupné z [www http://wyatt.elasticbeanstalk.com/mep/SA/xml/sad89a.html](http://wyatt.elasticbeanstalk.com/mep/SA/xml/sad89a.html) [cit. 5. 7. 2013].

ANTHONY, Susan B. Speech by SBA to the Equal Rights Convention in New York City. (1866) In: GORDON, Ann D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume two: Against an Aristocracy of Sex, 1866 to 1873*. New Brunswick: Rutgers University Press, 2000, s. 1-3. ISBN 0-8135-2318-4.

ANTHONY, Susan B. Speech by SBA in St. Louis. (1867) In: GORDON, Ann D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume two: Against an Aristocracy of Sex, 1866 to 1873*. New Brunswick: Rutgers University Press, 2000, s. 104-112. ISBN 0-8135-2318-4.

ANTHONY, Susan B. Remarks by SBA to the Union League of America (Colored), No. 23, in New York. (1868a) In: GORDON, Ann D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume two: Against an Aristocracy of Sex, 1866 to 1873*. New Brunswick: Rutgers University Press, 2000, s. 143-146. ISBN 0-8135-2318-4.

ANTHONY, Susan B. SBA to the New York State Colored Men's Convention. (1868b) In: GORDON, Ann D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume two: Against an Aristocracy of Sex, 1866 to 1873*. New Brunswick: Rutgers University Press, 2000, s. 183-184. ISBN 0-8135-2318-4.

ANTHONY, Susan B. S. B. A. on the Fifteenth Amendment. (1869) In: GORDON, Ann D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume two: Against an Aristocracy of Sex, 1866 to 1873*. New Brunswick: Rutgers University Press, 2000, s. 272-273. ISBN 0-8135-2318-4.

ANTHONY, Susan B. *Remarks by Susan B. Anthony in the Circuit Court of the United States for the Northern District of New York*. (1873) Dostupné z [www http://ecssba.rutgers.edu/docs/sbatrial.html](http://ecssba.rutgers.edu/docs/sbatrial.html) [cit. 9. 6. 2013].

ANTHONY, Susan B. SBA to Matylda Joslyn Gage. (1875) In: GORDON, Ann D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume three: National Protection for National Citizens, 1873 to 1880*. New Brunswick: Rutgers University Press, 2003, s. 205-208. ISBN 0-8135-2319-2.

ANTHONY, Susan B. SBA to Nancy Hall Allen and the Iowa Woman Suffrage Association. (1877) In: GORDON, Ann D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume three: National Protection for National Citizens, 1873 to 1880*. New Brunswick: Rutgers University Press, 2003, s. 327-331. ISBN 0-8135-2319-2.

ANTHONY, Susan B. SBA to Lucy Stone. (1878) In: GORDON, Ann D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume three: National Protection for National Citizens, 1873 to 1880*. New Brunswick: Rutgers University Press, 2003, s. 404-407. ISBN 0-8135-2319-2.

ANTHONY, Susan B. Testimony of SBA before the House Committee on the Judiciary. (1880a) In: GORDON, Ann D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume three: National Protection for National Citizens, 1873 to 1880*. New Brunswick: Rutgers University Press, 2003, s. 518-525. ISBN 0-8135-2319-2.

ANTHONY, Susan B. SBA to Rutherford B. Hayes. (1880b) In: GORDON, Ann D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume four: When Clowns Make Laws for Queens, 1880 to 1887*. New Brunswick: Rutgers University Press, 2006, s. 18-19. ISBN 0-8135-2320-6.

ANTHONY, Susan B. SBA to ECS. (1884) In: GORDON, Ann D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume four: When Clowns Make Laws for Queens, 1880 to 1887*. New Brunswick: Rutgers University Press, 2006, s. 323-328. ISBN 0-8135-2320-6.

ANTHONY, Susan B. From the Diary of SBA. (1892) In: GORDON, Ann D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume five: Their Place Inside the Body-Politic, 1887 to 1895*. New Brunswick: Rutgers University Press, 2009, s. 448-449. ISBN 978-0-8135-2321-7.

ANTHONY, Susan B. SBA to Frederick Douglass. (1893) In: GORDON, Ann D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume five: Their Place Inside the Body-Politic, 1887 to 1895*. New Brunswick: Rutgers University Press, 2009, s. 534-535. ISBN 978-0-8135-2321-7.

ANTHONY, Susan B. Speech by SBA to Kansas Campaign Rally, Kansas City. (1894) In: GORDON, Ann D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume five: Their Place Inside the Body-Politic, 1887 to 1895*. New Brunswick: Rutgers University Press, 2009, s. 598-616. ISBN 978-0-8135-2321-7.

ANTHONY, Susan B. SBA to Eliza Gray Whiting. (1895) In: GORDON, Ann D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume five: Their Place Inside the Body-Politic, 1887 to 1895*. New Brunswick: Rutgers University Press, 2009, s. 685-687. ISBN 978-0-8135-2321-7.

ANTHONY, Susan B; HARPER, Ida Husted (eds.). *History of Woman Suffrage, Vol. IV (1883–1900)*. Rochester: Anthony, 1902.

Meeting of the American Equal Rights Association in New York. (1867) In: GORDON, Ann D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume two: Against an Aristocracy of Sex, 1866 to 1873*. New Brunswick: Rutgers University Press, 2000, s. 60-71. ISBN 0-8135-2318-4.

Meeting of the Illinois Woman Suffrage Association in Chicago. (1869) In: GORDON, Ann D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume two: Against an Aristocracy of Sex, 1866 to 1873*. New Brunswick: Rutgers University Press, 2000, s. 213-221. ISBN 0-8135-2318-4.

Memorials Adopted by the National Woman Suffrage Association. (1874) In: GORDON, Ann D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume three: National Protection for National Citizens, 1873 to 1880*. New Brunswick: Rutgers University Press, 2003, s. 32-34. ISBN 0-8135-2319-2.

Memorial to Congress from the National Woman Suffrage Association. (1875) In: GORDON, Ann D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony:*

Volume three: National Protection for National Citizens, 1873 to 1880. New Brunswick: Rutgers University Press, 2003, s. 139-144. ISBN 0-8135-2319-2.

Petition to the United States Senate. (1874) In: GORDON, Ann D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume three: National Protection for National Citizens, 1873 to 1880.* New Brunswick: Rutgers University Press, 2003, s. 31-32. ISBN 0-8135-2319-2.

Resolutions of the Washington Convention. (1871) In: GORDON, Ann D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume two: Against an Aristocracy of Sex, 1866 to 1873.* New Brunswick: Rutgers University Press, 2000, s. 404-406. ISBN 0-8135-2318-4.

STANTON, Elizabeth Cady. Female Suffrage Committee. (1867) In: GORDON, Ann D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume two: Against an Aristocracy of Sex, 1866 to 1873.* New Brunswick: Rutgers University Press, 2000, s. 72-73. ISBN 0-8135-2318-4.

STANTON, Elizabeth Cady. ECS to Thomas W. Higginson. (1868a) In: GORDON, Ann D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume two: Against an Aristocracy of Sex, 1866 to 1873.* New Brunswick: Rutgers University Press, 2000, s. 126-128. ISBN 0-8135-2318-4.

STANTON, Elizabeth Cady. Manhood Suffrage. (1868b) In: GORDON, Ann D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume two: Against an Aristocracy of Sex, 1866 to 1873.* New Brunswick: Rutgers University Press, 2000, s. 194-199. ISBN 0-8135-2318-4.

STANTON, Elizabeth Cady. Stand by Your Guns, Mr. Julian. (1869a) In: GORDON, Ann D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume two: Against an Aristocracy of Sex, 1866 to 1873.* New Brunswick: Rutgers University Press, 2000, s. 201-204. ISBN 0-8135-2318-4.

STANTON, Elizabeth Cady. The Sixteenth Amendment. (1869b) In: GORDON, Ann D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume two:*

Against an Aristocracy of Sex, 1866 to 1873. New Brunswick: Rutgers University Press, 2000, s. 236-238. ISBN 0-8135-2318-4.

STANTON, Elizabeth Cady. ECS to Matylda Joslyn Gage and the National Woman Suffrage Association. (1877) In: GORDON, Ann D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume three: National Protection for National Citizens, 1873 to 1880*. New Brunswick: Rutgers University Press, 2003, s. 309-312. ISBN 0-8135-2319-2.

STANTON, Elizabeth Cady. ECS to Frederick Douglass, with Enclosure. (1884) In: GORDON, Ann D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume four: When Clowns Make Laws for Queens, 1880 to 1887*. New Brunswick: Rutgers University Press, 2006, s. 353-356. ISBN 0-8135-2320-6.

STANTON, Elizabeth Cady. Address by ECS to the National-American Woman Suffrage Association. (1890) In: GORDON, Ann D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume five: Their Place Inside the Body-Politic, 1887 to 1895*. New Brunswick: Rutgers University Press, 2009, s. 249-268. ISBN 978-0-8135-2321-7.

STANTON, Elizabeth Cady. ECS to the Editor, Voice. (1891) In: GORDON, Ann D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume five: Their Place Inside the Body-Politic, 1887 to 1895*. New Brunswick: Rutgers University Press, 2009, s. 396-398. ISBN 978-0-8135-2321-7.

STANTON, Elizabeth Cady. „The Solitude of Self“: Speech by ECS to the House Judiciary Committee. (1892) In: GORDON, Ann D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume five: Their Place Inside the Body-Politic, 1887 to 1895*. New Brunswick: Rutgers University Press, 2009, s. 423-436. ISBN 978-0-8135-2321-7.

STANTON, Elizabeth Cady. „Suffrage a Natural Right“: Speech by ECS for the World's Congress on Government. (1893) In: GORDON, Ann D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume five: Their Place Inside the Body-Politic, 1887 to 1895*. New Brunswick: Rutgers University Press, 2009, s. 539-546. ISBN 978-0-8135-2321-7.

STANTON, Elizabeth Cady. ECS to the Editors, *Woman's Journal*. (1894a) In: GORDON, Ann D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume five: Their Place Inside the Body-Politic, 1887 to 1895*. New Brunswick: Rutgers University Press, 2009, s. 647-650. ISBN 978-0-8135-2321-7.

STANTON, Elizabeth Cady. Educated Suffrage Justified. (1894b) In: GORDON, Ann D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume five: Their Place Inside the Body-Politic, 1887 to 1895*. New Brunswick: Rutgers University Press, 2009, s. 655-658. ISBN 978-0-8135-2321-7.

STANTON, Elizabeth Cady. ECS to the Editors, *Woman's Journal*. (1894c) In: GORDON, Ann D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume five: Their Place Inside the Body-Politic, 1887 to 1895*. New Brunswick: Rutgers University Press, 2009, s. 664-665. ISBN 978-0-8135-2321-7.

STANTON, Elizabeth Cady. Educated Suffrage Again. (1895) In: GORDON, Ann D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume five: Their Place Inside the Body-Politic, 1887 to 1895*. New Brunswick: Rutgers University Press, 2009, s. 665-669. ISBN 978-0-8135-2321-7.

STANTON, Elizabeth Cady. The Woman's Suffrage Association. (1899) In: GORDON, Ann D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume six: An Awful Hush, 1895 to 1906*. New Brunswick: Rutgers University Press, 2013, s. 303-306. ISBN 0-8135-2320-6.

STANTON, Elizabeth Cady; ANTHONY, Susan B.; GAGE, Matilda Joslyn (eds.). *History of Woman Suffrage, Vol. I (1848–1861)*. 2nd ed. Rochester: Anthony, 1887a.

STANTON, Elizabeth Cady; ANTHONY, Susan B.; GAGE, Matilda Joslyn (eds.). *History of Woman Suffrage, Vol. II (1861–1876)*. 2nd ed. Rochester: Anthony, 1887b.

TRUMBULL, Lyman. Lyman Trumbull on the Civil Rights Bill (1866). In DAILEY, Jane Elizabeth. *The Age of Jim Crow: A Norton Casebook in History*. New York: W. W. Norton & Co., 2009. ISBN 9780393927580.

WATSON, Thomas E. *The Negro Question in the South* (1892). In DAILEY, Jane Elizabeth. *The Age of Jim Crow: A Norton Casebook in History*. New York: W. W. Norton & Co., 2009. ISBN 9780393927580.

Právní dokumenty

Dred Scott v. John F. A. Sandford, 60 U.S. 393 (1857). Dostupné z www: http://www.law.cornell.edu/supct/html/historics/USSC_CR_0060_0393_ZO.html [cit. 8. 6. 2013]

Constitution of the United States. Dostupné z www: http://www.senate.gov/civics/constitution_item/constitution.htm [cit. 9. 6. 2013]

Reconstruction Act of 1867. Dostupné z www: <http://ocw.nd.edu/history/african-american-history-ii/lecture-notes/reconstruction-act-of-1867> [cit. 9. 6. 2013]

Minor v. Happersett, 88 U.S. 162 (1875). Dostupné z www http://www.law.cornell.edu/supct/html/historics/USSC_CR_0088_0162_ZS.html [cit. 10. 6. 2013]

The Mississippi Constitution of 1890 as originally adopted. Dostupné z www: <http://mshistorynow.mdah.state.ms.us/articles/103/index.php?s=extra&id=270> [cit. 10. 6. 2013]

Williams v. State of Mississippi, 170 U.S. 213 (1898). Dostupné z www <http://www.law.cornell.edu/supremecourt/text/170/213> [cit. 11. 6. 2013]

Sekundární literatura neperiodická

BANASZAK, Lee A. *Why Movements Succeed or Fail: Opportunity, Culture, and the Struggle for Woman Suffrage*. Princeton: Princeton University Press, 1996, xv, 291 s. ISBN 0-691-02640-8.

BENEŠ, Vít. Diskurzivní analýza. In: DRULÁK, Petr a kol. *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008, s. 92-124. ISBN 978-80-7367-385-7.

CARBY, Hazel V. White Woman Listen! In: SOLOMOS, John; BACK, Les. *Theories of Race and Racism: A Reader*. 1st ed. London: Routledge, 2000, s. 389-403. ISBN 0-415-15671-8.

DAILEY, Jane. Introduction. In DAILEY, Jane Elizabeth. *The Age of Jim Crow: A Norton Casebook in History*. New York: W. W. Norton & Co., 2009, li, 434 s. ISBN 9780393927580.

DUBOIS, Ellen Carol. *Feminism and Suffrage: The Emergence of an Independent Women's Movement in America 1848-1869*. Ithaca: Cornell University Press, 1992, 220 s. ISBN 0-8014-1043-6.

DUBOIS, Ellen Carol. *Woman Suffrage and Women's Rights*. New York: New York University Press, 1998, vii, 309 s. ISBN 0-8147-1900-7.

DUDDEN, Faye. New York Strategy: The New York Woman's Movement and the Civil War. In: BAKER, Jean H. *Votes for Women: The Struggle for Suffrage Revisited*. Oxford: Oxford University Press, 2002, s. 56-76. ISBN 0-19-513016-2.

DWORKIN, Ronald M. *Když se práva berou vážně*. Praha: OIKOYMENH, 2001, 455 s. ISBN 80-7298-022-x.

EDWARDS, Rebecca. Pioneers at the Polls: Woman Suffrage in the West. In: BAKER, Jean H. *Votes for Women: The Struggle for Suffrage Revisited*. Oxford: Oxford University Press, 2002, s. 90-101. ISBN 0-19-513016-2.

ERNST, Emily Rose. *Price of Progressive Politics: The Welfare Rights Movement in an ERA of Colorblind Racism*. New York: New York University Press, 2010, ix, 188 s. ISBN 978-0-8147-2248-0.

FAIRCLOUGH, Norman. *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press, 1992, 259 s. ISBN 0-7456-0674-1.

FAIRCLOUGH, Norman. *Critical discourse analysis: the critical study of language*. London: Longman, 1995, xiii, 265 s. ISBN 0-582-21980-9.

FOUCAULT, Michel. *Je třeba bránit společnost: kurs na Collège de France 1975-1975*. 1. vyd. Praha: Filosofia, 2006, 281 s. ISBN 80-7007-221-0.

FRIEDEL, Egon. *Kulturní dějiny novověku: krize evropské duše od černé smrti po první světovou válku. Svazek I*. 1. vyd. Praha: Triton, 2006, 579 s. ISBN 80-7254-683-x1.

GILL, Rosalind. Discourse analysis. In: BAUER, Martin W.; GASKELL, George (eds.). *Qualitative Researching with Image, Sound and Text: A Practical Handbook for Social Research*. London: Sage, 2000, s. 172-189. ISBN 0-7619-6480-0.

GORDON, Ann D. Introduction. In: GORDON, Ann D. *The Selected Papers of Elizabeth Cady Stanton and Susan B. Anthony: Volume five: Their Place Inside the Body-Politic, 1887 to 1895*. New Brunswick: Rutgers University Press, 2009, s. xxii-xxvii. ISBN 978-0-8135-2321-7.

GORDON, Ann D. Stanton and the Right to Vote: On Account of Race or Sex. In: DUBOIS, Ellen Carol; CÁNDIDA SMITH, Richard (eds.). *Elizabeth Cady Stanton, Feminist as Thinker: A Reader in Documents and Essays*. New York: New York University Press, 2007, s. 111-127. ISBN 978-0-8147-1981-7.

HILL COLLINS, Patricia. Black Feminist Thought. In: SOLOMOS, John; BACK, Les. *Theories of Race and Racism: A Reader*. 1st ed. London: Routledge, 2000, s. 404-420. ISBN 0-415-15671-8.

HOOKS, bell. Racism and Feminism. In: SOLOMOS, John; BACK, Les. *Theories of Race and Racism: A Reader*. 1st ed. London: Routledge, 2000, s. 373-388. ISBN 0-415-15671-8.

JONES, Jason; PECCEI, Jean Stilwell. Language and Politics. In: SINGH, Istla; PECCEI, Jean Stilwell (2nd edition eds.). *Language, Society and Power: An Introduction*. 2nd ed. London: Routledge, 2004, s. 35-54. ISBN 0-415-30394-X.

KEYSSAR, Alexander. *The Right to Vote: The Contested History of Democracy in the United States*. Rev. ed. New York: Basic Books, 2009, xxvi, 467 s. ISBN 978-0-465-00502-4.

KRADITOR, Aileen S. *The Ideas of Woman Suffrage Movement, 1890-1920*. 1st ed. reprint. New York: Columbia University Press, 1981, xvi, 313 s. ISBN 0393014495.

MARILLEY, Susan M. *Woman Suffrage and the Origins of Liberal Feminism in the United States*. Cambridge: Harvard University Press, 1996, xi, 281 s. ISBN 0-6749-5465-3.

MCMILLEN, Sally Gregory. *Seneca Falls and the Origins of the Women's Rights Movement*. New York: Oxford University Press, 2008, x, 310 s. ISBN 978-0-19-518265-1.

MICHEL, Joël. *Lynčování: zpráva o kruté minulosti USA*. 1. vyd. Praha: Práh, 2009, 254 s. ISBN 978-80-7252-263-7.

MILLS, Sara. *Discourse*. 2nd ed. London: Routledge, 2004, vi, 168 s. ISBN 0-415-29014-7.

MORGAN, Sue. Introduction: Writing feminist history: theoretical debates and critical practices. In: MORGAN, Sue. *The Feminist History Reader*. London: Routledge, 2006, s. 1-49. ISBN 0-415-31809-2.

NELSON, William E. *The Fourteenth Amendment: From Political Principle to Judicial Doctrine*. Cambridge: Harvard University Press, 1988, ix, 253 s. ISBN 0-674-31625-8.

NEWMAN, Louise Michele. *White Women's Rights: The Racial Origins of Feminism in the United States*. New York: Oxford University Press, 1999, vii, 261 s. ISBN 0-19-508692-9.

SPELMAN, Elizabeth V. Gender and Race: The ampersand problem in feminist thought. In: MORGAN, Sue. *The Feminist History Reader*. London: Routledge, 2006, s. 273-283. ISBN 0-415-31809-2.

SPRUILL, Marjorie Julian. Race, Reform, and Reaction at the Turn of the Century: Southern Suffragists, the NAWSA, and the „Southern Strategy“ in Context. In: BAKER, Jean H. *Votes for Women: The Struggle for Suffrage Revisited*. Oxford: Oxford University Press, 2002, s. 102-117. ISBN 0-19-513016-2.

STOKES, Mason. *The Color of Sex: Whiteness, Heterosexuality and the Fictions of White Supremacy*. Durham: Duke University Press, 2001, vii, 252 s. ISBN 0-8223-2626-4.

TERBORG-PENN, Rosalyn. *African American Women in the Struggle for the Vote, 1850-1920*. Bloomington: Indiana University Press, 1998, xii, 192 s. ISBN 0-253-33378-4.

TONKISS, Fran. Analysing discourse. In: SEALE, Clive (ed.). *Researching Society and Culture*. 2nd ed. London: Sage, 2004, s. 245-260. ISBN 0-7619-4196-7.

VAN DIJK, Teun A. Critical discourse studies: a sociocognitive approach. In: WODAK, Ruth; MEYER, Michael (eds.). *Methods of Critical Discourse Analysis*. 2nd ed. London: Sage, 2009, s. 62-86. ISBN 978-1-84787-455-9.

WODAK, Ruth; MEYER, Michael. Critical discourse analysis: history, agenda, theory and methodology. In: WODAK, Ruth; MEYER, Michael (eds.). *Methods of Critical Discourse Analysis*. 2nd ed. London: Sage, 2009, s. 1-33. ISBN 978-1-84787-455-9.

WOLOCH, Nancy. *Women and the American experience*. 1st ed. New York: Knopf, 1984, xi, 567 s. ISBN 0-394-53515-4.

WOODWARD, C. Vann. *The Strange Career of Jim Crow*. 2nd ed. New York: Oxford University Press, 1966, xiii, 205 s.

Sekundární literatura periodická

O'BRIEN, C. C. „The White Women All Go for Sex“: Frances Harper on Suffrage, Citizenship, and the Reconstruction South. *African American Review*. 2009, Vol. 43, no. 4, s. 605-620. ISSN 1062-4783.

FRASER, Nancy. Rethinking the Public Sphere: A Contribution to the Critique of Actually Existing Democracy. *Social Text*. 1990, Vol. 8, No. 25/26, s. 56-80. ISSN 0164-2472.

SKINNELL, Ryan. Elizabeth Cady Stanton's 1854 „Address to the Legislature of New York“ and the Paradox of Social Reform Rhetoric. *Rhetoric Review*. 2010, Vol. 29, No. 2, s. 129-144. ISSN 1532-7981.